

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิชัย จังหวัดพิจิตร

Furtherance of the Creative Grassroot Economy of Wat Hat Mun
Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิชัย จังหวัดพิจิตร

Economic Development of Grassroot of Creative Buddhist Ways of Wat
Hat Mun Krabue Community Mueang Phichit District Phichit Province

โดย

ดร. สุภาภรณ์ คัลัยธานี

พระครูพิฑูรณกรภิกขุ, ดร.

พระมหาเมธี จันทวโส

นายศราวุธ ปลอดภัย

นางสาวณฐยา ราชสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610765015

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิชัย จังหวัดพิจิตร

Furtherance of the Creative Grassroot Economy of Wat Hat Mun
Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิชัย จังหวัดพิจิตร

Economic Development of Grassroot of Creative Buddhist Ways of Wat
Hat Mun Krabue Community Mueang Phichit District Phichit Province

โดย

ดร. สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

พระครูพิฑูรณครภิกขุ, ดร.

พระมหาเมธี จันทวโส

นายศราวุธ ปลอดภัย

นางสาวณฐยา ราชสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610765015

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub - Research Report 2

Furtherance of the Creative Grassroot Economy of Wat Hat Mun

Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province

Under Research Plan

Economic Development of Grassroot of Creative Buddhist Ways of Wat

Hat Mun Krabue Community Mueang Phichit District Phichit Province

By

Dr. Suphangpim Klaythane

Phrakhru Phithunnakhonphirak, Dr.

Phra Mahamettee Chanthawangso

Mr. Sarawut Plotphai

Miss. Nathaya Rajchasombut

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phichit Buddhism College

B.E. 2565

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610765015

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ผู้วิจัย: ดร. สุภาภรณ์ คัลยาณี, พระครูพิรุณกรภิรักษ์, ดร.
พระมหาเมธี จันทวิโส, นายศราวุธ ปลอดภัย
นางสาวณฐยา ราชสมบัติ

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๕

ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR = Participatory Action Research) รวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีทำความเข้าใจ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา จำนวน ๔๐ รูป/คน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และอธิบายด้วยวิธีพรรณนาผลการวิจัยพบว่า

๑. มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน Business Model Canvas (CBMC) แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน แผนดำเนินงานที่ใช้สำหรับธุรกิจเพื่อชุมชน และปฏิทินงานเพื่อใช้ในการควบคุมให้งานเดินไปตามเป้าหมายของชุมชน

๒. การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตามกรอบความคิด TERMS MODEL ที่ชุมชนจะพึ่งตนเองได้ซึ่งมี ๕ ประการ คือ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (T) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (E) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) การพึ่งตนเองทางจิตใจ (M) และการพึ่งตนเองทางสังคมวัฒนธรรม (S) ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์เชิงหน้าที่และการพึ่งตนเองของชุมชนวัดหาดมูลกระบืออีกด้วย

๓. การสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ผ่านเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ และตลาดนัดวัฒนธรรมชุมชนเพื่อเป็นการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ

การส่งเสริม, เศรษฐกิจฐานราก, ชุมชน, วัดหาดมูลกระบือ, จังหวัดพิจิตร

Research Title : Furtherance of the Creative Grassroot Economy of Wat Hat Mun Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province

Reserchers : Dr. Suphangpim Klaythane, Phrakhr Phithunnakhonphirak, Dr. Phra Mahamete Chanthawangso, Mr. Sarawut Plotphai Miss. Nathaya Rajchasombut

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phichit Buddhism College

Fiscal Year : B.E. 2565 / 2022

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objective of this research is To study the process of promoting the creative economy of Wat Hat Mun Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province To promote the creative economy of Wat Hat Mun Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province To support the creative economy of Wat Hat Mun Krabue community Mueang Phichit District Phichit Province is a participatory action research (PAR = Participatory Action Research). document research Field research consists of in-depth interviews. group chat staging understanding The key informants used in the study were 40 figures/person. A triangular review of data collection methods. Data analysis by content analysis method and explained in a descriptive way

The results of the research revealed that

1. Community Business Model Canvas Business Model Canvas (CBMC) Community Business Model Action plans for community businesses and a calendar of tasks to control the work progress according to the goals of the community

2. Promoting the creative foundation economy of the community according to the TERMS MODEL concept that the community can be self-reliant, which consists of 5 factors: technological self-reliance (T) economic self-sufficiency (E) natural resource self-reliance (R) Psychological self-reliance (M) and socio-cultural self-reliance (S) affecting the function relationship and self-reliance of Wat Hat Mun Krabue community as well.

3. Promoting the creative foundation economy of the community according to the TERMS MODEL concept that the community can be self-reliant, which consists of 5 factors: technological self-reliance (T) economic self-sufficiency

(E) natural resource self-reliance (R) Psychological self-reliance (M) and socio-cultural self-reliance (S) affecting the function relationship and self-reliance of Wat Hat Mun Krabue community as well.

Keywords:

Promotion, Foundation Economy, Community, Hat Mun Krabue Temple, Phichit Province

กิตติกรรมประกาศ

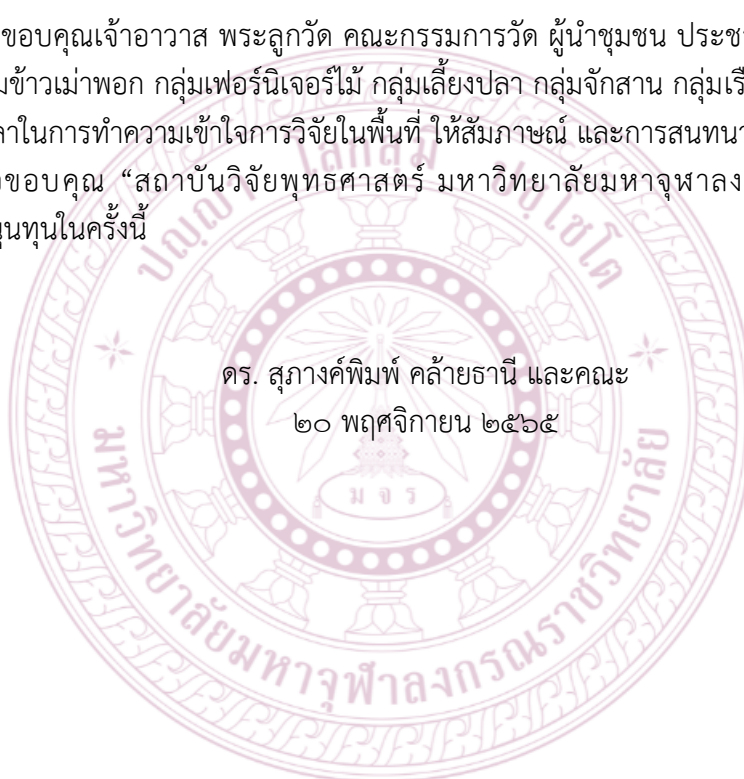
งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นในการแก้ไข ส่วนที่บกพร่องในงานวิจัยให้มีความถูกต้อง คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอบพระคุณ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย ที่ได้ติดต่อประสานงานและเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ขอขอบคุณเจ้าอาวาส พระลูกวัด คณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มข้าวเม่าพอก กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มจักสาน กลุ่มเรือยาว ที่ท่านให้ข้อมูลและสละเวลาในการทำความเข้าใจการวิจัยในพื้นที่ ให้สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ขอขอบคุณ “สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ที่ได้สนับสนุนทุนในครั้งนี้

ดร. สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี และคณะ

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ เศรษฐกิจฐานราก	๘
๒.๒ การพัฒนาที่ยั่งยืน	๙
๒.๓ TERMS MODEL	๑๒
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม.....	๑๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๓๖
๓.๒ วิธีดำเนินการ	๓๗
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๓๘
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๓๘
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๖ การตรวจสอบข้อมูล	๓๙
๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๐
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๔๒
๔.๑ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของ ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร	๔๒
๔.๒ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร	๔๔
๔.๓ เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร	๕๓
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๑
๕.๑ สรุปความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตและวิธีการวิจัย.....	๗๑
๕.๒ สรุปผลการศึกษา.....	๗๓
๕.๓ อภิปรายผลการวิจัย.....	๗๕
๕.๔ ข้อเสนอแนะ	๗๘
๕.๕ องค์ความรู้ใหม่	๗๙
บรรณานุกรม.....	๘๐
ภาคผนวก.....	๘๕
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	๘๖
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย.....	๑๐๖
ภาคผนวก ค หนังสือรับรองการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย.....	๑๑๕
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๑๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลายประเทศได้มุ่งเน้นการดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อให้ชุมชนมีรายได้มากยิ่งขึ้นและหลุดพ้นจากความยากจน โดยอาจใช้รูปแบบวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ดังเช่นการพัฒนาในกลุ่มหมู่เกาะคาริเบียนซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา หรืออาจจะใช้รูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างผลกำไรหรือผลประโยชน์เพื่อสังคมโดยใช้รูปแบบการทำงานของธุรกิจเพื่อเชื่อมภาคธุรกิจและภาคสังคมเข้าด้วยกัน อย่างเช่นกรณีของประเทศในกลุ่มทวีปยุโรป เช่น ประเทศอังกฤษ ที่มีวิสาหกิจเพื่อสังคมกว่า ๗๐,๐๐๐ แห่ง สร้างรายได้รวมกว่า ๑๘.๕ พันล้านปอนด์ต่อปี และยังเป็นการช่วยเหลือให้คนด้อยโอกาสมีงานทำ ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากยังถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ที่กำหนดเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง คือ การมุ่งขจัดความยากจนทุกรูปแบบ ที่สำคัญ แม้แต่ในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) ก็ยังมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนด้วย

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในหมวดที่ ๑๖ ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ได้กำหนดให้สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมถึงการสร้างกลไกเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยกำหนดไว้ในประเด็นที่ ๔.๑ เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ซึ่งจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากโดยเน้นระบบจัดการตนเองของเกษตรกร และมีกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิต ตลอดจนเฟื่องช่องทางตลาด ที่สำคัญในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ยังกำหนดประเด็นที่ ๑๖ เรื่อง เศรษฐกิจฐานราก โดยมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงและมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ โดยกำหนดให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐาน

รากมุงเน้นไปที่การส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำได้^๑

การขับเคลื่อน “เศรษฐกิจฐานราก” ถือเป็น ๑ ใน ๑๒ นโยบาย “ประชารัฐ” ที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสำคัญ มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข และมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน

เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรมและเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งสังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้เศรษฐกิจฐานรากจะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุดมีการสร้างทุน และกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐานการแปรรูปการบริหาร การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานต่างๆ สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือเป็นธุรกิจของชุมชน

เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิใช่เป็นเฉพาะเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปิรามิดแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาสและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอก ระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกัน สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือธุรกิจของชุมชน (ในมิติของการเกื้อกูลเอื้อเฟื้อ การมีส่วนร่วมของคนในตำบล) ต่างๆ ทั้งขนาดย่อมหรือขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้ทั้งความรู้ที่สั่งสมในพื้นที่ หรือที่เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของพื้นที่ และมีการพัฒนาให้ทันสมัย พร้อมกับมีเทคนิควิทยาการและความรู้เทคโนโลยี มาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับตลาด หรือสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ท าให้ผู้คนและชุมชนท้องถิ่นโดยรวมสามารถพึ่งตนเอง มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และสามารถพัฒนาเป็นผู้ผลิต ผู้สร้างงานบริการต่างๆ จากท้องถิ่นที่เข้มแข็ง สร้างสรรค์ หลากหลาย มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีความหลากหลาย พอเพียงเพื่อเปิดโอกาสและแบ่งปันให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถมีพื้นที่และมีโอกาสในการร่วมพัฒนาได้อย่างผสมผสานและสร้างสรรค์

^๑ กาญจนา รอดแก้ว ภูซังค์ เสนานุช และธรรรงค์ จันใด, รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓, หน้า ๑.

รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างมีฉันทมิตร เป็นธรรม และมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียม^๒

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาค ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาศักยภาพชุมชน การพัฒนาศักยภาพชุมชนโดยสถาบันการศึกษาดำเนินการร่วมกับชุมชนในการรวบรวมข้อมูลชุมชนองค์ความรู้ชุมชน กระบวนการเรียนรู้ชุมชน และนวัตกรรมชุมชนเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพ ชุมชนให้สามารถดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป การเสริมพลังอำนาจชุมชน การเสริมพลังอำนาจชุมชนโดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะของชุมชน เพื่อสร้างพลังชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ชุมชน การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การกระตุ้น การส่งเสริม การสนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และองค์ประกอบของการเรียนรู้ของชุมชน เช่น การให้ความรู้ สนับสนุนความรู้ชุมชน การเปิดเวทีแลกเปลี่ยน การจัดพื้นที่เรียนรู้ชุมชน การจัดศูนย์เรียนรู้ของ ชุมชน หรือศูนย์ข้อมูลชุมชนเพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และข้อมูลสำคัญของชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนมีฐานในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

การส่งเสริมองค์ความรู้ชุมชน การส่งเสริมองค์ความรู้ชุมชน โดยการค้นหาองค์ความรู้ชุมชน การรวบรวมองค์ความรู้ชุมชน และการเผยแพร่องค์ความรู้ชุมชนเพื่อการนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อไป ผนวกกับความรู้เพิ่มเติม ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ด้านเทคโนโลยีและด้านการวิจัย การพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน กลุ่ม และ เครือข่ายเพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากต่อไป^๓

ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรเป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชาชนจำนวน ๒ ตำบลโดยมีการรวมตัวของประชาชนหมู่ที่ ๓ จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาอาชีพเกษตร ขณะที่ยังมีประชาชนภายในตำบลย่านยาวอีกจำนวนหนึ่งซึ่งได้รวมตัวกันประกอบอาชีพที่หลากหลาย อาทิเช่น การเกษตร การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย การทำดอกไม้จันทน์ ขนมกระยาสารท เครื่องจักสาน การเพาะเห็ด นอกจากนี้ยังมีการผลิตสินค้า OTOP ซึ่งเป็นสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะที่ผลิตและจำหน่ายในแต่ละท้องถิ่นโดยได้รับอิทธิพลมาจากภูมิปัญญาของบรรพชน วิถีชีวิต ประเพณี และได้รับการพัฒนาต่อยอดให้ทันสมัย

^๒ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **คู่มือการส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก”**, (สำนักสนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชน และสำนักสื่อสารการพัฒนาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙), หน้า ๑๙-๒๐.

^๓ สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (๒๕๖๓).

สมัย ด้วยความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น นอกจากนี้เมื่อถึงเทศกาลแข่งขันเรือยาวภายในจังหวัดพิจิตร ชาวบ้านต่างมีส่วนร่วมในการที่จะทำอาหารจัดจำหน่ายโดยมีวัดหาดมูลกระบือเป็นศูนย์กลาง อาทิ เช่น ข้าวหลาม ข้าวเม่าพอก ซึ่งจะมีเพียงปีละ ๑ ครั้ง คือ ช่วงงานแข่งเรือยาวเท่านั้นซึ่งสามารถสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดีคือ แต่ในปัจจุบันการแข่งขันด้านการค้าขายมีการแข่งขันกันในระดับสูง อาทิเช่น ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ มีการแข่งขันทางการค้ากันในระดับสูงได้ดำเนินธุรกิจทั้งค้าส่งและปลีก และได้ขยายสาขาแทบจะทุกพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-๑๙) ทำให้เกิดรูปแบบการค้าขายผ่านระบบออนไลน์มีบริการจัดส่งสินค้าถึงบ้านยิ่งส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชนอย่างหนักหน่วง เพราะชาวบ้านที่อยู่อาศัยในชนบทขาดความรู้ความเข้าใจในการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงรูปแบบการค้าขายที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะเคยชินกับการที่รอผู้ซื้อเดินทางมาซื้อสินค้าที่ร้าน รวมถึงจุดอ่อนที่สำคัญ ๔ ด้านหลัก คือ ๑. “การตลาด” สินค้าไม่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ สินค้ามีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่มีความแตกต่าง บรรณจุณท์ หีบห่อไม่สวยงามและทันสมัย ๒. “ตั้งราคาไม่สอดคล้องกับต้นทุนของสินค้า” ทำให้ประสบปัญหาทางการเงินจนเกิดภาวะขาดทุน ๓. “ขาดช่องทางการจำหน่าย” ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงสินค้า และไม่มีการทำการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคไม่รู้จัก แบรินด์และสินค้า ๔. เครือข่ายในการส่งเสริมการขาย ผลกระทบซึ่งส่งผลให้ประชาชนที่รวมตัวกันผลิตสินค้ามีความท้อแท้ในการดำเนินการ

ดังนั้น การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องรายได้ โอกาสทางการศึกษาทั้งในด้านรายได้ โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ ความมั่นคงในอาชีพ ที่อยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จึงเห็นว่าการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีการมีส่วนร่วมทั้ง บ้าน วัด หน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งและส่งผลถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษากระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑.๒.๒ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑.๒.๒ เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ ศึกษากระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ มีแนวทางอย่างไร

๑.๓.๒ การสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ มีแนวทางอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตด้านการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎี

แนวคิดที่นำมาศึกษาเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัย จากผู้รู้ต่างๆ ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

เศรษฐกิจฐานราก

การมีส่วนร่วม

หลักพุทธธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

การรวมกลุ่ม การจัดการระบบการเงินของชุมชน ระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน การฟื้นฟูทรัพยากร ระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก ระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้า สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ระบบการอยู่ร่วมกัน มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นเจ้าของร่วมกัน คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ในศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกการเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เจ้าอาวาส, กรรมการวัด วัดหาดมูลกระบือ

ประธานกลุ่ม กรรมการ วิสาหกิจชุมชน

ประธานกลุ่ม OTOP

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว

หัวหน้าพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง

หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ตัวแทนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ลูกข่ายเพื่อป้อนวัตถุดิบให้แม่ข่าย ชุมชนในพื้นที่
และตำบลใกล้เคียงจำนวน ๕ แห่ง
พ่อค้า แม่ค้า ในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
ประชาชนในพื้นที่วัดหาดมูลกระบือ
รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์
ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม ๒๕๖๔ ถึง กันยายน ๒๕๖๕

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้นของ บ้าน วัด ส่วนราชการ (บวร) ต่อการสืบสานประเพณีการแข่งขันเรือยาว ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน ที่เป็นวัฒนธรรมการกิน เช่น ข้าวหลาม ข้าวเม่าทอด เป็นต้น และยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอันเกี่ยวเนื่องกับวัดในพระพุทธศาสนา

การสนับสนุน หมายถึง การส่งเสริม การช่วยเหลือระบบเศรษฐกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ สนับสนุนองค์ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยจนกลายเป็นนวัตกรรมชุมชนและได้รับการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากที่สัมพันธ์กับพลังบวรในพื้นที่

กระบวนการ หมายถึง ปรากฏการณ์การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนวัดหาดมูลกระบือที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบ นำไปสู่การอนุรักษ์ การต่อยอด วัฒนธรรม ประเพณีของคนลุ่มน้ำพิจิตรที่มีวิถีผูกพันกับสายน้ำ จนกลายมาเป็นเกมส์กีฬาการแข่งขันที่สามารถสร้างเศรษฐกิจของชุมชนได้ อันหมายรวมถึง การสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้แก่ชุมชนวัดหามูลกระบือ ที่เกิดจากแนวคิดของพระที่ต้องการจัดงานแข่งขันเรือยาวที่รางวัลเป็นข้าวเม่าทอด จนกลายมาเป็นประเพณีและเศรษฐกิจของชุมชน

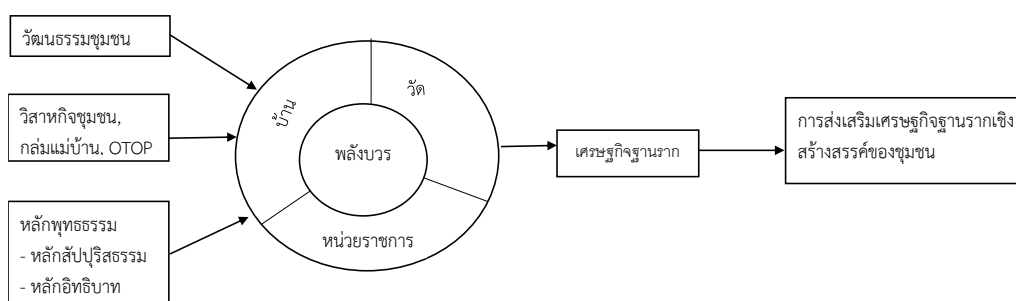
เศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้ เกิดการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

ชุมชน หมายถึง วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วัดหาดมูลกระบือ หมายถึง วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

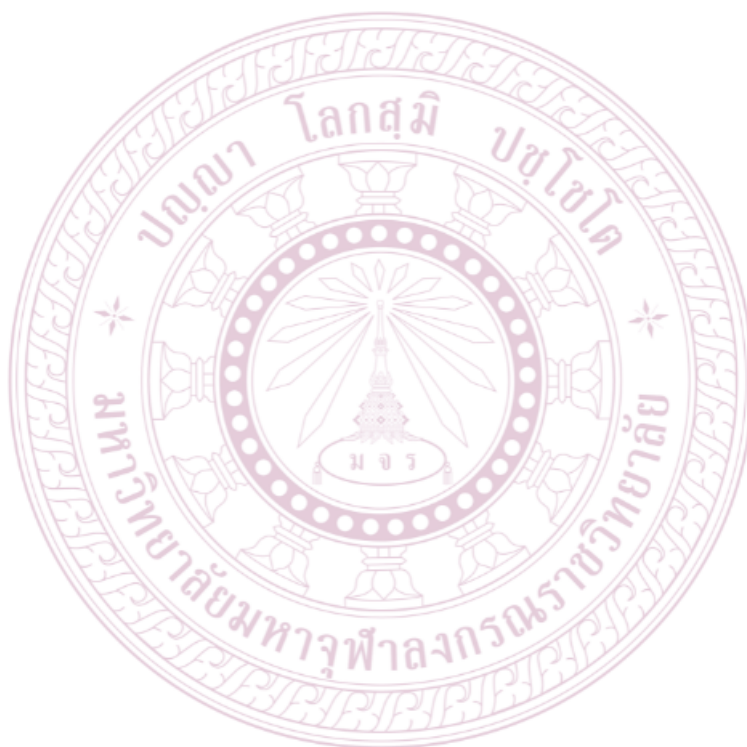
กรอบความคิดในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ได้จัดทำกรอบแนวคิดดังแผนภาพ

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย: การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน
วัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย

- ๑.๖.๑ ได้ทราบกระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน
- ๑.๖.๒ การส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้จากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า
- ๑.๖.๓ เป็นเศรษฐกิจชุมชน เกิดความร่วมมือ และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากฐานสู่ฐาน เป็น การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชุมชน
- ๑.๖.๔ เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะนำไปปรับใช้กับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ของชุมชนอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ เป็นการศึกษาเพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

๒.๑ แนวคิดการพัฒนาชุมชน

๒.๑.๑ องค์ประกอบของชุมชน

๒.๒ แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก

๒.๒.๑ เศรษฐกิจฐานราก

๒.๒.๒ องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง

๒.๒.๓ กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๓.๒ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๔ แนวคิดหลักพุทธธรรม

๒.๔.๑ หลักสัปปริสธรรม

๒.๔.๒ หลักอิทธิบาท ๔

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเศรษฐกิจ

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเศรษฐกิจฐานราก

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วม

๒.๑ แนวคิดการพัฒนาชุมชน

๒.๑.๑ องค์ประกอบของชุมชน

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน เป็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งจะมีความสัมพันธ์ปฏิบัติต่อการสร้างพลังชุมชน ทั้งนี้ชุมชน ถือกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสาร เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการ อยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หรือการมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีวัฒนธรรม ประเพณี องค์การชุมชน คืออกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการของการดำเนินงานในชุมชน

องค์ประกอบของชุมชนประกอบด้วย ๓ ประเภท

๑. มนุษย์ (Human Component)

๒. สิ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Man - Made Component)

๓. สิ่งธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component)

มนุษย์ (Human Component) เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชุมชน คนที่อยู่ในชุมชนมิใช่จะอยู่แต่เพียงลำพังคนเดียว จากวิวัฒนาการของมนุษย์แต่ดึกดำบรรพ์มนุษย์ชอบอยู่เป็นกลุ่ม หรืออาจบอกได้ว่าจำเ้าจะต้องอยู่เป็นกลุ่ม นับตั้งแต่การมีชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัว การเป็นสามีภรรยา การเป็นพ่อลูกหรือพี่น้อง จะเห็นว่าทุกคนจะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเสมอ ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคนกำพร้าพ่อแม่ หรือถูกพ่อแม่ทอดทิ้งก็ตาม คนในชุมชนจะยื่นมือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตเขา หรือไม่เช่นนั้นตัวเราเองก็จะดิ้นรนเพื่อหาผู้ช่วยเหลืออุปการะจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันขอทานที่นอนตามชายคาไม่มีพ่อแม่ญาติพี่น้องหรือลูกหลาน แม้เขาจะมีชีวิตอยู่แต่ลำพัง แต่การที่เขาต้องไปขอทานคนอื่นเพื่อให้ได้เงินมาซื้ออาหารเลี้ยงท้อง

ความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือเป็นกลุ่มเป็นก้อน หรือต้องมีความสัมพันธ์ต่อบุคคลที่สองนอกจากตัวเอง มนุษย์ในที่นี้จึงไม่ได้หมายถึงตัวบุคคล ย่อมหมายรวมถึงกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มทั้งที่เป็นกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง และกลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) เช่น กลุ่มพ่อค้า กลุ่มนักการเมือง กลุ่มชาวนา ที่จัดตั้งขึ้นเป็นทางการ สมาคมนักเรียนเก่า สมาคมฟุตบอล สมาคมมวย กลุ่มต่างๆ ที่มนุษย์ก่อตั้งเพื่อกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเพื่อความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และคนที่เป็สมาชิกของกลุ่มใดหรือมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ก็ย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มอื่นๆ อีกเป็นลูกโซ่ติดพันกันไป สิ่งเหล่านี้ย่อมจัดอยู่ในประเภทองค์ประกอบมนุษย์

สิ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Man - Made Component) จะเห็นว่าทุกชุมชนจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลาย เช่น เครื่องทุนแรง คันไถ ถนน รถยนต์ เครื่องบิน เครื่องใช้ไม้สอย ฯลฯ และสิ่งที่ใช้บำบัดความต้องการของมนุษย์ทั้งในด้ายความสุขของชีวิต เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ละคร ห้องสมุด ฯลฯ สิ่งจำเป็นสำหรับการครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ แนวความคิดปรัชญา ตลอดจนบรรณความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ล้วนแล้วแต่มนุษย์เป็นผู้สร้าง

สิ่งทั้งหลายที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น จะพบว่าเกือบทุกประเภทมีความสัมพันธ์ต่อกันในตัวของมันเอง จะเห็นว่าการสร้างเครื่องรับวิทยุหรือคันไถเสร็จสักอันก็ต้องอาศัยเครื่องมืออย่างอื่นเพื่อใช้ในการประกอบการประดิษฐ์ให้กลายเป็นเครื่องรับวิทยุ และคันไถได้ แลเครื่องมือที่ใช้ประดิษฐ์นั้นก็ต้ออาศัยเครื่องมือ หรือวิธีการอื่น เพื่อให้ได้เครื่องมือขึ้นมา ความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนลูกโซ่ติดต่อกันไปเป็นห่วงๆ เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ในองค์ประกอบสิ่งทีมนุษย์คิดค้นขึ้น

สิ่งธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component) องค์ประกอบนี้หมายรวมถึง สัตว์บก สัตว์น้ำ รุกขชาติ ป่าไม้ อากาศ น้ำ ดิน ลม ไฟ ทุกชุมชนจะมีส่วนซึ่งธรรมชาติสร้างขึ้นประกอบอยู่ ความสัมพันธ์ของธรรมชาตินั้นจะเห็นได้ชัดว่า อากาศในภูมิภาคหรือในบางประเทศไม่เหมาะที่จะปลูกทุเรียน แอปเปิล หรือดินทรายบางแห่งข้งน้ำไม่ได้ ดอกไม้ที่เกิดประเทศที่มีอากาศหนาว ปลูกไม่ได้ในประเทศร้อนจึงนับได้ว่าสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันในตัวของมันเองด้วย^๔

^๔ ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (ม.ป.ป.), การบริหารงานพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ.), หน้า ๑๖

๒.๒ แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจฐานราก และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม มีการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นระบบ และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิด การพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ที่เกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคในระดับชุมชน

๒.๒.๑ เศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มีใช้เป็นพิเศษเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปัจเจกแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาสและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอกระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีความต้องการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจ ว่าเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกัน สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือธุรกิจของชุมชน (ในมิติของการเกื้อกูลเอื้อเฟื้อ การมีส่วนร่วมของคนในตำบล) ต่างๆ ทั้งขนาดย่อมหรือขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้ทั้งความรู้ที่สั่งสมในพื้นที่ หรือที่เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของพื้นที่ และมีการพัฒนาให้ทันสมัย พร้อมกับมีเทคนิควิทยาการและความรู้ เทคโนโลยี มาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับตลาด หรือสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คนและชุมชนท้องถิ่นโดยรวมสามารถพึ่งตนเอง มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และสามารถพัฒนาเป็นผู้ผลิต ผู้สร้างงานบริการต่างๆ จากท้องถิ่นที่เข้มแข็ง สร้างสรรค์ หลากหลาย มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีความหลากหลาย พอเพียงเพื่อเปิดโอกาสและแบ่งปันให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถมีพื้นที่และมีโอกาสในการร่วมพัฒนาได้อย่างผสมผสานและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างมีฉันทมิตร เป็นธรรม และมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียม

๒.๒.๒ องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง

๑) มีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างพลังในการท างานร่วมกัน ความสามารถที่จะเจรจาต่อรอง และประสานงานทั้งภายในและกับภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) มีการจัดการระบบการเงินของชุมชน การบูรณาการทุนร่วมกัน มีกองทุนของชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจสังคม อาชีพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และของคนในชุมชน

๓) มีระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน ฟื้นฟูทรัพยากร วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์

๔) มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก เพื่อการวิเคราะห์ระบบของท้องถิ่น อาชีพ รายได้รายจ่าย การผลิต ฐานเศรษฐกิจ ที่ดิน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ข้อมูลความรู้ระบบเศรษฐกิจเกี่ยวข้องภายนอก เป็นฐานสำคัญในการวางแผนชุมชน การวางแผนเพื่อการตัดสินใจการติดตาม วัดผลและรายงานผล

๕) มีระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้า ที่ได้มาตรฐาน มีมูลค่าเพิ่ม และสามารถเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจภายนอกได้

๖) สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ทั้งระดับกลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มกับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่ายประเด็นต่างๆได้ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาวัฒนธรรม หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

๗) มีระบบการอยู่ร่วมกัน หรือเคารพกติกา จารีตประเพณีในการอยู่ร่วมกัน ระบบสวัสดิการการดูแลซึ่งกันและกันและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมใหญ่อย่างสร้างสรรค์และเกื้อกูล

๘) มีคุณธรรม จริยธรรมในการทำกิจกรรม การประกอบกิจการ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือการดำรงชีวิต

๙) มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยคนในชุมชนร่วมทุนร่วมกิจกรรมหรือกิจการ ในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน

๑๐) คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องราวการพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งความรู้ในสังคมอื่นๆ มีคุณภาพ มีความมั่นใจที่จะให้ความรู้ความเห็น ร่วมคิดร่วมทำ ตื่นรู้ มีความสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ครอบคลุมมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด

๒.๒.๓ กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

กระบวนการขับเคลื่อนระดับกลุ่ม ชุมชน และตำบล กลุ่ม ชุมชน ตำบล ถือเป็นหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ซึ่ง เป็นที่รวมของทุกอาชีพ ทุกกลุ่มอาชีพ และการพัฒนากลุ่มอาชีพ กลุ่มต่างๆ หรือเครือข่ายต่างๆ ที่ทำเรื่องเดียวกัน มารวมกันจัด ความสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือกัน โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

๑. สร้างความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับ การพัฒนาเศรษฐกิจฐาน รากในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาระบบการจัดท าแผน และการท างานร่วม โดย

๑.๑) สํารวจข้อมูลทั้งในระดับครัวเรือน และระดับ กลุ่ม เพื่อการจัดท าระบบฐานข้อมูลทั้งในระดับ ครัวเรือนสมาชิก และระดับกลุ่มที่เป็นลาย ลักษณะอักษร หรือไฟล์ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน

๑.๒) นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา ทุน ด้านต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีระบบข้อมูล และชุดความรู้ศักยภาพของชุมชนที่สามารถ น ำไปใช้ประโยชน์ได้

๑.๓) จัดทำแผนชีวิตชุมชน หรือแผนแม่บทชุมชน พัฒนาไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาตำบลทุกมิติ (สังคม วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง ฯลฯ) ครอบคลุมด้านปัจจัยสี่ โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่มาจากการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน

๑.๔) นำแผนไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคน พัฒนา อาชีพ พัฒนาสวัสดิการ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่เป็น รูปธรรม ในชุมชน เช่น มีการผลิต แลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันปัจจัยการผลิต/ผลผลิต และหรือเชื่อมโยงปัจจัยการผลิต/ ผลผลิตกับ ตลาดภายนอกได้เป็นต้น

๑.๕) มีการทบทวนระบบข้อมูลกลุ่ม ชุมชน ตำบลทุกปี เพื่อเชื่อมโยงแผนไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ

๒. สร้างกลไกการทำงานในระดับตำบล ให้เป็นกลไกการ จัดการร่วม

๒.๑) สร้างกลไกการจัดการร่วม โดยมีองค์ประกอบ จากหลากหลายกลุ่ม หลากหลายอาชีพ หลากหลายช่วงวัยที่มีในพื้นที่ โดยใช้สภาองค์กร ชุมชนเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงประสานงาน เป็นเวทีกลางของตำบล มีการ ประชุมอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนร่วม จัดการ ร่วม ประกาศอัตลักษณ์ของชุมชนต่อสาธารณะ มีการเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาที่ เกี่ยวข้อง

๒.๒) จัดตั้ง หรือประสานให้เกิดศูนย์กลางการรวบรวม ผลผลิต-วัตถุดิบ การซื้อขาย กระจายสินค้า เชื่อมโยงการตลาด และเจรจาทางการค้าทั้งในระดับชุมชน ตำบล และจังหวัด โดยอาจ ใช้ระบบ สหกรณ์

๒.๓) มีข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดของศูนย์กลาง หรือสหกรณ์

๓. สร้างกองทุนระดับตำบลที่เป็นนิติบุคคล โดยคนในตำบลเป็นเจ้าของ ซึ่ง “กองทุนระดับตำบล หมายถึง การบูรณาการทุนในระดับตำบล ที่อาจทำหน้าที่แตกต่างกัน แต่มีความเข้าใจในการทำงานและมีข้อมูลภาพร่วมของกลุ่มต่างๆ หรือมีการลงหุ้นร่วมในนามของกลุ่ม หรือการมีนาคารคนในตำบลเป็นนาคารกลางของชุมชน เพื่อจัดการการเงินทั้งระบบร่วมกัน”

๔. พัฒนา และสร้างระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับตำบล โดย

๔.๑) เชื่อมโยงกลุ่มการผลิต การแปรรูป และการบริการในชุมชน เป็นเครือข่ายระดับตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ การต่อรอง ฯลฯ

๔.๒) เชื่อมโยงกลุ่ม/เครือข่ายการผลิต การแปรรูป และการบริการเป็นเครือข่ายระหว่างตำบล หรือคลัสเตอร์ เพื่อการหนุนเสริมช่วยเหลือกันและกัน

๔.๓) จัดความสัมพันธ์ในระดับตำบล เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนร่วมในระดับจังหวัด

๕. มีเวทีเรียนรู้ สรุบทบทเรียน และถอดความรู้จากการทำงาน เพื่อยกระดับงาน ขยายผลงานในเชิงพื้นที่ และนโยบาย^๕

^๕ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, (๒๕๕๙), คู่มือการส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก”, (สำนักสนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชน และสำนักสื่อสารการพัฒนาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙), หน้า ๑๙ – ๒๒, ๔๑ – ๔๓.

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในที่นี้หมายถึงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมใน การกำหนดกฎเกณฑ์นโยบายกระบวนการบริหาร และตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริงทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิดมีความรู้ ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียวตัวอย่างเช่นในแก้ปัญหาของชุมชนควรเปิดให้ ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบดังนี้

๑) เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของ ตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

๒) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชนมีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไรและ ควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

๓) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการ อะไรจะแบ่งงานกันอย่างไรใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใดจะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

๔) ร่วมดำเนินงานประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความ เต็มใจเต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

๕) ร่วมกันติดตามประเมินผลตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรค และร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

๖) ร่วมรับผลประโยชน์ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของ ชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงินวัตถุสิ่งของแต่อาจเป็น ความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ ๓ ประการคือ

๑) การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วมเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใน การแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ

๒) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามี ส่วนร่วม

๓) การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสระภาพที่จะ ตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ข้อสำคัญ คือการมีส่วนร่วมต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ใดเหนือกว่า

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการนำการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ ต้องเข้าใจ ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุม การมีส่วนร่วมของประชาชนหลากหลายระดับ ตั้งแต่การแจ้งให้ประชาชน รับทราบการดำเนินโครงการของประชาชนหลังจากผู้บริหารตัดสินใจแล้ว การจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนการให้มาประชาชน

มาร่วมในการ ปลุกป่าเก็บขยะโดยประชาชนอาจไม่ได้ร่วมคิดเลยก็ได้ดังนั้นเพื่อให้ เกิดความชัดเจน และสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ใน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าใน หน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาเพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการ อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับ ความจริงใจและความจริงจัง ในการดำเนินการด้วยประโยชน์โดยทั่วไปคือ

๑) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ : การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นต่างๆจะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้นนอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้นโดยเฉพาะการ ตัดสินใจที่กระทบกับ ประชาชนโดยตรง

๒) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา : เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับ การยอมรับประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นรับทราบข้อมูลคำอธิบายต่างๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับจะช่วยลด ความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติแน่นอนว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าใช้จ่ายและ ใช้ระยะเวลาแต่เมื่อ ประชาชนยอมรับการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้นซึ่งในประเด็นนี้จะ เห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิดเมื่อประชาชนทราบภายหลังและต่อต้านบาง โครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ล่าช้าเป็นปีๆบางโครงการ สามารถก่อสร้างได้เสร็จและประชาชนไม่ ยอมให้เข้าไปดำเนิน การกลายเป็นอนุสาวรีย์ร้างซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถ นำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

๓) การสร้างฉันทามติ : สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายร่างเป็นพหุลักษณะและต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิดกลไกที่ช่วยให้ ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยนคือกลไกการมี ส่วนร่วมของประชาชนในทางหลักการเราเชื่อว่าการมีส่วนร่วม ของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้แต่ในสังคมไทย ที่ผ่านมามาตรฐมัก ดำเนินการตัดสินใจไปก่อนเมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งช้า ไป แล้วหากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นจำเป็นต้องใช้หลักการจัดการ ความขัดแย้งเข้ามาแทนดังนั้นการมี ส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการ ตัดสินใจของรัฐ

๔) ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ: การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อ ประสบความสำเร็จจะทำให้ ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๕) ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน: การมี ส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้ผู้บริหารและปฏิบัติงานใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิดสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีสร้างความรู้สึกกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น ของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนั้นด้วยความใกล้ชิดผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวล ของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความ กังวลของประชาชน

๖) ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของ สาธารณชน: การมีส่วนร่วม ของประชาชนเป็นการให้การศึกษา แก่ประชาชนเพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึก ผู้นำ ชุมชน

๗) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น: การมีส่วนร่วม ร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลัก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม^๖

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือ ขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

๒.๓.๒ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิภาพที่สุดได้

๒. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๓. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๔. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

^๖ อรรถชัย กักพล, คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: จริยสุนิทางส์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗-๒๘.

๖. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

๗. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๘. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนเนื้อหาของโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต^๗

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

๒.๔.๑ หลักสัพบุริสธรรม ประกอบด้วย

๑. ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ภิกษุรู้ว่าหลักธรรมข้อนั้นๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่าหลักการปกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าต้องกระทำเหตุอันนี้ๆ หรือกระทำตามหลักการข้อนี้ๆ จึงจะให้เกิดผลที่ต้องการอันนั้นๆ เป็นต้น

๒. อัตถัญญตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาชิตข้อนั้นๆ มีความหมายว่าอย่างไร หลักนั้นๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างดังนี้ เป็นต้น

๓. อัตตัญญตา ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

๔. มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ ศฤกษ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

^๗ เรณูมาศ รักษาแก้ว, การมีส่วนร่วมของประชาชน, สืบค้นจาก ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ จาก <http://wiki.kpi.ac.th>

๕. กาลัญญตา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

๖. ปริสัญญุตตา ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ว่าจะประพัตต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

๗. ปุคคลัญญตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น^๔

๒.๔.๒ หลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงสดับไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนการทั้ง ๔ ข้อ อันเป็น ๔ ขั้นตอนที่ต้องเนื่องหนุนเสริมกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่ามันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง ๔ ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตามความมุ่งหวัง ขออธิบายดังต่อไปนี้

๑. ฉันทะ คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ จึงจะเกิดผลจริงตามควร การมีใจรัก ถือว่าสำคัญมาก ไม่ใช่ทำใจให้รักเพื่ออะไรสักอย่าง หรือ ห้ามใจไม่ให้รัก มันก็ยากยิ่งพอๆกัน เพราะรักดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความรักความศรัทธาของเราจริงๆ ขึ้นทำไปก็มีแต่จะทุกข์ทรมานแม้จะได้บางสิ่งที่มุ่งหวังแล้วก็ตาม ประการสำคัญเป็นการแอบแฝงมาจากความคิดอื่นศรัทธาอื่นหรือความเป็นอื่นที่เราพยายามหาเหตุและผลมาอธิบายว่า มันคือสิ่งเดียวกันเพื่อให้สามารถดำเนินไปได้หรือเพื่อให้ตัวเองสบายใจที่สุด แต่ถ้าเรามีใจศรัทธาอันแรงกล้าแล้ว พลังสร้างสรรค์ก็จะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างมหัศจรรย์ทีเดียวที่นี้มาพูดถึงว่า “เราจะสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นได้อย่างไร” พระพุทธองค์เคยสอนไว้ว่า มนุษย์เราต้องเลือกที่จะศรัทธาบางอย่างและหมั่นตรวจสอบศรัทธาของตัวเองว่าดีต่อตัวเองและดีต่อผู้อื่นอันรวมถึงสังคมโดยรวมหรือไม่ เมื่อดีทั้งสองอย่างก็จึงมุ่งมั่นที่จะทำด้วยความตั้งใจ และหากไม่ดีก็จึงเปลี่ยนแปลงศรัทธาเสียใหม่ ซึ่งเราต้องเลือก ไม่เช่นนั้นเราจะกลายเป็นคนที่สับสนไม่มีแก่นสารและเป็นคนไร้รากในที่สุด เมื่อเป็นคนไม่มีแก่นสารก็就会被ชักชวนไปในทางที่ไม่ดีได้ง่ายนั่นเอง หากจะฝึกฝนตนเอง อาจเริ่มจากการตั้งคำถามกับตัวเองว่าเราศรัทธาอะไรอยู่ เพราะคนเราเมื่อศรัทธาอะไรก็จะได้พบกับสิ่งนั้นเข้าถึงสิ่งนั้น ศรัทธาในเทคโนโลยีเราก็จะเข้าถึงเทคโนโลยี ศรัทธาต่อชาวบ้านเราก็จะเข้าถึงชาวบ้าน ศรัทธาต่อวัตถุก็จะเข้าถึงวัตถุ ศรัทธาต่อลาภยศสรรเสริญก็จะเข้าถึงลาภถึงยศเข้าถึงตำแหน่ง ศรัทธาต่อความรู้ก็จะเข้าถึงความรู้ หรือ ศรัทธาต่อหลักธรรมก็จะเข้าถึงธรรม หรือไม่ศรัทธาอะไรเลยก็ไม่เข้าถึงก็ไม่เข้าถึงอะไรเลย เพราะความศรัทธานำมาซึ่งมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เราศรัทธานั้นเอง ขณะเดียวกันก็ลองตรวจสอบตัวเองดูว่าสิ่งที่เราศรัทธากับสิ่งที่ท้องถื่นของเราศรัทธานั้นตรงกันหรือไม่ หากตรงกันก็เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนหรือหากไม่ตรงกันก็เรียนรู้ที่จะให้โอกาสตัวเองไปสู่แห่งที่ที่เหมาะสมกว่า

^๔ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) สืบค้น ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ จาก <https://๘๔๐๐๐.org>

๒. วิริยะคือ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้น วิริยะนี้มาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกไม่ย่อท้อต่อปัญหาและมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง โดยมีศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำใจ และเตือนใจความอดทนเป็นเครื่องมือสำหรับคนใจเย็นและใจงามด้วย ไม่ใช่ทุทุตันทุ้นรีบร้อนและรู้ร้อน เพราะมันจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย หรือสูญเสียความอดทนในที่สุด ดังนั้น ความวิริยะอุสาหะ จึงเป็นวิถีทางของบุคคลที่หาญกล้าและท้าวต่ออุปสรรคใดๆทั้งมวล ถ้าจะฝึกฝนเรื่องความวิริยะแล้วจะต้องเริ่มจากความคิดที่ว่า ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองบ่อยๆ หมั่นทำหมั่นคิดหมั่นเขียนหมั่นนำเสนอและอย่าขี้เกียจ อย่ากลัวความผิดพลาดและจงกล้าแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของตัวเอง อย่าท้อต่องานหนักและงานมากให้คิดว่าทำมากรู้มากเก่งมากขึ้น อย่าบ่นว่าไม่มีเวลาเพราะเวลามีเท่าเดิม ฯลฯ

๓. จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตามคำนี้ยิ่งใหญ่มาปัจจุบัน สังคมซับซ้อน มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ละคนมีภาระหน้าที่ ที่ต้องทำมากมาย ไม่รู้จะทำอะไรก่อน แต่ถ้าเรามีใจที่จดจ่อต่อสิ่งที่เราคิดเราทำและรับผิดชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการงานก็ตาม ทุกอย่างก็จะดีขึ้นไปเอง เราก็จะมีความรอบรู้มากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยใจที่จดจ่อตั้งมั่นและใฝ่เรียนรู้ของเรา เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นก็จะเกิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วการตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วย ความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความดีงามเป็นเครื่องเตือนสติด้วย ถึงจะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาและตรึกตรองในเนื้อแท้ของสิ่งต่าง ๆ นั้นได้อย่างเหมาะสม เพราะความดีงามตามแบบอย่างของคุณธรรมตามหลักศาสนาและจริยธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข

๔. วิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจาก การมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งได้ทำผ่านมาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ในการวิจัยและการพัฒนานั้นเรามักจะใช้คำว่า “สรุปบทเรียน” เป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูว่าสิ่งที่คิดและทำมานั้นมันดำเนินไปในแนวทางที่วาดหวังหรือไม่ หรือว่าคิดไว้อย่างทำอีกอย่าง หรือคิดไว้แต่ไม่ได้ทำเลย หรือทำไปแล้วแต่ไม่ได้อย่างที่มุ่งหวัง ทั้งนี้จะได้วิเคราะห์ต่อไปว่า ที่มันสำเร็จมันเป็นเพราะอะไร และที่มันล้มเหลวมันเกิดจากอะไร เพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขหรือหาทางหลีกเลี่ยงผลเสียที่อาจเกิดขึ้น

ดังนั้น “อิทธิบาท ๔” จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการงาน เพราะหากทำได้ตามกระบวนการแล้ว สังคมความรู้ ชุมชนความรู้ และปัจเจกชนความรู้ คงอยู่ไม่ไกลเกินฝัน ประการสำคัญ “อิทธิบาท ๔” ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากหลักธรรมข้ออื่นๆอันเป็นองค์รวมและเชื่อมโยงถึงกัน เพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญ เราได้ใคร่ครวญในเรื่องเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะ ในโลกปัจจุบัน โลกที่สังคม อวิชชามากจนเกินล้น จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายสูงสุด นั้นแปลว่าเราต้องฝึกฝนตนเอง

หลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ก่อเกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของตนเองอย่างแท้จริง

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจ

จิตตรา มาคะผล และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ละมุดหวาน น้ำตาลเค็ด ชมพูเพชร์ ข้าวเม็ดงาม:การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย ได้ชุดความรู้ ๔ เรื่อง คือ ละมุด ตาล ชมพู และข้าว จัดทำหนังสือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน ๔ เล่ม และจัดทำ E-book เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต แนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ มีข้อเสนอต่อชุมชน ให้นำความรู้จากหนังสือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้เพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ เช่น ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ประกวดงานศิลปหัตถกรรมจากผลผลิตด้านการเกษตร จัดเทศกาล จัดการแสดง เป็นต้น ข้อเสนอต่อสถานศึกษาในชุมชนทั้งในและนอกระบบ ได้แก่การนำองค์ความรู้จากการจัดการความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนชุมชน ให้สถาบันอุดมศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และชุมชนควรใช้ผลผลิตจากการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน^๔

รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ๑) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีความแปลกแตกต่างไปจากเดิม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่า และคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอาชีพ มีความต้องการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมไทยให้มากขึ้นเนื่องจากได้รับความสนใจและตลาดมีความต้องการมากขึ้นตลอดเวลา เนื่องจากมีกรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ไร้สารเคมี ทำให้ผู้ใช้มีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น และยังเป็นการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนด้วยความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่ ความรู้ในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้แก่กลุ่มอาชีพ ๒) วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ จังหวัดนครปฐม คือ วิธีการดำเนินงานในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว ได้แก่ ๑) การออกแบบผลิตภัณฑ์ ๒) กระบวนการผลิต ๓) กลยุทธ์ทางการตลาด ๔) จุดเด่นจุดอ่อน ๕) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ๖) ปัญหาอุปสรรค และ ๗) คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อชีวิตและสังคมท้องถิ่นตลอดจนการถ่ายทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพ ๓) กลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวมีโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เติบโตเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิ

^๔ จิตตรา มาคะผล และคณะ, “ละมุดหวาน น้ำตาลเค็ด ชมพูเพชร์ ข้าวเม็ดงาม:การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี”, วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๙๐-๑๐๕.

ปัญหาท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นของจังหวัดนครปฐมได้ด้วยมีจุดแข็งในเรื่องของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างชัดเจน ผลิตภัณฑ์ที่มีความคงทนถาวร สามารถเสริมสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจุดอ่อนในเรื่องของวัตถุดิบหายากมากขึ้น การขาดแคลนแรงงานประเภทช่างฝีมือชั้นสูงและขาดองค์ความรู้ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นพบว่า กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวในจังหวัดนครปฐมสามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนได้ด้วยปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ได้แก่ ๑) ความเหมาะสมในเรื่องของโลจิสติกส์ ๒) การสนับสนุนจากรัฐบาลและ ๓) ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในประเทศต่างๆ ที่นิยมสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานช่างฝีมือและแสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ๔) การเทียบเคียงการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ ในด้านปฏิบัติงานมีความคล้ายคลึงกันในระดับ การมีโครงสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ ความสามารถและมีทักษะทางอาชีพ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ และกลุ่มอาชีพฯ มีกลยุทธ์ที่ดีตลอดจนมีการค้นหากลยุทธ์ใหม่ๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ ๕. แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีประเด็นหลักๆ ในการพัฒนา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารจัดการองค์กร ๒) ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด ๓) ด้านการบริหารจัดการด้านการผลิตและบริการ และ ๔) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาในทุกด้านมีรากฐานมาจากแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานใน ๗ ประเด็น ได้แก่ ๑) การใช้องค์ความรู้ ๒) การศึกษา ๓) การสร้างสรรค์งาน ๔) การใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม ๕) วัฒนธรรม ๖) ภูมิปัญญา และ ๗) เทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกะลามะพร้าวในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความก้าวหน้า มั่นคง มั่นคั่ง และยั่งยืน ต่อไป^{๑๐}

นพรัตน์ บัวพัฒน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ฟ้อนลายซิด : นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสรรค์ฟ้อนลายซิด เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการจำหน่ายผ้าทอลายซิดจากการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดจากภูมิปัญญาการทอผ้าลายซิด ของชาวบ้านหนองแวง ตำบลหนองผือ อำเภोजตุร พักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ดมาสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองขึ้นเป็นการนำเสนอกรรมวิธีการทอผ้าลายซิด โดยใช้ฝ้ายนำมาทอเป็นลายซิด ให้มีสีสันสวยงาม จากการย้อมสีที่ได้จากธรรมชาติ ลายที่นิยมทอ ได้แก่ ลายเลข ๓ และลายหอยน้อย เป็นลาย ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง สีที่ใช้ในการแสดงมี ๘ สี ได้แก่ สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีชมพู สีส้ม สีคราม สีม่วง และสีน้ำเงิน และสีที่ไม่นิยมนำมาย้อมมี ๒ สี คือ สีดำและสีน้ำตาลเพราะไม่เป็นที่นิยมของตลาด นอกจากนี้ยังแสดงถึงประโยชน์ของผ้าลายซิดที่นิยมใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ใช้ห่มในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ใช้โพกศีรษะในการทำงาน ใช้คาดเอว เป็นต้น ทั้งนี้การใช้ผ้าลายซิดยังอยู่ในวิถีชีวิตของคนอีสานในประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ตลอดมา

^{๑๐} รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม, “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม”, ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): หน้า ๙๙๔-๑๐๑๓.

ผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองขึ้น โดยใส่ใบผ้าลายขิดมาใช้ประกอบท่าฟ้อน อีกทั้งทำให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ความสวยงาม อันทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบต่อไป^{๑๑}

รักเกียรติ อินทับทัน และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนไปปฏิบัติ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พบว่า พัฒนาการของนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษประเทศไทยแบ่งได้ ๓ ช่วงเวลา คือ ก่อนการถือกำเนิด (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๐) การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจเฉพาะ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๖) และการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ (พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน) โดยปัญหาความไม่สงบทางการเมืองส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยาวนานถึง ๑๒ ปี ในด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจุบันนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในสถานะนิ่งเฉยหรือมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปเนื่องมาจากผลพวงของนโยบายอื่นที่รัฐบาลให้ความสำคัญมากกว่า โดยความไม่ชัดเจนด้านกฎหมายและปัญหาด้านที่ดินทำให้การนำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไปปฏิบัติในจังหวัดเชียงรายไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ด้านการลงทุนเท่าที่ควร ส่วนมาตรการส่งเสริมการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษประเทศไทย พบว่า ไม่มีความแตกต่างกับประเทศอื่นในภูมิภาค โดยมีข้อเสนอรูปแบบการบริหารงานเพื่อขับเคลื่อนนโยบายในระยะสั้น คือ ควรปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานของคณะกรรมการระดับชาติตามภารกิจที่ปรับเปลี่ยนไป ส่วนระยะยาวควรจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ที่มี “ผู้ว่าการเขตเศรษฐกิจพิเศษ” เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด^{๑๒}

พระภักดี มหาวิริโย และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ๑. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยในหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($x = 3.42$) ด้านความมีเหตุผล ($x = 3.40$) ด้านความพอประมาณ ($x = 3.37$) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($x = 3.33$) ด้านเงื่อนไขความรู้ ($x = 3.24$) ส่วนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านสาธารณสุข ($x = 3.36$) ด้านท้องถิ่น ($x = 3.32$) ด้านครอบครัว ($x = 3.31$) ด้านการงาน ($x = 3.30$) ๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริม

^{๑๑} นพรัตน์ บัวพัฒน์, “ฟ้อนลายขิด : นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๖๑): หน้า ๑๗๓-๑๘๓.

^{๑๒} รักเกียรติ อินทับทัน และคณะ, “การนำนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนไปปฏิบัติในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๔): หน้า ๗๕-๘๕.

คุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ๓. ปัญหาอุปสรรค การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย คือ ๑) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ๒) มีการจ้างงานลดน้อยลงในพื้นที่ รวมถึงผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะขาดแหล่งน้ำ ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจ รวมถึงมีบทบาทน้อยต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของข้อเสนอแนะการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย คือ ๑) ให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลออกมามีส่วนร่วมและช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมอาชีพในชุมชนที่มีความสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น ๓) ให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลช่วยส่งเสริม พร้อมกับมาให้ความคำแนะนำดูแลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม^{๑๓}

วีระพน ภาณุรักษ์ และ เดือนเพ็ญ ภาณุรักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยระบบเอ็มคอมเมิร์ซบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ผลการวิจัยพบว่า ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยระบบเอ็มคอมเมิร์ซผ่านระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.67, S.D. = 0.52$) ผลการสำรวจแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยระบบเอ็มคอมเมิร์ซผ่านระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.66, S.D. = 0.48$) ผลการพัฒนาระบบอีคอมเมิร์ซผ่านระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็น Web Application ซึ่งเป็นส่วน อบรม. และส่วนที่ ๒ ที่เป็น Mobile Application ที่ใช้งานบนมือถือระบบปฏิบัติการ Android เป็นส่วนใช้งานสำหรับลูกค้า ผลการประเมินคุณภาพของระบบเอ็มคอมเมิร์ซผ่านระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.67, S.D. = 0.53$) และผลการหาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบเอ็มคอมเมิร์ซผ่านระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.63, S.D. = 0.53$)^{๑๔}

วิมลรัตน์ ธรรมชาติ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแปรรูปเคยเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านพังปริง หมู่ที่ ๑ ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ๑. ด้านวิธีการแปรรูปกึ่งเคยของกลุ่มชาวบ้าน พบว่า มีขั้นตอนสำคัญดังนี้ ๑) เครื่องมือในการจับกึ่งเคยส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านนิยมใช้ โซ่ถ่วง, ถังอวนลาก (โพงพาง), ไม้กางอวน, และทุ่นลอยอวน ๒) ขั้นตอนการจับกึ่งเคยควรจับในช่วงตั้งแต่ไตรมาสแรกของปีเป็นต้นไป หรือจนกว่ากึ่ง

^{๑๓} พระภักดี มหาวิริโย และคณะ, “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย”, วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓): หน้า ๓๓-๔๖.

^{๑๔} วีระพน ภาณุรักษ์ และเดือนเพ็ญ ภาณุรักษ์, “แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยระบบเอ็มคอมเมิร์ซบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์”, วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): หน้า ๑๕๕-๑๖๓.

เคยจะกลับลงสู่กลางทะเล ๓) ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์ของการแปรรูปกุ้งเคย ครก, สาก, กะละมัง ลูกใหญ่, ตะกล้ำสำหรับล้างกุ้งเคย ไม้พาย หรือ ไม้กวาด ๔) เริ่มต้นนำกุ้งเคยมาล้าง ประมาณ ๒-๔ ครั้ง แล้วนำมาตั้งเสเด้น้ำจนแห้งคลุกเกลือทิ้งไว้ ๑ คืนแล้วนำไปตากแดดประมาณ ๑ วัน ๕) หลักสำคัญในการแปรรูปเคยกุ้ง ต้องหมักเกลือให้พอดี และมีแสงแดดที่เหมาะสม ๖) วิธีการเก็บรักษาเคย กุ้ง(กะปิ) ให้บรรจุขวดแก้ว, ไหหรือโองเพื่อยืดอายุเคยกุ้ง ๒. ด้านสภาพปัญหาในการแปรรูปเคยกุ้ง พบว่า ๑) ควรระวังเชื้อโรคหรือสารปนเปื้อนในกุ้งเคย ๒) การเสื่อมสภาพของเคยกุ้งสาเหตุเกิดจากใส่เกลือน้อยหรืออาจจะมีแสงแดดไม่เพียงพอ ๓) ผลิตไม่ทันกับความต้องการของตลาด ๓.แนวทางส่งเสริมการแปรรูปกุ้งเคย พบว่า ๑) การส่งเสริมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทำให้คนจากต่างถิ่นรู้จักมากขึ้น ๒) มีแนวทางการส่งเสริมอาชีพในชุมชน ๓) แนวทางส่งเสริมจากรุ่นสู่รุ่น ๔) แนวทางการส่งเสริมรายได้ในชุมชน^{๑๕}

ณัฐนันท์ จิรภินิมิตร และศาสตรา เหล่าอรรคยะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคัลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า คัลังข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูน พบว่า ส่วนใหญ่จัดในรูปแบบหรือลักษณะของพิพิธภัณฑ์ ที่ดำเนินการโดยทั้งภาครัฐ เอกชน วัด โรงเรียน หรือชุมชน โดยเป็นคัลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ บางส่วนเป็นเรื่องวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชชาติพันธุ์ มีการเก็บรักษาโบราณวัตถุและของเก่าในลักษณะเป็นชิ้นงาน เกือบทั้งหมดไม่ได้จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล มีเพียงบางแห่งที่มีการจัดทำและนำเสนอผ่านทางเว็บไซต์ สภาพปัจจุบันและปัญหาของคัลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่จัดแสดงหรือรวบรวมไว้ โดยนำเสนอในรูปแบบของเรื่องราว ข้อมูล (Text) ภาพ (Image) วิดีทัศน์ (VDO) ภาพ ๓๖๐ องศา (๓๖๐ Image) แต่ยังคงขาดการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาคัลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงได้ผ่านทางเว็บไซต์ (Responsive Website) ที่สามารถสนองตอบการทำงานในหลากหลายอุปกรณ์ (Devices) โดยคัลังข้อมูลที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นคัลังข้อมูลต้นแบบ (Prototype) ประกอบด้วยเนื้อหา ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ องค์ความรู้ต่าง ๆ ในรูปแบบดิจิทัลที่น่าสนใจ โดยการจัดทำในลักษณะวีดิทัศน์ และภาพเสมือนจริง ๓๖๐ องศา ประกอบด้วยข้อมูล ๔ หมวดหมู่ คือ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีข้อมูลงานวิชาการ คัลังข้อมูลดิจิทัล ๓๖๐ องศา หรือพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง นวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ใหม่ และการบริการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ส่วนที่ ๒ เป็นข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ

^{๑๕} วิมลรัตน์ ธรรมชาติ และคณะ, “การแปรรูปเคยเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านพังปริง หมู่ที่ ๑ ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม): หน้า ๕๔-๖๘.

มาเป็นฐานในการพัฒนา เป็นกระบวนการพัฒนาและส่งเสริม มีระบบหลังบ้าน (Back Office) เพื่อให้บุคคลที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานได้อย่างสะดวกมากขึ้น^{๑๖}

จุฑารัตน์ มังคละกนก และ นิสิต อินทมาโน ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนกับสุราพื้นบ้านกรณีศึกษา : เหล้าอู่ ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า รัฐมีนโยบายที่จะสนับสนุนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ เพราะเศรษฐกิจชุมชนถือเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศ เนื่องจากมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมสืบทอดกันมาดั่งนั้น เศรษฐกิจชุมชนผู้ผลิตเหล้าอู่ ในอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นหนึ่งในสุราพื้นบ้านก็ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมตามนโยบายดังกล่าว ดังเช่นแนวคิดในการส่งเสริมสุราพื้นบ้านของต่างประเทศอาทิ การส่งเสริมเหล้าสาเกของประเทศญี่ปุ่น และการส่งเสริมไวน์หรือแชมเปญของประเทศฝรั่งเศส แต่กฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตผลิตสุราและควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติบางมาตราเป็นอุปสรรคต่อการสนับสนุนส่งเสริม สุราพื้นบ้าน ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อจึงควร มีการแก้ไขหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้เหมาะสมกับสังคมไทย และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการสนับสนุนส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้^{๑๗}

ณัฐกิจ จูวรกุล และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไข่ทองเค็ม ในชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของชุมชนยายชา จากการการศึกษาพบว่า เดิมชุมชนมีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน มีผู้หญิงชื่อ “ชา” หรือ “ยายชา” ได้บริจาคที่ดินสร้างวัด และสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ นำความเจริญมาสู่ชุมชน ชาวบ้านจึงเรียกชุมชนนั้นว่า “ชุมชนยายชา” ดังนั้น ในการร่วมกันพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ชุมชนจึงได้ร่วมกันพัฒนาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ คือ รูปยายใส่หมวกงอบเป็นสัญลักษณ์แทนชุมชนยายชา สีหน้ายิ้มมีความสุข และในมือถือไข่เค็มซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไข่ทองเค็มของชุมชนยายชานั้นแต่เดิมมีการใช้วัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีการทำไข่เค็มที่เหมือนท้องตลาดทั่วไปจึงทำให้ไม่เป็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์และสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ชุมชนยายชา โดยการออกแบบคำนึงถึงการใช้งานที่แข็งแรงทนทานเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างแรงจูงใจต่อผู้บริโภคให้เกิดการต่อยอดทางเศรษฐกิจในชุมชน อีกทั้งแปรรูปไข่เปิดให้เป็นสีทองเหลืองอร่ามโดยการใช้ขมิ้นที่ได้จากธรรมชาติ และตั้งชื่อใหม่ว่า “ไข่ทองเค็ม ยายชา” การสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนในกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไข่ทองเค็มของชุมชนยายชามีหลักการสร้างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่มดังนี้ ๑) เครือข่ายภายในชุมชนอันประกอบด้วย (๑) กลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบ (๒) กลุ่มผู้

^{๑๖} ณัฐนนท์ จิรจินนิมิต และศาสตรา เหล่าอรรคะ, “การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): หน้า ๒๕๑-๒๖๖.

^{๑๗} จุฑารัตน์ มังคละกนก และ นิสิตอินทมาโน, “มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนกับสุราพื้นบ้านกรณีศึกษา : เหล้าอู่ ในจังหวัดนครพนม”, วารสารรัชต์ภาคย์. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒๕ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๑): หน้า ๑๔๑-๑๕๐.

แปรรูปผลิตภัณฑ์ (๓) กลุ่มผู้บริโภค (๔) กลุ่มผู้จำหน่าย และ ๒) เครือข่ายภายนอกชุมชนที่ประกอบด้วย (๑) กลุ่มส่งเสริมวัตถุดิบ (๒) กลุ่มส่งเสริมจำหน่าย (๓) กลุ่มผู้บริโภค โดยการสร้างความสัมพันธ์เชิงธุรกิจร่วมกัน^{๑๘}

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเศรษฐกิจฐานราก

บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า องค์ประกอบด้านธรรมชาติ คน สังคม การเมือง/นโยบายการค้า การค้า โครงสร้างพื้นฐาน ศิลปวัฒนธรรม การเงิน และการสื่อสาร เป็นปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ของทุกชุมชน ในขณะที่ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง/นโยบายการค้า ด้านการค้าและด้านการสื่อสาร มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน ในขณะที่ปัจจัยด้านการเงินมีอิทธิพล ทางอ้อมเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน^{๑๙}

หทัยชนก คะตะสมบุรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษพบว่า ๑) การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน ๒) การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓) คนในชุมชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทุกด้านโดยเรียนรู้ได้ด้วยเชิงประจักษ์ในพฤติกรรมผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ๔) การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การนำชุมชนไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันพร้อมกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาสู่การแบ่งปันทรัพยากรในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านนวัตกรรมของชุมชนในลักษณะที่หลากหลายร่วมกัน^{๒๐}

^{๑๘} รัฐกิจ จูรกุล และคณะ, “กระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไข่ทองเค็มในชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): หน้า ๑๙๒-๒๐๔ .

^{๑๙} บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ, “ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้”, วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๕๓ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒): หน้า ๘๗-๑๐๘.

^{๒๐} หทัยชนก คะตะสมบุรณ์, “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๓): หน้า ๔๗๓-๔๘๘.

อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ต้นน้ำเจ้าพระยากับการพัฒนาสู่เศรษฐกิจฐานรากทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต้นน้ำเจ้าพระยา ดังนี้ ๑) กลยุทธ์เชิงรุก จะต้องมีการพัฒนามาตรฐาน จัดการเชิงเครือข่าย ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สู่การพัฒนามูลค่าเพิ่ม เติบโตความร่วมมือ และใช้สื่อออนไลน์ ๒) กลยุทธ์เชิงรับ จะต้องมีการพัฒนาทักษะ ตรีเตรียมระบบสารสนเทศ แก่สาเหตุคือทัศนคติ ริเริ่มการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ๓) กลยุทธ์เชิงป้องกัน จะต้องมีการพัฒนาเครือข่าย ใช้การระดมปัญญา จัดหาผู้ร่วมทุน และหนุนจัดกิจกรรมต่อเนื่อง และ ๔) กลยุทธ์การทบทวนเพื่อพัฒนาซึ่งจะต้องรับแก้ไขปัญหา เร่งพัฒนาผู้ประกอบการและประสานความร่วมมือชุมชน^{๒๑}

เกศสุตา โภคานิตย์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่าบริบทและสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดชัยภูมิ โครงการที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดชัยภูมิเสนอขออนุมัติเพื่อดำเนินการส่วนใหญ่เป็นโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเกษตร ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔๐ โครงการลักษณะการบริหารงานชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๗ และโครงการลักษณะร้านค้าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๘ ตามลำดับศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม ๑) ด้านศักยภาพของชุมชน คนในชุมชนมีรู้ที่หลากหลายเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของแต่ละคนและคนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจากการลงมือปฏิบัติร่วมกันและนำผลที่ได้ขึ้นมาเป็นบทเรียนและองค์ความรู้ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของภายในชุมชน ๒) ศักยภาพและบทบาทของกองทุนในการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก (๑) คณะกรรมการกองทุนจะยึดหลักคุณธรรม ๕ ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความไว้วางใจต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (๒) ด้านความรู้ คณะกรรมการกองทุนได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน (๓) ด้านการบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ๔ คณะในการบริหารจัดการและได้แต่งตั้งอาสาประชารัฐ ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ^{๒๒}

ธนชาติ โชติธนนท์ และ กฤษวรรธร์ โลว์ชรินทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี พบว่า เทศบาลทั้ง ๔ แห่งมีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ในด้านภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์และนโยบาย และด้านการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น ด้านโครงสร้างองค์กรและกระบวนการงาน ด้านการเงินการคลัง ด้าน

^{๒๑} อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, “ต้นน้ำเจ้าพระยากับการพัฒนาสู่เศรษฐกิจฐานรากทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): หน้า ๑๔๗-๑๔๙.

^{๒๒} เกศสุตา โภคานิตย์ และคณะ, “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๒): หน้า ๒๗๙-๒๘๙.

บุคลากร และด้านกายภาพ อย่างไรก็ตามเทศบาลยังมีความท้าทายในมิติอื่น ๆ อยู่ กล่าวคือ ด้านการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งพบว่า มุ่งเน้นการให้คำปรึกษาแก่ประชาชน ด้านโครงสร้างองค์กรและกระบวนการนั้น เทศบาลขาดอำนาจในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีข้อจำกัดทางกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน ในด้านการเงินและการคลัง เทศบาลได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสามารถจัดหารายได้ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ด้านบุคลากร แม้ว่าเทศบาลมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่ได้รับจัดสรรอัตราบุคลากรที่รับผิดชอบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยตรง รวมทั้งด้านกายภาพ เทศบาลมีความพร้อมในด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร และสถานที่ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรกระจายอำนาจในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากแก่ อปท. ให้สามารถกำหนดนโยบายและโครงการที่เป็นรูปธรรมและตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่ได้^{๒๓}

จุฬา เจริญวงศ์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ประกอบด้วย ๑) สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเอื้อต่อการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร ๒) ทรัพยากรมนุษย์ ชาวบ้านมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรเฉพาะด้าน ๒. ชาวบ้านตระหนักเห็นความสำคัญต่อของกลไกประชารัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ และแต่ละภาคส่วนได้แสดงบทบาทของตนเองอย่างเต็มที่ จนนำไปสู่การขับเคลื่อนที่เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ๓. แต่ละภาคส่วนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยและเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ส่งผลให้การดำเนินการโครงการตลาดประชารัฐ ประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง และสามารถขยายผลแห่งความสำเร็จในประเด็นของความต่อเนื่องและการสร้างแรงจูงใจไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ดำเนินการตาม ๔. การยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แบ่งออกเป็น ๔ หมวด ประกอบด้วย ๑) หมวดทั่วไปว่าด้วยอำนาจหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ๒) เจตนารมณ์ของแผน คือ คุณภาพชีวิตของประชาชนจะต้องดีขึ้น ๓) คณะกรรมการบริหารแผน จากภาคส่วนละ ๕ คน คัดเลือกกันเองในแต่ละภาคส่วน รวมทั้งหมด ๒๕ คน และ ๔) โครงการทุกอย่างในพื้นที่ต้องขับเคลื่อนภายใต้กลไกประชารัฐ^{๒๔}

เกสสุตา โภคานิตย์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ทุนชุมชน (ทุนที่ไม่ใช่เงิน) ได้แก่ ๑) ทุนมนุษย์ มีผู้นำชุมชนที่เข้าใจปัญหาชุมชนเป็นอย่างดี ๒) ทุนภูมิปัญญา คือ ระบบเครือญาติ และการให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ๓) ทุนด้านทรัพยากรและธรรมชาติมีความสมบูรณ์สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้และ ๔) ทุนที่เป็นที่ดิน เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนทุนชุมชน (ที่เป็นเงินตรา) ได้แก่กลุ่มออมทรัพย์

^{๒๓} ธนชาติ โชติธนาวัฒน์ และภุชวรรธน์ โลว์ชรินทร์, “ศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี”, *Journal of Buddhist Education and Research*, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒): หน้า ๑๑๒-๑๒๘.

^{๒๔} จุฬา เจริญวงศ์ และคณะ, “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”, *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): หน้า ๒๗-๔๑.

เพื่อการผลิตกองทุนหมู่บ้าน กองทุนชุมชน กองทุนแม่บ้าน ธนาคารข้าว กองทุนตำรวจอาสา กองทุนปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กองทุนยา กองทุนประปา กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน ฌาปนกิจสงเคราะห์ และศูนย์สาธิตการตลาดและปั้มน้ำมัน ๒. การบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนริเริ่มโดยพ่อประจวบ แต่งทรัพย์ ได้นำเงินจากกองทุนต่างๆ ในชุมชนมารวมเป็นกองทุนบูรณาการโดยให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ มีเหตุมีผลมีภูมิคุ้มกัน รอบรู้ รอบคอบ และหลักคุณธรรม ๕ ประการคือ ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ผลกำไรจะนำมาปันผลให้กับสมาชิกในสิ้นปี^{๒๕}

ยุรดา น้อยวังหิน และ พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษา ยังขาดศักยภาพและความพร้อมในการปรับและเพิ่มบทบาทของตน ให้มารับผิดชอบและดำเนินนโยบายหรือโครงการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก อันเนื่องมาจากข้อจำกัด ๕ ประเด็น ดังนี้ ๑) ขาดความสามารถในการวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ๒) ขาดความสามารถในการระดมทุนและทรัพยากร ๓) ขาดความคิดริเริ่มในเรื่องการขยายอาชีพและสร้างงานในพื้นที่รับผิดชอบ ๔) ขาดความรู้และเทคนิคทางด้านการตลาด และ ๕) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีและการผลิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนในปัจจุบัน เป็นเพียงการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้เพื่อการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน และในครัวเรือนเท่านั้น เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดการลงทุน ตามแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก^{๒๖}

กาญจนา รอดแก้ว และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ๑.๑) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมชุมชน และด้านสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น กิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจ การส่งเสริมนวัตกรรมชุมชน ๑.๒) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ผู้นำชุมชน และทุนชุมชน ๑.๓) กระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ การสื่อสารสร้างการรับรู้เพื่อความยั่งยืน การสร้างองค์ความรู้จากชุมชนและการส่งเสริมความรู้เพื่อประโยชน์ในการต่อยอด ๑.๔) ผลผลิตจากการดำเนินงาน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การมีรายได้เพิ่ม การกระจายรายได้ในชุมชน และคนในชุมชนมีความสุข ๒) แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีดังนี้ ๒.๑) การส่งเสริมปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ นโยบายการพัฒนา

^{๒๕} เกสสุตา โภคานิธย์ และคณะ, “การบริหารทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): หน้า ๔๑-๕๑.

^{๒๖} ยุรดา น้อยวังหิน และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, “ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น”, *Journal of Modern Learning Development*, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔): หน้า ๓๙-๔๘.

และส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การส่งเสริมความรู้และกิจกรรม กระตุ้นเศรษฐกิจ ๒.๒) การส่งเสริมปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ชุมชน และการพัฒนา และต่อยอดกิจกรรม ๒.๓) การส่งเสริมกระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ การสื่อสารสร้างการรับรู้ อย่างยั่งยืน และการส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์ ๒.๔) การกำหนดเป้าหมายผลผลิตจากการ ดำเนินการ ได้แก่ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีความสุข ๒.๕) มาตรการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การจัดหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะ การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ชุมชน^{๒๗}

จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้และส่งเสริม ศักยภาพผู้ปลูกกาแฟเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัด พิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผู้วิจัยรวบรวมขั้นตอนการปลูกกาแฟโรบัสต้า ตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึง ขั้นตอนสุดท้าย และแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ เกษตรกรขาดความรู้ความ เข้าใจในการรวมกลุ่มรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ขาดแรงจูงใจในการรวมกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการให้ความรู้ และประโยชน์ในการรวมกลุ่ม ป้องกันการกดราคาของพ่อค้าคนกลางและมีอำนาจในการต่อรองเรื่อง ราคาและปริมาณผลผลิต เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ๒) งานวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ของการปลูกกาแฟโดยการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ขั้นตอนการปลูกกาแฟและปลูกฝังเยาวชนในพื้นที่ เห็นความสำคัญของการดูแลต้นกาแฟ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนร่วมสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ให้กับโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สร้างการเรียนรู้ทักษะการปลูกกาแฟให้แก่เยาวชนในพื้นที่และ เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านการปลูกกาแฟในชุมชน มุ่งเน้นที่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ สามารถช่วยพ่อแม่ทำเกษตรกรรมและประกอบอาชีพ และบูรณาการเรียนการสอนกับรายวิชา เกษตรในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนทั้งแบบทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อศึกษากระบวนการ ปลูกกาแฟให้กับเยาวชนต่อไป^{๒๘}

อรุณ สนใจ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาชุมชนสู่หมู่บ้านท่องเที่ยววิถี ชุมชนโดยเชื่อมผืนผาระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากกับวัฒนธรรมชุมชนตำบลบึงน้ำเต้า จังหวัด เพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ๑) การท่องเที่ยววิถีชุมชนศักยภาพของการท่องเที่ยววิถีชุมชน มี กิจกรรม รายการท่องเที่ยวที่ให้คุณค่า รายการนำเที่ยวที่มีความน่าสนใจ เช่น เส้นทางขี้จักรยานเพื่อ เป็นการออกกำลังกาย รวมถึงมีแหล่งที่พักและร้านอาหารเพียงพอ และมีจุดศูนย์รวมที่แวะพักและ เชื้อคือน (ร้านอาหารและกาแฟ) และมีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ วิถีชีวิตคนบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำมีความ สวยงามและบรรยากาศที่สดชื่นในยามเช้า ซึ่งมีจุดเด่นในการท่องเที่ยววิถีชุมชน ในด้านความสวยงาม ของสิ่งแวดล้อม และภูมิอากาศในวิถีชุมชนดี เหมาะกับการพักผ่อน การปั่นจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว

^{๒๗} กาญจนา รอดแก้ว และคณะ, “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐาน รากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”, วารสารสถาบันพระปกเกล้า, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): หน้า ๔๘-๖๖.

^{๒๘} จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล และคณะ, “การจัดการความรู้และส่งเสริมศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูก กาแฟเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก”, วารสารการ บริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๖๓): หน้า ๑๓-๓๐.

มีทำเล พื้นที่ใกล้แหล่ง สถานที่ท่องเที่ยว เช่น วัดหลวงพ่อบท และมีสัตว์เศรษฐกิจในชุมชนคือการเลี้ยงแกะของชุมชนรอบบริเวณอ่างเก็บน้ำ ในด้านความต้องการส่งเสริมและปรับปรุงการท่องเที่ยววิถีชุมชน ในเรื่องที่พิกค่างแรม และที่พักผ่อนที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน รวมถึงเพิ่มกิจกรรมและการบริการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และสร้างแผนที่บอกบริเวณ เส้นทางท่องเที่ยวชมแหล่งต่างๆ ในวิถีชุมชน ที่ชัดเจน ในแหล่งท่องเที่ยวควรสร้างห้องน้ำ ห้องสุขา เพื่อให้มีบริการกับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและสะอาด ๒) ผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์ชุมชน อาศัยองค์ความรู้ มีภูมิปัญญาการผลิตมาตั้งแต่ดั้งเดิม จำพวกสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน ที่น่าสนใจ มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดเด่น เช่น ผลิตภัณฑ์ตะกร้าจากชองกาแพที่ใช้แล้ว และผลิตภัณฑ์พรมเช็ดเท้าจากเศษผ้าและผลิตภัณฑ์กระเป๋าลือของสุภาพสตรีจากเศษผ้าและชองกาแพ ผลิตภัณฑ์กระเป๋าและตะกร้าจากเชือกปอฟาง ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิต ค่าแรงงานต่ำเนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในพื้นที่สามารถขยายตลาดและลดต้นทุน เช่น ผลิตภัณฑ์จากเศษไม้ภายในชุมชน ประเภทโต๊ะเก้าอี้ ชุดโต๊ะอาหารโต๊ะหมู่บูชา โซฟา และผลิตภัณฑ์ตามที่ถูกคำสั่ง และยังผลิตภัณฑ์ชุมชนมีอาหารพื้นบ้านที่เป็นจุดเด่น เช่น ขนมนก ก๋วยฉาบ ขนมนส อุดไส้ น้ำพริก น้ำพริกปลาร้า เป็นต้น ในส่วนจุดด้อยของผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ยังไม่มีแหล่งจำหน่าย ทำให้บุคคลภายนอกชุมชนไม่รู้จักผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชนบางชนิด ยังไม่มี ตราสินค้า ที่แสดงถึงรายละเอียดของสินค้า จึงไม่สามารถทำให้เป็นที่รู้จักในตัวสินค้า และทำให้สินค้าไม่น่าสนใจมากนัก ในส่วนความต้องการส่งเสริมและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ชุมชน การมีแหล่งศึกษา เที่ยวชมการผลิต ทดลองทำหัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของฝากจำหน่าย ยังไม่มีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม และการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนในชุมให้มีความรู้และความพร้อมในด้านการจัดการตลาด ๓) เศรษฐกิจชุมชนฐานราก ศักยภาพของเศรษฐกิจชุมชน มีสิ่งแวดล้อมในวิถีชุมชนดี ไม่มีมลภาวะรบกวนทรัพยากรธรรมชาติมีเพียงพอ ประชาชนทำเกษตรที่สามารถเพราะปลูกผักปลอดสารพิษ ได้ ซึ่งจุดด้อยของเศรษฐกิจชุมชน คือ ข้อจำกัดของฤดูกาลการท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทั้งปี และความต้องการส่งเสริมและปรับปรุงของเศรษฐกิจชุมชน ให้หน่วยงานมาสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชน อีกทั้งขาดความร่วมมือของหน่วยงานของรัฐ และเอกชน และยกระดับมาตรฐาน หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจฐานรากการท่องเที่ยววิถีชุมชนและพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้บ้านเศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง สร้างกลุ่มอาชีพเสริมเชื่อมโยงวิถีวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ๔) วิถีวัฒนธรรมชุมชนในชุมชนมีการจัดการตามวิถีวัฒนธรรมชุมชน มีการแสดง ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้านที่น่าสนใจ เช่น เพณีสงกรานต์ รดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษาช่วงเทศกาลเข้าพรรษาที่มีรูปขบวนใช้รถอีเก้งหรืออีแต๊กแห่ขบวน และมีจุดเด่น ในการจัดการตามวิถีวัฒนธรรมชุมชน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นประเพณีที่ชุมชนร่วมกันรังสรรค์หรือคิดค้นขึ้นมาใหม่แล้วพัฒนาต่อจนเป็นประเพณีขึ้นมา เช่น ประเพณีสมโภชศาลเจ้าพ่อหลักเมืองวังรอบสันอ่างเก็บน้ำและความต้องการส่งเสริมและปรับปรุงในการจัดการตามวิถีวัฒนธรรมชุมชน ในการพัฒนาเรื่องสุขภาพของประชาชนในชุมชน เช่น การจัด การแข่งขันกีฬาฟุตบอล การแข่งขันจักรยาน เป็นต้น^{๒๙}

^{๒๙} อรุณ สนใจ และคณะ, “ศักยภาพการพัฒนาชุมชนสู่หมู่บ้านท่องเที่ยววิถีชุมชนโดยเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากกับวิถีวัฒนธรรมชุมชนตำบลบึงน้ำเต้า จังหวัดเพชรบูรณ์”, วารสารการบริหารนิติบุคคล

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วม

นงเยาว อุทุมพร ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ๑) สาขาที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุดคือ สาขาศิลปกรรมด้านงานประดิษฐ์ กระบวนการเรียนรู้และสิ่งสมประสงค์การณมีลักษณะที่แตกต่างกันคือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสืบทอดจากบรรพบุรุษ การเรียนรู้จากครูอาจารย์ และการรับการฝึกอบรม ๒) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้ข้อมูลและการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด ๓) แนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ๓ แนวทางคือการส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมอย่างจริงจัง^{๓๐}

สิทธิโรจน์ เลิศอนันต์พิพัฒน์ และ พงษ์สิน ทวีเพชร ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากายภาพของชุมชนหัวเวียงใต้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคม ผลการศึกษาพบว่าชุมชนมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วม จนนำไปสู่แผนงานและแนวทางการพัฒนากายภาพของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม จนเกิดการขยายผลไปสู่ชุมชนรอบข้าง ทั้งนี้ การวางแผนและพัฒนาชุมชนต้องการการมีส่วนร่วมจากประชากรทุกเพศทุกวัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน^{๓๑}

นวมณท์ อุดมรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ : กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชุมชนเลียบคลองมอญส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือในระดับการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ในรูปแบบของการเข้าร่วมในวันงาน ส่วนแนวทางสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือที่ประชาชนเห็นควรปฏิบัติ ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมงานประเพณีให้แก่ผู้ที่สนใจ และการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมงานประเพณีอย่างอิสระและเท่าเทียมกัน โดยการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นสามารถอธิบายด้วยแนวคิดชุมชนท้องถิ่น

และนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๖๔): หน้า ๑๙๑-๒๐๐.

^{๓๐} นงเยาว อุทุมพร, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒): หน้า ๑๑๐-๑๒๑.

^{๓๑} สิทธิโรจน์ เลิศอนันต์พิพัฒน์ และพงษ์สิน ทวีเพชร, “แนวทางการพัฒนากายภาพของชุมชนหัวเวียงใต้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคม”, วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): หน้า ๑๑๓-๑๒๖.

นิยมได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) การเข้ามีส่วนร่วมด้วยความรู้สึกรักและผูกพันในท้องถิ่น และ ๒) การเข้ามีส่วนร่วมด้วยความรู้สึภาคภูมิใจในความเป็นมอญ^{๓๒}

พระราชสิทธิเวที และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมตามหลักบรรพเพื่อสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยนั้นต้องอาศัยแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่ทำให้มีความสามัคคีในหมู่คณะหากทุกคนได้นำไปปฏิบัติแล้ว ก็จะนำความสุข ความสงบ ความสามัคคีก็จะเกิดกับครอบครัว หมู่คณะ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมมีการจัดกิจกรรมตามหลักบรรพ ดังนี้ ๑) กิจกรรมด้านการศึกษา ๒) กิจกรรมด้านศาสนา ๓) กิจกรรมด้านการเมือง ๔) กิจกรรมด้านกระบวนการยุติธรรม การสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบรรพ อาศัยบุคคล ระบบกลไก และการสื่อสาร เป็นพลังขับเคลื่อนจากจุดเริ่มต้นไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) การสร้าง การรับรู้ การสร้างการรับรู้ในประเด็นที่ต้องการสร้างจิตสำนึก ๒) การชี้ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องตระหนัก ๓) การกระตุ้นให้เกิดการคิด ๔) การโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับ ๕) การชักนำให้นำไปปฏิบัติ ๖) การเชิญชวนให้นำไปเผยแพร่ ๗) การตอกย้ำให้มีความต่อเนื่องในความคิดและการปฏิบัติ ๘) การเสริมสร้างให้จิตสำนึกมั่นคงแข็งแรง และการบูรณาการการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ของสังคมไทย นำเสนอแนวทาง ดังนี้ ๑) สร้างความมั่นคง ๒) กระจายอำนาจสู่ชุมชน ๓) สนับสนุนอนุรักษ์ส่งเสริมขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ๔) เรียนรู้ความสงบและสันติสุขจากภายใน ๕) เสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นเอกภาพของชุมชน^{๓๓}

บุญทวรรณ วิงวอน ได้ทำการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการสร้างข้อกำหนดเฉพาะผลิตภัณฑ์สมุนไพรดีผลาของชุมชนรักษัสมุนไพรรักษาโรค ตำบลดงเค็ง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ประธาน กรรมการชมรมรักษัสมุนไพรรักษาโรค คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชน รวมถึงผู้จัดทำวัตถุดิบได้มีการประสานงานกันและมีส่วนร่วมคิด ร่วมกิจกรรม ร่วมประเมิน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมกันแก้ปัญหาของชมรมอย่างต่อเนื่อง กระบวนการทางตลาดส่วนใหญ่จำหน่ายในจังหวัดลำปางและจังหวัดใกล้เคียง โดยได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จำนวน ๔ ประเภท คือ น้ำสมุนไพรรักษาโรค น้ำสมอภิเภก น้ำสมอภิไทย และน้ำมะขามป้อม ทั้งขายส่งและขายปลีก ตลอดจนมีการจัดจำหน่ายวัตถุดิบให้กับเครือข่ายสมุนไพรรักษาโรคทั่วประเทศ ด้วยการนำกลไกของการตลาดดิจิทัลมาเสนอผลิตภัณฑ์ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เฟสบุ๊ค ยูทูบ บล็อกโพส และไลน์แอปพลิเคชัน และการสร้างข้อกำหนดเฉพาะของผลิตภัณฑ์ดีผลาดำเนินการตามมาตรฐานสมุนไพรไทยตามข้อกำหนด มผช. เลขที่ ๑๔๔๑/๒๕๕๖

^{๓๒} นวมนต์ อุดมรัตน์, “การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ: กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”, วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘): หน้า ๓๐๒-๓๑๐.

^{๓๓} พระราชสิทธิเวที และคณะ, “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๔): หน้า ๓๐๐-๓๑๒.

ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ตราสินค้า อีกทั้งคนในชุมชน ชมรมรักสมุนไพรรวมและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องดีขึ้น^{๓๔}

ธนกร สิริสุคันธา และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจฐานราก และประชารัฐในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๖๐-๖๔ ปี สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลนาครี มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ส่วนใหญ่อาศัยในชุมชน ๓๖ ปีขึ้นไป โครงการเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่คือโครงการด้านงานเกษตรโดยระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= ๒.๘๑) จำแนกรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ (= ๒.๙๐) การมีส่วนร่วมด้านความคิด การริเริ่มสร้างสรรค์ (= ๒.๘๔) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (= ๒.๘๐) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน (= ๒.๘๐) และการมีส่วนร่วมด้านการติดตาม ประเมินผลและการรับผิดชอบในโครงการ (= ๒.๗๓)

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ได้แก่ ๑) ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วยพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และการเข้าร่วมกิจกรรม ๒) ปัจจัยด้านชุมชน คือกระบวนการ ที่เปิดโอกาสในการให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยเริ่มต้นจากสิ่งที่ชาวบ้านรู้และพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชนและ ๓) ปัจจัยด้านหน่วยงานราชการและองค์การที่ขับเคลื่อนนโยบาย ประกอบด้วย การยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน การปรับบทบาทการปฏิบัติงาน ระเบียบและข้อบังคับที่ยืดหยุ่น รวมทั้งการหาปัจจัยสนับสนุนอื่นๆโดยจัดกิจกรรมหรือดำเนินโครงการครอบคลุมทั้งด้านจิตใจ ด้านวัตถุ ด้านสังคมและด้านการเมืองที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของ^{๓๕}

พันธิ์ราช ราชพงศา และอมรรวิษฐ์ นาคทรพร ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจตราด ผลการวิจัยพบว่า (๑) คนตราดใช้คำว่า “ตราด เมืองแห่งความสุขสีเขียว” ตั้งแต่ก่อนการประกาศให้จังหวัดตราดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งถือเป็นตัวเชื่อมสำคัญที่ทำให้คนตราดอยู่ร่วมกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดได้ (๒) ตัวแทนภาคประชาสังคมเป็นผู้กระทำการที่สะท้อนอุปนิสัยหรืออัตลักษณ์ของคนตราด ผ่านแรงขับเคลื่อนทางประวัติศาสตร์และโครงสร้างทางสังคมของคนตราด ดังนั้นภาครัฐจึงควรเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ตามอัตลักษณ์เหล่านั้น และ (๓) กระบวนการมีส่วนร่วมของ

^{๓๔} บุญทวรรณ วิงวอน, “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการสร้างข้อกำหนดเฉพาะผลิตภัณฑ์สมุนไพรตราสินค้าของชมรมรักสมุนไพรรวม ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง”, วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): หน้า ๑๔๘-๑๖๔.

^{๓๕} ธนกร สิริสุคันธา และคณะ, “การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจฐานราก และประชารัฐในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง”, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๔๗-๖๓.

ชุมชน นอกจากจะต้องมีตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแล้ว ยังจะต้องส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าใจถึง อัตลักษณ์ของคนตราดด้วย^{๓๖}

อติพงษ์ เพชรสุทธิ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ๑. ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๙ มีอายุระหว่าง ๔๖ - ๕๐ ปีมากที่สุด จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๗ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙๖ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐๕ และประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๕ ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ ๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการที่ดี ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริการสาธารณะ ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผล และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ส่งผลเชิงบวกต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลเชิงบวกต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี สูงสุด และการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ส่งผลเชิงบวกต่อการยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ต่ำสุด โดยที่ตัวพยากรณ์ทั้ง ๔ ด้าน สามารถพยากรณ์ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ ๗๒.๓๐^{๓๗}

ชุตินันต์ สะสอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจชุมชนด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมดำเนินงาน

^{๓๖} พันธรับ ราชพงศา และอมรวิรัช นาคทรพรพ, “แนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด”, วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒): หน้า ๘๐-๙๔.

^{๓๗} อติพงษ์ เพชรสุทธิ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-ตุลาคม ๒๕๖๐): หน้า ๖๖-๘๐.

กับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP โดยผลิตผลิตภัณฑ์ด้วยกระบวนการทางความคิดที่ต่อยอดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ยังไม่ได้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต (๒) โครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจรายย่อย ต่างมุ่งเน้นนำนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เข้ามาใช้ในการผลิตสินค้าของตนเพื่อให้กิจการสามารถขายสินค้ามีกำไร และดำรงอยู่รอดได้ในธุรกิจ (๓) รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจชุมชนด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความสัมพันธ์กัน^{๓๘}

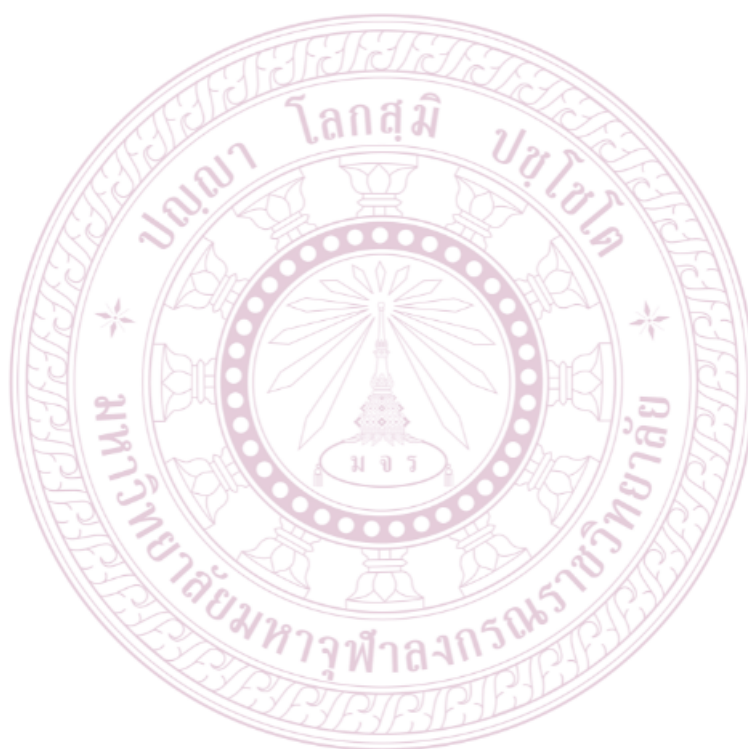
ประกอบ สุคนธจิตต์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการติดตามผลและด้านการดำเนินการ ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม ต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้ และรายจ่ายของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันเฉพาะบางด้านเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยสนับสนุนทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑ ในระดับปานกลาง และสามารถเรียงอันดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยคือ ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความเชื่อมั่นในกลุ่ม^{๓๙}

ปิยนุช พรหมจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดยการมีส่วนร่วมของประมงพื้นบ้านบ้านปากน้ำท่าม่วง ตำบลวัง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ๑. ศึกษาบริบทชุมชนบ้านปากน้ำท่าม่วง ได้แก่ ด้านสังคม มีการพึ่งพาและใช้ทรัพยากรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความเอื้ออาทรและมีความผูกพัน “ระบบเครือญาติ” ด้านทรัพยากร มีการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และด้านเศรษฐกิจ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำเพื่อเพิ่มมูลค่า และสร้างรายได้บนฐานของทรัพยากรอย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน และ ๒. การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดยการมีส่วนร่วมของประมงพื้นบ้านบ้านปากน้ำท่าม่วง ได้แก่ ด้านสังคม การรวมตัวเป็นกลุ่มประมงท้องถิ่นและกลุ่มองค์กรชุมชนชายฝั่งเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ด้านความมั่นคงของทรัพยากร จัดทำบ้านปลา ธนาคารปู เขตอนุรักษ์สัตว์น้ำวัยอ่อน การปล่อยพันธุ์ปลาและปู และด้านเศรษฐกิจ การทำการประมง การจับสัตว์น้ำ การแปรรูปและการจำหน่ายสัตว์น้ำ และ

^{๓๘} ชูติมันต์ สะสอง, “การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจชุมชนด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐): หน้า ๒๔-๓๖.

^{๓๙} ประกอบ สุคนธจิตต์ และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน”, วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๑): หน้า ๑๘๒-๒๐๐.

การท่องเที่ยว โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินมาปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรประมงและทรัพยากร
ชายฝั่งทั้ง ๓ ด้านอย่างเป็นระบบ^{๔๐}

^{๔๐} ปิยนุช พรหมจันทร์, “การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดยการมีส่วนร่วมของประมงพื้นบ้านบ้านปากน้ำท่าม่วง ตำบลวัง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๔): หน้า ๓๐-๔๓.

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร” งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการจัดเวทีในการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

วิธีดำเนินการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๐๐ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวที การตรวจสอบข้อมูลตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และอธิบายข้อที่รวบรวมได้ด้วยวิธีการพรรณนา ที่ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive) โดยเลือกศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป้าหมายที่มีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าอาวาส, กรรมการวัด วัดหาดมูลกระบือ ประธานกลุ่มกรรมการ วิสาหกิจชุมชน ประธานกลุ่ม OTOP นายกองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว หัวหน้าพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแทนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ลูกข่ายเพื่อป้อนวัตถุดิบให้แม่ข่าย ชุมชนในพื้นที่และตำบลใกล้เคียงจำนวน ๕ แห่ง พ่อค้า แม่ค้า ในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ประชาชนในพื้นที่วัดหาดมูลกระบือ ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธ เสนอแนะศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ซึ่งประกอบด้วย

๑. การวิจัยเอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ

๒. การวิจัยภาคสนามประกอบด้วยเทคนิคดังต่อไปนี้

๒.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก

๒.๒ การสนทนากลุ่ม

๒.๓ การจัดเวที

๓.๒ วิธีดำเนินการ

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ตัวชี้วัดความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชน แนวทาง และกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

๑. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นส่วนขยายเพิ่มเติมในการวิจัยเอกสารจะให้ภาพที่มีทั้งตัวปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาและสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคมที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้นในชุมชน เป็นไปตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นเงื่อนไขสำคัญของข้อมูลที่ดีและแม่นยำตรงได้

๒. การวิจัยภาคสนาม (Field research) ประกอบด้วยเทคนิคดังต่อไปนี้

๒.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดตัวผู้ตอบเป็นการเฉพาะเจาะจงเพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ลึกซึ้งกว้างขวางเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัยในที่นี้ผู้วิจัยเรียก “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

๒.๒ การสนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนา ถกเถียง อภิปรายของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในประเด็นการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์

๒.๓ การจัดเวที การรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เป็นเวทีของการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลถกแถลง เช่น ส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนามใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีศึกษาด้วยแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In depth Interview) การสนทนากลุ่ม และการจัดเวที

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการนำข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจเอกสาร และนำมาประกอบกับข้อมูลจากภาคสนามที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกและการจัดเวที จากนั้นจึงอธิบายข้อที่รวบรวมได้ดังกล่าวด้วยวิธีการพรรณนา โดยอาศัยจากทฤษฎีต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้ และยังได้ใช้ตารางในการช่วยวิเคราะห์

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive) จำนวนทั้งสิ้น ๒๐๐ รูป/คน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าอาวาส, กรรมการวัด วัดหาดมูลกระบือ ประธานกลุ่ม กรรมการ วิสาหกิจชุมชน ประธานกลุ่ม OTOP นายกองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว หัวหน้าพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแทนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ลูกข่ายเพื่อป้องกันวัดถูกขโมยให้แม่ข่าย ชุมชนในพื้นที่และตำบลใกล้เคียงจำนวน ๕ แห่ง พ่อค้า แม่ค้า ในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ประชาชนในพื้นที่วัดหาดมูลกระบือ

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant interview) มีการกำหนดโครงสร้างคำถามเป็น ๒ ส่วนคือ ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และส่วนประเด็นข้อคำถามที่ให้ผู้สัมภาษณ์ ได้แก่ การส่งเสริม ช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้นของ บ้าน วัด ส่วนราชการ (บวร) ต่อการสืบสานประเพณีการแข่งขันเรือยาว ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน ที่เป็นวัฒนธรรมการกิน เช่น ข้าวหลาม ข้าวเม่าพอก เป็นต้น และยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอันเกี่ยวเนื่องกับวัดในพระพุทธศาสนา

๒. แบบสนทนากลุ่ม ประเด็นดังนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เป็นเป็นเศรษฐกิจชุมชน เกิดความร่วมมือ และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เป็นการส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชุมชนสินค้า

๓. แบบคำถามการจัดเวที ประเด็นการเชื่อมโยงกลุ่มการผลิต เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพจากประเพณีการแข่งขันเรือยาว ให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ให้คนในชุมชนมีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการปรับตัว ต่อบริบทของตลาดที่เปลี่ยนไปในอนาคตได้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูล OTOP เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมช่องทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความหลากหลาย และมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในอนาคต โดยเฉพาะช่องทางการขายผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการส่งเสริมการอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้เพื่อปรับแนวคิดให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่า คุณค่า และลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ในชุมชน ที่ให้เกิดความแตกต่างเพื่อเพิ่มยอดขายและรายได้ ให้แก่คนในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

๔									
๕									

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ด้วยการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ (typologies) คำว่า (typologies) ใช้ในนี้หมายถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปการจำแนกแบบที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักพุทธธรรม แล้วจำแนกชนิดในเหตุการณ์หนึ่งๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนก แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis fcd) และผู้วิจัยได้วางเค้าโครงข้อมูลโดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์และแบ่งไว้เป็นประเภท (categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ ผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (text) และนอกจากนี้ยังใช้ตารางช่วยในการวิเคราะห์อีกด้วย

ตารางช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

คำสำคัญ	อ้างอิง

รูปภาพ	อธิบาย

ประเด็น				
๑	๒	๓	๔	๕
๑.๑	๒.๑	๓.๑	๔.๑	๕.๑
๑.๒	๒.๒	๓.๒	๔.๒	๕.๒
๑.๓	๒.๓	๓.๓	๔.๓	๕.๓
๑.๔	๒.๔	๓.๔	๔.๔	๕.๔
๑.๕	๒.๕	๓.๕	๔.๕	๕.๕

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

ในบทนี้ขอกล่าวถึงกระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ การสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เป็นต้น

๔.๑ เพื่อศึกษากระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๔.๑.๑ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน เริ่มต้นที่การจัดแข่งขันเรือยาวประจำปี อันเป็นกิจกรรมที่พระครูพิเชษฐธรรมคุณ (วิเชียร ธมฺมเชฏฺโฐ) อดีตเจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือ เป็นผู้ริเริ่มในสมัยที่ท่านยังดำรงสังฆารอยู่ จนกลายมาเป็นประเพณีท้องถิ่นของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ นับว่าเป็นกุศโลบายเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน การจัดกิจกรรมแข่งเรือยาวในสมัยแรกเริ่ม เป็นเพียงงานบุญประเพณีท้องถิ่นที่จัดขึ้นเพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาวลุ่มแม่น้ำน่าน ต่อมาคนในชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันว่า ทางวัดควรจะมีกิจกรรมทำข้าวเม่า และกล้วยทอด ในช่วงงานประเพณีการแข่งขันเรือควบคู่กันไป เพื่อใช้เป็นข้าวเม่าและกล้วยทอดของรางวัลให้กับทีมเรือ นางเพา นครพุ่ม ผู้ริเริ่มแนวคิดจัดกิจกรรมทำข้าวเม่าเพื่อใช้เป็นรางวัล ซึ่งทำข้าวเม่าขายเป็นอาชีพ เหตุที่ข้าวเม่าพอกกลายมาเป็นของรางวัลสำหรับผู้ที่มาแข่งเรือหรือฝีพาย เนื่องจากเป็นอาหารที่ทำยากจึงมีคุณค่า มีกรรมวิธีการทำที่ซับซ้อน ต้องใช้กำลังคนจำนวนมากในการทำ และเป็นสูตรลับเฉพาะบุคคล ปัจจุบันผู้สืบทอดสูตรการผสมข้าวเม่าพอกที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนว่าทำอร่อยคือ นางนิตยา ยิ่งอาศัย โดยสืบทอดสูตรการผสมข้าวเม่ามาจากรุ่นสู่รุ่นสมัยบรรพบุรุษ ด้วยเหตุนี้ข้าวเม่าพอกจึงเหมาะสมสำหรับใช้เป็นของรางวัล

ต่อมาเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปความเจริญและความทันสมัยเข้ามาแทนที่ ของรางวัลทีมแข่งขันเรือ ก็ต้องแปรผันไปตามบริบทของสังคม ข้าวเม่าพอกจึงกลายเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของรางวัล แต่กิจกรรมทำข้าวเม่ายังคงดำเนินไปเช่นเดิม จากเคยเป็นของรางวัลจึงเปลี่ยนมาเป็นสินค้า เพื่อจำหน่ายหารายได้เข้าวัดซึ่งสามารถสร้างรายได้จำนวนมากด้วยความหอม อร่อย อีกทั้งยังเป็นอาหารโบราณที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ชอบและยังหารับประทานได้ยากในสมัยปัจจุบัน ในส่วนของวัตถุดิบของข้าวเม่า เช่น มะพร้าว เดิมทีได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในเขตตำบลย่านยาว ตำบลขวาง จังหวัดพิจิตร และประชาชนในเขตจังหวัดพิษณุโลก เมื่อทราบข่าวว่าวัดหาดมูลกระบือจะทำข้าวเม่า ศรัทธาสาธุชนจะเตรียมมะพร้าวไว้ถวายให้วัด แต่ปัจจุบันต้องใช้มะพร้าวมากขึ้น เนื่องจากทำข้าวเม่ามากขึ้น ทางวัดหาดมูลกระบือ จึงซื้อมะพร้าวจากจังหวัดเพชรบูรณ์ และภาคใต้ เพื่อนำมาผสมกัน เหตุที่ต้องซื้อมะพร้าวจากสองพื้นที่ เพราะมะพร้าวจากเพชรบูรณ์มีราคาถูก ส่วนมะพร้าวจากภาคใต้

ราคาสูง แต่มีความมั่นคงกว่า โดยรวมแล้วในปีหนึ่ง ๆ จะใช้มะพร้าวประมาณ ๒๐,๐๐๐ ลูก เมื่อเตรียมวัตถุดิบพร้อมแล้ว จะเริ่มทำในวันที่ ๑ สิงหาคม ของทุกปี เพื่อให้ทันจำหน่ายในงานแข่งเรือวัดตานตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ซึ่งจัดกิจกรรมแข่งเรือในวันเสาร์-อาทิตย์ สัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคมในทุกปี และเพื่อจำหน่ายในงานแข่งเรือของวัดต่าง ๆ อาทิ วัดท่าหลวง จังหวัดพิจิตร วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) เป็นต้น นอกเหนือจากกิจกรรมแข่งเรือ และกิจกรรมทำข้าวเม่าแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่วัดและชุมชนร่วมกันทำ เช่น การจัดกิจกรรมโตะจิ้นลิง ซึ่งจัดในเทศกาลวันสงกรานต์ หรือการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มต่อเรือ กลุ่มจักสาน เป็นต้น^{๔๑}

โดยสรุป กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่วัดและชุมชนทำร่วมกัน คือ กิจกรรมแข่งเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเม่า เป็นกุศโลบายเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนของพระครูพิเชษฐธรรมคุณ (วิเชียร ธมฺมเชฏฺโฐ) อดีตเจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือ ในสมัยที่ท่านยังดำรงสังฆารอยู่ จนกลายมาเป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

๔.๑.๒ ความรอบคอบในธุรกิจ

ความรอบคอบในกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร คือ กิจกรรมแข่งเรือยาวและกิจกรรมทำข้าวเม่า ใช้วิธีประชุมระดมสมอง จากทุกภาคส่วน ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนชุมชนวัดหาดมูลกระบือ คณะกรรมการวัด และผู้แทนจากหน่วยงานราชการ อาทิ โรงเรียนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัด กำหนดขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานให้เป็นระบบ ทำหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร แบ่งออกเป็นส่วนงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน สำหรับกลุ่มอื่น ๆ มีความรอบคอบในธุรกิจ ดังนี้

กลุ่มข้าวเม่าพอกวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร คณะทำงานกำหนดแผนการจัดการด้านระยะเวลา ด้านวัตถุดิบ และด้านการจำหน่าย กล่าวคือ ระยะเวลาตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง เดือนกรกฎาคม เป็นช่วงเวลาของการเตรียมวัตถุดิบ เมื่อถึงวันที่ ๑ สิงหาคมจะเริ่มทำข้าวเม่า เพื่อให้ทันจำหน่ายในงานแข่งเรือวัดตาน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ซึ่งจัดสัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคมในทุกปี งานแข่งเรือของวัดต่าง ๆ อาทิวัดท่าหลวง ท่าหลวง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) ฯ และวันขึ้นปีใหม่^{๔๒}

กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังวังกระดี่ทอง ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เริ่มต้นที่ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานจังหวัดพิจิตร สำนักงานประมงจังหวัดพิจิตร สำนักงานโยธาและผังเมืองจังหวัดพิจิตร และองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อขออนุญาตประกอบกิจการแพปลา จากนั้นขุดบ่อนุบาลปลา ใช้เนื้อที่ ๒ ไร่ ทำเป็น

^{๔๑} การสนทนากลุ่ม. ณ วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร พิจิตร. ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๔๒} กลุ่มข้าวเม่าพอก. วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

๒ บ่อ และเพื่อให้ปลาคุ้นชินกับน้ำจึงต้องสูบน้ำจากแม่น้ำน่านขึ้นมาเพื่ออนุบาลปลา ในขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน จากนั้นจึงนำลูกปลามาเลี้ยงในแพ และเลี้ยงต่อไปอีกประมาณ ๗ เดือนจึงจะจับขายได้ และเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดและเติบโต จึงสร้างเครือข่าย เนื่องจากธุรกิจแพปลาเป็นธุรกิจที่ต้องลงทุนสูง ระบบการเงินและทุนจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการ ดังนั้น จึงสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายอาหารปลา และสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเลี้ยงปลาในพื้นที่อื่น เพื่อคอยแจ้งเตือนเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัย^{๔๓}

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานทางมะพร้าวบ้านหาดมูลกระบือ ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนก่อน เช่น ทางมะพร้าว หลัก ๆ จะใช้ทางมะพร้าวที่ได้จากต้นมะพร้าวของตนเองก่อน หากไม่พอจะซื้อเพิ่มจากคนในชุมชน สำหรับวัตถุดิบที่ไม่มีในชุมชนจะสั่งซื้อเพิ่มเติม เช่น หวายเทียม เชือกปอ เชือกเหลือง และยูรีเทรน เป็นต้น^{๔๔}

โดยสรุป ความรอบคอบในธุรกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมใช้ระบบเครือข่ายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ชุมชน วัด และหน่วยงานราชการ ร่วมระดมสมอง เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง

๔.๒ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๔.๒.๑ การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

ในชุมชนวัดหาดมูลกระบือมีการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ก่อตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เป็นอาชีพเสริม หรือสามารถเป็นอาชีพหลักของประชาชนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเรือ กลุ่มจักสาน กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก และกลุ่มเลี้ยงปลา ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นทุนเดิมของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ดังนั้นการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ จึงดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบครบวงจร ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยผลักดันทุนด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่ นอกเหนือจากกิจกรรมแข่งเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเม่า ออกมานำเสนอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์เรือยาววัดหาดมูลกระบือ และมีการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อันเป็นผลงานที่สรรค์สร้างจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน โดยจัดเตรียมพื้นที่ให้ประชาชน นำสินค้ามาจำหน่าย ในงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ ที่วัดหาดมูลกระบือจัดขึ้น เช่น กิจกรรมแข่งเรือยาว นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวจะได้ชมการแข่งขันเรือยาว ยังมีการจัดบูธแสดงและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน อันเป็นการส่งเสริมการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก กระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ^{๔๕}

^{๔๓} กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังวังกระดี่ทอง. ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๔๔} กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานทางมะพร้าวบ้านหาดมูลกระบือ. ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๔๕} การสนทนากลุ่ม. ณ วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร พิจิตร. ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

โดยสรุป การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ดำเนินการในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัดเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน ใช้กิจกรรมแข่งเรือยาว หรือกิจกรรมทางศาสนา งานบุญ ประเพณี กระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และดึงดูดทุน ศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่มีในชุมชนออกมานำเสนอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

๔.๒.๒ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ

กลุ่มชาวแม่พอกวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ประชาชนในพื้นที่ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมีความผูกพันต่อวัดหาดมูลกระบือ สิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน คือ กิจกรรมแข่งขันเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเม่า เป็นกิจกรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น “การทำข้าวเม่า อยู่ในสายเลือด เพราะเมื่อครั้งยังเด็กแม่มาทอดข้าวเม่าที่วัด ก็มากับแม่” “ผู้เฒ่าผู้แก่ สมัยก่อนเมื่อถึงช่วงจัดกิจกรรมทำข้าวเม่าจะมารวมกัน รองลิเก รำตัด เราเห็นความสนุกสนาน” และเห็นสิ่งที่ได้จากกิจกรรมแข่งขันเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเม่าเป็นรูปธรรม เช่น นำเงินที่ได้มาสร้างศาลา หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ภายในวัด สิ่งนี้เป็นแรงผลักดันให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรม “เงินก็ไม่ใช้เงินเรา แต่เห็นแล้วมันชื่นใจ แม่จะเหนื่อย แต่ก็มีความสุข เพราะเห็นผลทันตา”^{๔๖}

กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังวังกระดี่ทอง ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ด้วยมีความศรัทธาในสัมมาชีพ และมองเห็นถึงความยั่งยืนในการทำอาชีพพระหว่างการพึ่งพาธรรมชาติ อีกทั้งการให้ความสำคัญต่อสังคมครอบครัวที่ต้องสร้างความยั่งยืนในอาชีพให้กับคนในครอบครัวและมีเวลาให้แก่งานจึงเป็นแรงผลักดันให้ประกอบอาชีพที่เป็นนายตัวเองมีเวลาให้ครอบครัวได้อยู่ใกล้ชิดกันทุกวัน “เป็นลูกจ้างอย่างไรก็ไม่มีทางเจริญเติบโตด้านอาชีพ เพราะบ้างเรียนมาน้อยจบการศึกษาแค่มัธยมต้นเท่านั้น บ้างเรียนมาสูง มีความเหลื่อมล้ำในความมั่นคงของอาชีพ จึงวางแผนหาทางไว้ให้ ครอบครัว ซึ่งก็ชอบอาชีพนี้มีใจรักและเลี้ยงปลาแทนกันได้ทุกวัน สามารถปล่อยงานให้ได้เลย”^{๔๗}

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานทางมะพร้าวบ้านหาดมูลกระบือ ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร แรกเริ่มตั้งกลุ่มตามความสมัครใจประมาณ ๓๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น ไม่มีคนรุ่นใหม่ ปัจจุบันเหลือที่ทำกันอยู่จริง ๕ คน “คนที่มาทำงานด้านนี้ต้องมีใจรัก ถ้าคนใจไม่รักใจไม่เย็นพอก็จะทำไม่ได้ แค่มาร่วมกิจกรรมแล้วก็กลับ” ด้วยงานหัตถกรรมจักสาน มีความละเอียดอ่อน ใช้เวลา อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมให้คนสูงอายุได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อทุกส่วน สร้างความเพลิดเพลิน มีสังคมได้คุยกันระหว่างทำ ไม่เหงา ลดความเสื่อมทางด้านสมอง และยังได้ชิ้นงานและรายได้เสริม^{๔๘}

^{๔๖} กลุ่มชาวแม่พอก. วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๔๗} กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังวังกระดี่ทอง. ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๔๘} กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานทางมะพร้าวบ้านหาดมูลกระบือ. ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

๔.๒.๒ ความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ

กลุ่มข้าวเม่าพอกวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร แรงผลักดันให้เกิดความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ เกิดจากความผูกพันของชุมชนกับวัด มีจุดเริ่มต้นจากการจัดแข่งขันเรือยาวประจำปี อันเป็นกิจกรรมที่พระครูพิเชษฐ์ธรรมคุณ (วิเชียร ธณฺญะเชฏฺโฐ) อดีตเจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือ เป็นผู้ริเริ่มในสมัยที่ท่านยังดำรงสังฆารอยู่ จนกลายมาเป็นประเพณีท้องถิ่นของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ และมีกิจกรรมที่จัดควบคู่กันมาคือกิจกรรมทำข้าวเม่า เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับวัด สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัด ส่วนหนึ่งสร้างจากเงินที่ได้จากการจำหน่ายข้าวเม่า เมื่อเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมจึงเกิดเป็นความทุ่มเททั้งกายและใจ แม้จะไม่มีเงินร่วมสร้าง แต่ได้ใช้แรงกายแรงใจที่มีร่วมสร้าง แม้การจำหน่ายข้าวเม่าจะเหนื่อย แต่สิ่งที่ได้มาคือความสุข สนุกสนาน “การทำข้าวเม่าอยู่ในสายเลือดของชาวชุมชนวัดหาดมูลกระบือ”^{๔๙}

^{๔๙} กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานทางมะพร้าวบ้านหาดมูลกระบือ. ตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

๒) แผนดำเนินงาน (Operation plan) ที่ใช้สำหรับธุรกิจเพื่อชุมชน เป็นส่วนที่ได้มาจาก CBMC

แผนดำเนินงาน (Operation plan) ที่ใช้สำหรับธุรกิจเพื่อชุมชน เป็นส่วนที่ได้มาจาก CBMC ข้อที่ ๖ ที่ว่าด้วย แผนการดำเนินงาน หรือกิจกรรมหลักที่จำเป็นที่ต้องทำอะไร ทำอย่างไร เพื่อให้ ข้อ ๕ ข้อ ๔ ข้อ ๓ ข้อ ๒ และข้อ ๑ บรรลุเป้าหมาย ดังตารางแผนดำเนินการ (Operation plan)

๑) ทำอะไร	๒) ทำอย่างไร	๓) ใครทำ (ผู้รับผิดชอบ)	๔) เสร็จเมื่อไร (ระบุวันเดือนปี)	๕) ใช้งบหรือไม่
กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมแข่งเรือยาววัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร	๑.๑ ประชุมระดมสมอง จากทุกภาคส่วน ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนชุมชน วัดหาดมูลกระบือ คณะกรรมการวัด และผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ๑.๒ กำหนดขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานให้เป็นระบบ ทำหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร แบ่งออกเป็น ส่วนงาน รับผิดชอบ เช่น ส่วนงาน รับผิดชอบกองอำนวยการ ส่วนงาน รับผิดชอบกิจกรรมแข่งเรือยาว และ ส่วนงานรับผิดชอบกิจกรรมทำข้าวเม่า เป็นต้น ซึ่งแต่ละส่วนงานก็แยกเป็นแผนย่อยต่าง ๆ อย่างชัดเจน	๑.๑ วัดหาดมูลกระบือ ๑.๒ ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ	๑.๑ เดือนสิงหาคมของทุกปี	๑.๑ ค่าใช้จ่ายในการจัดแข่งเรือ จัดเตรียมสถานที่ ๑.๒ ค่าน้ำ ค่าไฟ และอื่น ๆ
กิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมทำ	๒.๑ การออกแบบแผนจัดการของกลุ่ม	๒.๑ วัดหาดมูลกระบือ	๒.๑ ก่อนถึงวันหยุดสุด	๒.๑ ค่ามะพร้าว

ข้าวเม่า (กลุ่มข้าวเม่า) ชุมชน วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่าน ยาว อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร	ข้าวเม่า เริ่มต้นที่การประชุม ปรึกษาหารือ ระดมสมองจากทุกภาค ส่วน ทั้งภาคประชาชน วัดหาดมูล กระบือ และหน่วยงานราชการ จนได้ ข้อสรุปแผนการจัดการ จากนั้น คณะทำงานของกลุ่มข้าวเม่านำ แผนการจัดการจากที่ประชุมมา กำหนดเป็นแผนการทำงานของกลุ่ม เพื่อเป็นกรอบการปฏิบัติงาน ๒.๒ เตรียมวัตถุดิบที่ทำยากก่อนเป็น อันดับแรก คือ การตำข้าวเม่า จากนั้น เตรียมวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ใช้เวลาไม่มาก	๒.๒ ชุมวัดหาดมูลกระบือ	สัปดาห์แรกของเดือน สิงหาคมในทุกปี	๒.๒ ค่าข้าวเหนียว ๒.๓ ค่ากล้วยไข่ ๒.๔ ค่าวัตถุดิบและ อุปกรณ์อื่นๆ
กิจกรรมที่ ๓ กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบล ย่านยาว อำเภอมือง จังหวัด พิจิตร	๓.๑ การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความมั่นคง ของกิจการ เช่น สร้างความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ภาคเหนือล่าง (อป.เหนือล่าง) หน่วยงานในสังกัดองค์การ อุตสาหกรรมป่าไม้ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและพัฒนา	๓.๑ กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ชุมชน วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่าน ยาว อำเภอมือง จังหวัด พิจิตร	๓.๑ ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า	๓.๑ ค่าไม้สัก และ อุปกรณ์ทำเฟอร์นิเจอร์

	ธุรกิจด้านอุตสาหกรรมไม้ ๓.๒ หาลูกค้า ใช้โรงผลิตเป็นหน้าร้าน			
กิจกรรมที่ ๔ กลุ่มจักสาน ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบล ย่านยาว อำเภอมือง จังหวัด พิจิตร	๔.๑ เริ่มจากวัตถุดิบที่มีในชุมชนก่อน เช่น ทางมะพร้าว หลัก ๆ จะใช้ ทางมะพร้าวที่ได้จากต้นมะพร้าวของ ตนเองก่อน หากไม่พอจะซื้อเพิ่มจาก คนในชุมชนในราคา ๒๐ บาท ต่อ ๑๐๐ ก้าน และจากให้คนในชุมชน เหลาเป็นเส้นสำหรับสานเป็นผลิตภัณฑ์ ๔.๒ วัตถุดิบที่ไม่มีในชุมชนจะสั่งซื้อ เพิ่มเติมเช่น หวายเทียม เชือกปอ เชือกเหลืองและ ยูรีเทรน	๔.๑ กลุ่มจักสานชุมชนวัดหาด มูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร	๔.๑ ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า	๔.๑ ค่าหวายเทียม ทางมะพร้าว เชือกปอ เชือกเหลือง ยูรีเทรน สำหรับทำผลิตภัณฑ์จัก สาน
กิจกรรมที่ ๕ กลุ่มเลี้ยงปลา ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบล ย่านยาว อำเภอมือง จังหวัด พิจิตร	๕.๑ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็น อันดับแรก ได้แก่ สำนักงานจังหวัด พิจิตร สำนักงานประมงจังหวัดพิจิตร สำนักงานโยธาและผังเมืองจังหวัด พิจิตร และองค์การบริหารส่วนตำบล ย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัด พิจิตร เพื่อขออนุญาตประกอบกิจการ	๕.๑ เจ้าของกิจการแพปลา บ้านวังกระดี่	๕.๑ ประมาณ ๗ เดือนจึง จะสามารถจับขายได้	๕.๑ ค่าดำเนินการ แพปลา ค่าพันธุ์ปลา และค่าอาหารปลา

	แพปลา ๕.๒ อนุบาลปลา เริ่มจากการชุบ อนุบาลปลา ใช้เนื้อที่ ๒ ไร่ ทำเป็น ๒ บ่อ และเพื่อให้ปลาคืนชินกับน้ำจึงต้อง สูบน้ำจากแม่น้ำน่านขึ้นมาเพื่ออนุบาล ปลา ในขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน หรือจนกว่าลูกปลาจะมี น้ำหนักประมาณ ๖๐-๗๐/กิโลกรัม จากนั้นจึงนำลูกปลามาเลี้ยงในแพ และ เลี้ยงต่อไปอีกประมาณ ๗ เดือนจึงจะ สามารถจับขายได้ ๕.๓ สร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ ผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารปลา, รับ ซื้อปลา และกลุ่มเลี้ยงปลาในพื้นที่อื่น			
--	--	--	--	--

๓) ปฏิทินงาน เพื่อใช้ในการควบคุมให้งานเดินไปตามเป้าหมาย เกิดจากการนำแผนดำเนินงาน (Operation plan)

เพื่อใช้ในการควบคุมให้งานเดินไปตามเป้าหมาย เกิดจากการนำแผนดำเนินงาน (Operation plan) มาจัดใหม่ โดยนำช่อง (๔) “เสร็จเมื่อไร” มาเป็นตัวกำหนดดังตาราง

(๔) เสร็จเมื่อไร	(๓) ใครทำ(ผู้รับผิดชอบ)	(๑) ทำอะไร	(๕) ใช้บหรือไม่
๑.๑ เดือนสิงหาคมของทุกปี	๑.๑ วัดหาดมูลกระบือ ๑.๒ ชุนวัดหาดมูลกระบือ	๑.๑ จัดกิจกรรมแข่งเรือยาวประจำปี	๑.๑ ค่าใช้จ่ายในการจัดแข่งเรือ จัดเตรียมสถานที่ ๑.๒ ค่าน้ำ ค่าไฟ และอื่น ๆ
๒.๑ ก่อนถึงวันหยุดสุดสัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคมในทุกปี	๒.๑ วัดหาดมูลกระบือ ๒.๒ ชุนวัดหาดมูลกระบือ	๒.๑ ทำข้าวเมาเป็นเพื่อจำหน่าย	๒.๑ ค่ามะพร้าว ๒.๒ ค่าข้าวเหนียว ๒.๓ ค่ากล้วยไข่ ๒.๔ ค่าวัตถุดิบและอุปกรณ์
๓.๑ ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า	๓.๑ กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร	๓.๑ ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้สักเพื่อจำหน่าย	๓.๑ ค่าไม้สัก และอุปกรณ์ทำเฟอร์นิเจอร์
๔.๑ ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า	๔.๑ กลุ่มจักสานชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร	๔.๑ ทำผลิตภัณฑ์จักสานเพื่อจำหน่าย	๔.๑ ค่าหวายเทียม ทางมะพร้าว เชือกปอ เชือกเหลือง ยูรีเทรน สำหรับทำผลิตภัณฑ์จักสาน
๕.๑ ประมาณ ๗ เดือนจึงจะสามารถจับขายได้	๕.๑ เจ้าของกิจการแพปลาบ้านวังกระดี่	๕.๑ เลี้ยงปลาเพื่อจำหน่าย	๕.๑ ค่าดำเนินกิจการแพปลา ค่าพันธุ์ปลา และค่าอาหารปลา

๔.๓ เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๔.๓.๑ การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเคียงคู่กับแม่น้ำน่าน และวัดหาดมูลกระบือ เป็นสถานที่ก่อเกิดพระเกจิอาจารย์หลายรูป นับตั้งแต่ยุคพระอธิการอินทร์ ในสมัยที่วัดใช้ชื่อว่า “วัดขทิราวลย์” มาถึงยุคพระครูพิเชษฐธรรมคุณ (วิเชียร ธมฺมเชฏฺโฐ) ผู้ริเริ่มกิจกรรมแข่งเรือยาว อันเป็นมรดกสืบทอดมาถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของราษฎรในชุมชนจึงมีความผูกพันกับสายน้ำและพระพุทธศาสนา การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ จึงดำเนินไปในรูปแบบวัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ คือเมื่อศิษยานุศิษย์หรือนักท่องเที่ยว มาสักการะพระพุทธรูปพระครูพิเชษฐธรรมคุณ (วิเชียร ธมฺมเชฏฺโฐ) เพื่อเป็นศิริมงคลแล้ว ยังได้เรียนรู้วิถีของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวผ่านพิพิธภัณฑ์เรือยาววัดหาดมูลกระบือ และนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อสินค้าแปรรูปและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อันเป็นผลงานที่สร้างสรรค์จากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเรือ กลุ่มจักสาน กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก และกลุ่มเลี้ยงปลา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมล่องเรือจากวัดหาดมูลกระบือไปยังวัดหงส์ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อชมต้นตะเคียนยักษ์อายุกว่า ๔๐๐ ปี ที่ได้รับเลือกให้เป็นรุกขมรดก ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มาเยือนวัดหาดมูลกระบือ จะได้เที่ยววัดหงส์ อีกด้วย^{๕๐}

สรุป ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับแม่น้ำและพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นที่พำนักพักพิงของพระเกจิอาจารย์หลายรูป และเป็นชุมชนที่อนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาวที่สืบทอดมาแต่โบราณ ดังนั้น การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ จึงดำเนินการโดยใช้ต้นทุนศักยภาพที่มีในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ และชุมชนใกล้เคียง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ก่อเกิดเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับชุมชน และเชื่อมโยงกับหลากหลายอาชีพ สร้างเครือข่ายกลายาณมิตร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เติบโต

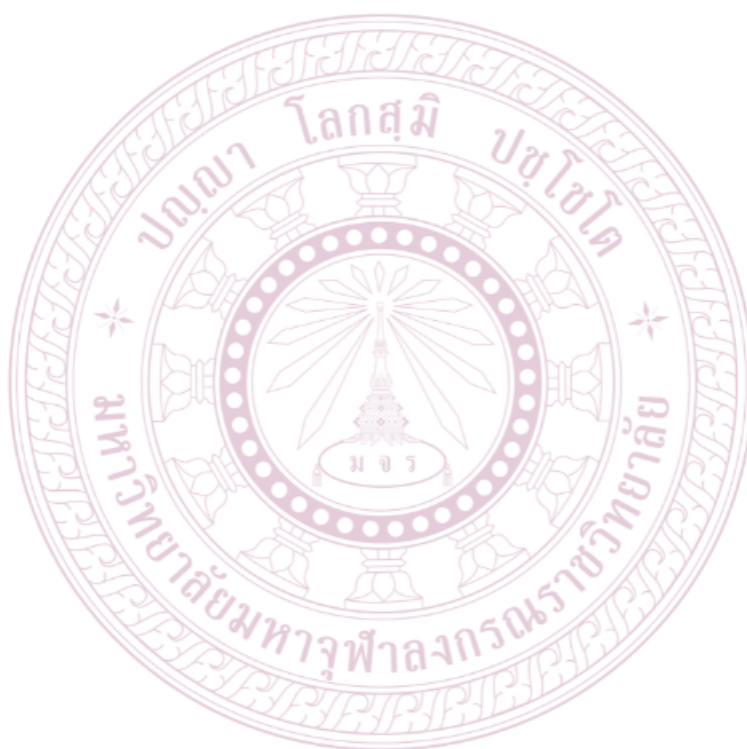
๔.๓.๒ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน เริ่มต้นที่การจัดแข่งขันเรือยาวประจำปีวัดหาดมูลกระบือ และกิจกรรมทำข้าวเฒ่า ซึ่งถือว่าเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน สิ่งก็ตามมาคือรายได้ กล่าวได้ว่า กิจกรรมแข่งเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเฒ่า เป็นกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ที่วัดและชุมชนทำร่วมกัน เพราะกิจกรรมดังกล่าวจะสัมพันธ์เชื่อมโยงไปถึงหลากหลายอาชีพของประชาชนในพื้นที่ เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจักสาน กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก และกลุ่มเลี้ยงปลา เป็นต้น^{๕๑}

^{๕๐} การสนทนากลุ่ม. ณ วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร พิจิตร. ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๕๑} กลุ่มข้าวเฒ่าพอก. วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

สรุป กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่วัดและชุมชนทำร่วมกัน คือ กิจกรรมแข่งเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเม่า เป็นกุศโลบายเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนของพระครูพิเชษฐ์ ธรรมคุณ (วิเชียร ธมฺมเชฏฺโฐ) อดีตเจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือ ในสมัยที่ท่านยังดำรงสังฆารอยู่ จนกลายมาเป็นประเพณีท้องถิ่นของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

Business Model Canvas

Key Partners คู่ค้า / แหล่งวัตถุดิบสำคัญ กิจกรรมสำคัญ -โรงเรียนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมือง พิจิตร จังหวัดพิจิตร -องค์การบริหารส่วนตำบลย่าน ยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัด พิจิตร -องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัด พิจิตร	กิจกรรมสำคัญ (Key Activities—KA) -กิจกรรมแข่งเรือ -กิจกรรมทำข้าวเม่า -กลุ่มข้าวเม่า, กลุ่มเรือ -กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก, กลุ่มจัก สาน, กลุ่มเลี้ยงปลา	คุณค่าที่ส่งมอบ (Value Propositions) -ส่งมอบข้าวเม่าที่คงความเป็น วัฒนธรรมดั้งเดิมสู่ลูกค้ายุค ปัจจุบัน -ส่งมอบผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เป็น เอกลักษณ์ของชุมชน -ส่งมอบความประทับใจ ประเพณี วัฒนธรรม และวิถี ชีวิตของชาวลุ่มแม่น้ำ	การสร้างความสัมพันธ์ (Customer Relationships—CR) -วัดเป็นศูนย์กลางสร้าง ความสัมพันธ์เชิงบวก -กิจกรรมแข่งเรือยาว สัมพันธ์ เชื่อมโยงกับหลากหลายอาชีพ ทั้งในระดับชุมชน ตำบล และ จังหวัด -กลุ่มอาชีพเดียวกันที่อยู่ในพื้นที่ อื่น ร่วมมือเป็นเครือข่าย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	กลุ่มลูกค้า (Customer Segments—CS) -ประชาชน/นักท่องเที่ยวที่มา ร่วมงานแข่งเรือวัดหาดมูล กระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอ มืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร, วัด ดาน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมือง พิจิตร จังหวัดพิจิตร, วัดท่า หลวง, วัดท่าพ้อ ตำบลท่าพ้อ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร (วัดใหญ่) จังหวัด พิษณุโลก
ทรัพยากรหลัก (Key Resources—KR) -ประชาชนในพื้นที่ (กำลังหลัก) -วัตถุดิบในชุมชน (มะพร้าว, ฟิน ,กล้วยไข่) -วัตถุดิบนำเข้า (มะพร้าว, ข้าว เหนียว, กล้วยไข่) -อื่นๆ (อุปกรณ์ทำข้าวเม่า, พันธ ูปลา, ไม้สัก, อุปกรณ์ทำเครื่อง			ช่องทาง (Channels—CH) -ขายข้าวเม่าในงานแข่งเรือ เทศกาลวันเข้าพรรษา และวัน ขึ้นปีใหม่ที่วัดหาดมูลกระบือ -ขายข้าวเม่าในงานแข่งเรือที่ วัดดาน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอ มืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร, วัดท่า หลวง, วัดท่าพ้อ ตำบลท่าพ้อ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร	-กลุ่มประชาชน/นักท่องเที่ยว ที่มาร่วมงานเทศกาลวัน เข้าพรรษา และวันขึ้นปีที่วัด หาดมูลกระบือ -กลุ่มประชาชน/นักท่องเที่ยวที่ ร่วมงานแสดงสินค้าพื้นบ้าน -ประชาชนที่ชื่นชอบเฟอร์นิเจอร์

เมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร -สำนักงานจังหวัดพิจิตร -สำนักงานประมงจังหวัดพิจิตร -สำนักงานโยธาและผังเมือง จังหวัดพิจิตร -ผู้ประกอบการจำหน่ายอาหาร ปลาและรับซื้อปลา -กลุ่มเครือข่ายธุรกิจประเภท เดียวกันที่อยู่ในพื้นที่อื่น	จักสาน)	และ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร (วัดใหญ่) จังหวัด พิษณุโลก -ขายข้าวเม่าตามงานที่ได้รับเชิญ -ขายสินค้าจากกลุ่มจักสาน ใน งานแสดงสินค้า OTOP -กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ใช้โรงผลิตเป็น หน้าร้าน -กลุ่มเลี้ยงปลาผูกขาดตลาดขาย ปลากับผู้ประกอบการ	ไม้สักและผลิตภัณฑ์จักสาน พื้นบ้าน -ผู้ประกอบการรับซื้อปลา
ต้นทุน (Cost Structure-C\$) -ค่ามะพร้าว ข้าวเหนียว กล้วยไข่ และวัตถุดิบอื่น ๆ สำหรับทำข้าวเม่า -ค่าไม้สัก และอุปกรณ์ทำเฟอร์นิเจอร์ -ค่าหวายเทียม ทางมะพร้าว เชือกปอ เชือกเหลือง ยูรีเทรน สำหรับทำผลิตภัณฑ์จักสาน -ค่าดำเนินการกิจการแพปลา ค่าพันธุ์ปลา ค่าอาหารปลา		รายได้ (Revenue Streams—RS) -รายได้จากการจำหน่ายข้าวเม่า -รายได้จากการจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก -รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสาน -รายได้จากการจำหน่ายปลา	

๑.คุณค่าของสินค้าที่ส่งมอบให้ลูกค้า: ด้วยการค้นหาจุดขายที่โดดเด่น แตกต่าง	๒.กลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน (ทั้งปัจจุบัน/อนาคต)	๓.การสื่อสารการตลาดและ Logistic (ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ)	๔.การปิดการขาย สร้างแบรนด์และ รักษาแบรนด์	๕.ที่มาของรายได้
๑. มรดกทางวัฒนธรรมประเพณี แข่งเรือยาว ๒. อัตลักษณ์คนหาตุมลกระปือ ข้าวเม่าพอก อาหารท้องถิ่น โบราณ ๓. วิถีชีวิตของชาวลุ่มแม่น้ำ ดั้งเดิมสู่ลูกค้ายุคปัจจุบัน	ประชาชน/นักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานแข่ง เรือวัดหาดมูลกระปือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร, วัดตาน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัด พิจิตร, วัดท่าหลวง, วัดท่าพ้อ ตำบลท่า พ้อ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) จังหวัดพิษณุโลก -กลุ่มประชาชน/นักท่องเที่ยวที่มา ร่วมงานเทศกาลวันเข้าพรรษา และวัน ขึ้นปีใหม่ทีวัดหาดมูลกระปือ -กลุ่มประชาชน/นักท่องเที่ยวที่ร่วมงาน แสดงสินค้าพื้นบ้าน -ประชาชนที่ชื่นชอบเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก และผลิตภัณฑ์จักสานพื้นบ้าน -ผู้ประกอบการรับซื้อปลา	๑. สื่อสารด้วยตัวเอง ๒.บอกต่อ ๓. Facebook, Line ๔.เพจเว็บไซต์ต่าง ๆ ๕.ทำกิจกรรมแข่งเรือของวัดต่างๆแล้ว โพสต์สื่อสาธารณะ ต่อเนื่อง ๖.คลิปกิจกรรมเที่ยวชุมชนเป็นตอนๆ นำเสนอทาง Facebook ๗.ทำแผนเที่ยวชุมชนเชื่อมบูรณาการกับ ท้องถิ่น และหน่วยงานจังหวัด	๑. สร้างความสัมพันธ์ทาง วัฒนธรรม วิถีชีวิต ๒.เปิดให้จองคิวเที่ยวชุมชนใน สื่อสาธารณะ ๓.ผู้นำสร้างความประทับใจ พูดจา บุคลิก สุภาพ พาเที่ยว พากิน บอกเล่าความสำคัญของ วัฒนธรรม ๔.จัดทริปโปรแกรมเที่ยวชุมชน และเส้นทางวัฒนธรรมเชื่อมต่อ ตำบลใกล้เคียง ๕.รักษาความสะอาดสถานที่ อาหาร ๗.กตีการ่วมกัน ๘.คงคุณภาพอาหารกรรมวิธี การผลิตและรสชาติดั้งเดิม ๙.จำหน่ายในงานแข่งเรือ ซึ่ง เป็นจุดเริ่มต้นและทำควบคู่กัน มาเพื่อสร้างและรักษาbrand ๑๐.สร้างช่องทางการรับเงิน จากลูกค้า ๑๑.นัดจัดส่งที่รวดเร็วและมี คุณภาพ	๑.รายได้จากการจำหน่ายข้าวเม่า ๒.รายได้จากการจำหน่าย เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ๓.รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จักสาน ๔.รายได้จากการจำหน่ายปลา

			๑๒.บริการหลังการขาย	
	๖.กิจกรรมหลัก(ทำให้อัตรา ๓-๕ เป็นจริง)			
	๑.. ทำแผนการเที่ยวชุมชน ๒.โครงสร้างผู้รับผิดชอบหลัก และแบ่งบทบาทหน้าที่ การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน การรับรองการท่องเที่ยว ๓.ระบบบัญชีรับเงินสะดวก ๔.สร้างความยั่งยืน ด้วยการทำให้แผนเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานท้องถิ่น และจังหวัด ๕.มีระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกัน ๖. จุดเช็คอินที่สร้างความประทับใจต่อผู้พบเห็น ๗.พัฒนาศักยภาพ กิจกรรมแข่งเรือ /กิจกรรมทำข้าวเม่า (กลุ่มข้าวเม่า) /กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ /กลุ่มจักสาน /กลุ่มเลี้ยงปลา			
๗.ใช้ธรรมชาติ ๑ สมอง ๒ มือ + การร่วมแรงร่วมใจ และทุน(สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น) แทนเงิน		๘.สิ่งที่ทำเพียงลำพังไม่ได้ ต้องร่วมมือกับภายนอก / ภาครัฐ/หน่วยงาน		๙. ใช้เงินน้อยที่สุด / จำเป็นที่สุด
๑. ใช้ธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนสร้างมูลค่าด้วยความสวยงามตัวของธรรมชาติ ๒. ใช้มรดกทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่า ๓.ข้อมูลอาหารท้องถิ่น และอาหารอร่อยประจำชุมชน ๔. วงปรีชาพุดคุย ๕. สร้างการสื่อสารสาธารณะ ๖.แผนผังเส้นทางเที่ยวชุมชน ๗. ทำคลิปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน		๑. แผนส่งเสริมเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ๒. ป้ายประชาสัมพันธ์ ๓. มาสคอตสัญลักษณ์เมืองหัวแดนติดตั้งตามจุดต่างๆเพื่อให้เป็นที่สังเกตเห็นและสะดุดตาน่าแวะ ๔. คู่มือการท่องเที่ยวชุมชน ๕.การสืบสานต่อคนรุ่นใหม่		ค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน

๔.๓.๓ การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาคมมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ด้วยแนวคิด TERMS MODEL

ชุมชนวัดหาคมมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและหัตถกรรมเป็นหลัก ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีวัดหาคมมูลกระบือเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมแกนนำพลังบวร ดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนอย่างสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียว มีการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทาน เป็นประเพณีระดับตำบล จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี และประเพณีโตะจิ้นลึง ประเพณีทำบุญกลางบ้าน^{๕๒} เป็นต้น

TERMS MODEL

TERMS MODEL เป็นโมเดลในการพัฒนาชุมชน ถูกจัดทำขึ้นเพื่อหาคำตอบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างเป็นตัวกำหนดการพึ่งตนเองได้ของชุมชนชนบท กรอบทฤษฎีที่กำกับการวิจัยนี้ นำมาจากทฤษฎีหลัก โครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional) ทฤษฎีระบบ (System Approach) และนำเอาความรู้จากสามศาสตร์ใหญ่ คือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มารวมเป็นสหสาขา (Interdisciplinary Approach) ประมวลเข้าด้วยกัน แล้วสร้างเป็นกรอบความคิดขึ้นใหม่เป็น TERMS MODEL และความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ (Functional Matrix)

ตามกรอบความคิดนี้ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องประกอบด้วย การพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (T) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (E) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) การพึ่งตนเองทางจิตใจ (M) และการพึ่งตนเองทางสังคมวัฒนธรรม (S) สำหรับความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ซึ่งเป็นส่วนขยายของ TERMS MODEL มีความหมายโดยย่อว่า องค์ประกอบในรูปแบบแต่ละตัวต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ขณะเดียวกันผลของการปฏิบัติหน้าที่ของตนนั้นบางส่วนมีผลต่อองค์ประกอบอื่นด้วย ในทำนองเดียวกันองค์ประกอบอื่นที่ปฏิบัติหน้าที่ก็จะมีผลต่อองค์ประกอบเริ่มต้นด้วยเช่นกัน

ความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ของ TERMS (Functional Matrix of Terms)

^{๕๒} Phichit. (๒๕๖๕). แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ วัดหาคมมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สืบค้น ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕. จาก <https://bit.ly/๓EA๕๘DR>

	เทคโนโลยี (T)	เศรษฐกิจ (E)	ทรัพยากร (R)	จิตใจ (M)	สังคม (S)
เทคโนโลยี (T)	- เหมาะสมในสภาพชนบท - ท้น ส มั ย แ ล ะ ควบคุมได้ - วิจัยและพัฒนาในประเทศ	- ฐานการผลิต - ปัจจัยการผลิต - เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน - ฐานการพัฒนาที่มั่นคง	- เพิ่มมูลค่าทรัพยากร - อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม - พื้นฟูทรัพยากร	- สร้างจิตสำนึกทางวิทยาศาสตร์ - เพิ่มอนุภาพและผลิตภาพคนโดยวิธีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	- ฐานการพัฒนาสังคม - ปัจจัยเปลี่ยนแปลงสังคม ความมั่นคงทางสังคม - รักษาเสถียรภาพและความมั่นคงทางสังคม
เศรษฐกิจ (E)	- เลือกใช้เทคโนโลยีเป้าหมาย - เอื้ออำนวยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี - สนับสนุนการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - กระจายเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง	- สร้างภาวะสมดุล - พัฒนาการต่อเนื่อง - มีประสิทธิภาพแข่งขันกับภายนอก - สามารถในการออมและการลงทุน - รวมกลุ่มการผลิตและการตลาด	- ใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น - เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในทรัพยากร - ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและดุลยภาพ - พื้นฟูและนำกลับมาใช้ใหม่	- สร้างจิตสำนึกในการประกอบการธุรกิจ - สร้างจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพชีวิต - สร้างจิตสำนึกในความเป็นธรรม - สร้างจิตสำนึกในการออมและการลงทุนที่เหมาะสม	- สร้างงานและรายได้ - ฐานความมั่นคงและความสมดุลทางสังคม - สร้างเสถียรภาพและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ - ผลานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
ทรัพยากร (R)	- ฐานการพัฒนาเทคโนโลยี - สร้างความหลากหลายในการใช้เทคโนโลยี - ก่อให้เกิดการคิดค้นทางเทคโนโลยี	- ฐานการผลิตและการประกอบการที่เหมาะสม - ปัจจัยการผลิต - ฐานการพัฒนาที่สืบเนื่อง	- อุดมสมบูรณ์ หรือสามารถใช้ประโยชน์ - มีคุณภาพของระบบนิเวศน์ - อยู่ในสภาพฟื้นฟูได้	- สร้างจิตสำนึกในภาวะสมดุลทางธรรมชาติ - สร้างจิตสำนึกในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ - เอื้ออำนวยการพัฒนาคุณภาพชีวิต	- สร้างการรวมกลุ่มทางสังคม - ฐานการรักษาและสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม - สร้างระเบียบวินัยในการจัดสรรทรัพยากร - ฐานความมั่นคงทางสังคม
จิตใจ (M)	- สร้างขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี - สร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยี - ควบคุมและกำกับการใช้เทคโนโลยี	- ปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน - ผู้ประกอบการผลิต - ผู้บริโภคและรู้จักประหยัดผลผลิต - ใช้ โอ ก า ส ท ำ ง เศรษฐกิจ - ผู้สร้างองค์กรทางเศรษฐกิจ	- เร้าใจและสามารถใช้ประโยชน์ - รู้จักรักษาอนุรักษ์ทรัพยากรให้อยู่ในสภาพดี - สามารถฟื้นฟูทรัพยากร - จิตสำนึกรักธรรมชาติ	- มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง - มีจิตใจใฝ่พัฒนา - มีความรู้และความสามารถประยุกต์ - มีคุณภาพ - ละอบายมุข - ขยันหมั่นเพียร	- มีจิตสำนึกการเป็นสมาชิก - มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม - แร่ ก ระ ด ้น แ ล ะ ผลักดันให้ก้าวหน้า - เป็นผู้สร้างองค์กรทางสังคม - มีความสามัคคี
สังคม (S)	- สร้างความต้องการทางเทคโนโลยี - สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี	- สร้างอุปสงค์สินค้าและบริการ - สร้างองค์กรทางสังคม - สร้างค่านิยมและ	- ร่วมใช้และรักษาทรัพยากร - ร่วมฟื้นฟูทรัพยากร - ร่วมรักษา	- สร้างระเบียบวินัยให้แก่คน - รักษาระเบียบวินัยและกติกาสังคม - สร้างจิตสำนึกและ	- มีภาวะผู้นำมีส่วนร่วมสูง - มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม - องค์กรทางสังคม

	เทคโนโลยี (T)	เศรษฐกิจ (E)	ทรัพยากร (R)	จิตใจ (M)	สังคม (S)
	- กำหนดประเภทและรูปแบบ	บรรทัดฐานทางเศรษฐกิจเพื่อตนเองทางเศรษฐกิจ - อำนวยความสะดวกและการตลาด	สิ่งแวดล้อมและพื้นที่โดยรอบ	ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน - สร้างคนให้มุ่งประโยชน์ส่วนรวม	- ความรู้และข่าวสารที่เท่าทันโลก

เทคนิคในการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ส่วนใหญ่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนา งานด้านการเกษตร หรือชุมชนชนบท แต่นักวิจัย นักพัฒนาและผู้ที่ทำงานคลุกคลีกับชุมชนพึงจะได้ ทำความเข้าใจหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ในการพัฒนา ชุมชนต่อไป^{๕๓}

การพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS

โดยกรอบของตัวแบบ TERMS Model! เกิดจากทฤษฎีหลักโครงสร้างหน้าที่ (Structural Function) ทฤษฎีระบบ (System Approach) และการผสมผสานความรู้จากสามศาสตร์ใหญ่ คือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มารวมเป็นสหสาขาวิชา (Interdisciplinary Approach) ซึ่งการประมวลความรู้เหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วสร้างกรอบคิดขึ้นมาใหม่ว่า TERMS Model (ตัวแบบหรือรูปแบบ TERMS) และ Functional Matrix (ความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ ซึ่งมีความหมาย โดยสังเขปว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (T) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (E) การพึ่งตนเองทาง ทรัพยากรธรรมชาติ (R) การพึ่งตนเองทางจิตใจ (M) และการพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม (S) สำหรับความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ (Function Matrix) ซึ่งเป็นส่วนขยายของตัวแบบ (TERMS Model) มีความหมายโดยย่อว่า องค์ประกอบแต่ละตัวต่างก็มีความสำคัญและหน้าที่ของตน การปฏิบัติหน้าที่ ของแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบตัวอื่น ๆ เช่นกัน (ครรชิต, ๒๕๕๔)

สัญญา (๒๕๔๒) กล่าวว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ สภาวิจัยมอบหมายให้สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำการวิจัย โดยใช้ชื่อโครงการว่าการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท โดย เริ่มจากการหาตัวแบบ (Mode) จากการวิจัยเอกสารและการศึกษาชุมชนแบบกว้าง แล้วนำเสนอ รายงานในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ จากการนำตัวแบบไปทดลองปฏิบัติกับชุมชนชนบท ๕ ชุมชนทั่วประเทศ ไทย ซึ่งผลปรากฏว่าต้นแบบนี้ผ่านการทดสอบด้วยดี และสาระสำคัญของตัวแบบนี้คือ ตัวแปร ๕ ตัว แปรนั้นก็คือ TERMS Model! ซึ่งเป็นตัวทำให้ชุมชนชนบทพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้จากกรอบ

^{๕๓} ครรชิต พุทธิโกษา, คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์, สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๔, หน้า ๒๖-๒๘.

ความคิดสามารถสร้างเป็นประพจน์ (Proposition) เพราะผ่านการพิสูจน์ความถูกต้องด้วยหลักฐานประจักษ์ (Empirical Data) มาขึ้นหนึ่งแล้ว รายละเอียดดังนี้

๑. เทคโนโลยีของชุมชน (T)
๒. เศรษฐกิจของชุมชนชนบท (E)
๓. ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนชนบท (R)
๔. จิตใจของคนชุมชนชนบท (M)
๕. สังคมชุมชนชนบท (S)

การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยตัวแปรเหตุทั้ง ๕ ประการ ดังนั้นการพึ่งตนเองแบบนี้เป็นการพึ่งตนเองแบบสมบูรณ์ ซึ่งตัวแปรแต่ละตัว ทำให้ชุมชนชนบทพึ่งตนเองได้บางส่วน (Partial) และยังไม่ถือว่าชุมชนพึ่งตนเองได้ในความที่ พุดกัน แต่ก่อนที่ปัจจัยเหตุแต่ละตัวจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ปัจจัยนั้นจะต้องพึ่งตนเองได้เสียก่อน นั่นคือ ปัจจัยทั้ง ๕ จะต้องพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีทางเศรษฐกิจ ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทางจิตใจ และทางสังคมเสียก่อน ที่จะช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างสมบูรณ์ แต่ละประพจน์ข้างต้นอาจเขียนได้อีกรูปแบบหนึ่งว่า "ยิ่งชุมชนชนบทใดสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีได้มากน้อยเพียงใด ชุมชนชนบทนั้นก็ยิ่งสามารถพึ่งตนเองได้มากเพียงนั้น" หรือ "ยิ่งชุมชนชนบทใดสามารถพึ่งตนเองทางทรัพยากรได้มากเพียงใดชุมชนชนบทนั้นก็ยิ่งพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากเพียงนั้น" เป็นต้น

สัญญา (๒๕๕๐) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีการพึ่งตนเอง ๕ ด้าน คือ การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และการพึ่งตนเองได้ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้สัญลักษณ์ภาษาอังกฤษว่า TERMS ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological self-reliance: T)

การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุและเทคโนโลยีทางสังคม การรู้จักใช้งานเทคโนโลยี ในความหมายนี้รวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Folk Wisdom)

๒) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic self-reliance : E)

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจอยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถ การสนองความต้องการ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภายนอก มีความสามารถในการออมและการลงทุนสามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาดตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

๓) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources self-reliance: R)

ทรัพยากรธรรมชาติในที่นี้ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้น และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมเสียไปจนหมด ควรมีอย่างอุดมสมบูรณ์หรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบนิเวศและอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

๔) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Mental self-reliance: M)

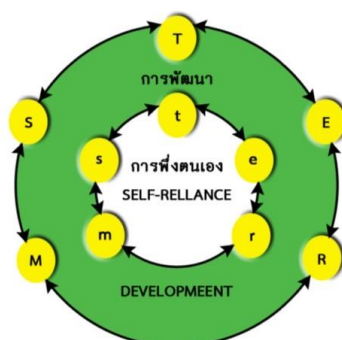
การพึ่งตนเองทางจิตใจ หมายถึง สภาพจิตใจที่กล้าแข็ง พร้อมทั้งจะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ความสามารถในการสู้กับความยากลำบากต่าง ๆ และคนในชุมชนควรมีจิตสำนึก

๕) การพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Self-Reliance: S)

การพึ่งตนเองทางสังคม หมายถึง ภาวะการณ์ที่กลุ่มคนหนึ่ง ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีผู้นำที่สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จ หรือเป็นความสมดุล ความมั่นคงแข็งแรงของกลุ่มคน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งความเข้มแข็งของสังคมเหล่านี้ทำให้หน่วยสังคมแต่ละหน่วยมีพลังกล้าแข็ง สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้

บำเพ็ญ (๒๕๕๔) อ้างถึงผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่ระบุยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองของเกษตรกรในชนบทหรือรูปแบบการพึ่งตนเองแบบ TERMS ว่าเป็นการพึ่งตนเองและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เทคโนโลยี (Technology: T) เศรษฐกิจ (Economic: E) ทรัพยากรธรรมชาติ (Resources: R) จิตใจ (Moral: M) และสังคม (Social: S) โดยเริ่มจาก "วงกลมภายใน" แสดงถึงการพึ่งตนเองซึ่งเป็นพลังภายใน หรือภูมิคุ้มกันภายในจิตวิญญาณที่มั่นคงซึ่งจะเป็นฐานมั่นคงของการพัฒนาต่อไป การพึ่งตนเองหมายถึง การใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน การทำมาหากิน การมองทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีคุณธรรมในจิตใจและความมีประเพณี สิ่งเหล่านี้ต้องฟื้นฟูและเสริมสร้างให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานการพัฒนาสำหรับการพัฒนาแสดงให้เห็นเป็นภาพ "วงกลมข้างนอก" หมายถึง "เทคโนโลยีที่พัฒนา" "เป็นการทำมาค้าขาย" "การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ" "ความมีจิตใจใฝ่พัฒนา" "นิยมความทันสมัย"

สิ่งเหล่านี้ทำมาจากภายนอก มีผลให้ชนบทต้องพึ่งพาภายนอก แต่มีความจำเป็นต่อความก้าวหน้าของชนบท อย่างไรก็ตามชาวชนบทต้องกลั่นกรองสิ่งเหล่านี้ก่อน ก่อนที่จะรับมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของชนบท โดยให้เชื่อมโยงกันและมีการพึ่งตนเองเป็นฐาน ดังแสดงในภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ โครงสร้างการพึ่งตนเองตามแบบ TERMS Model

ที่มา: บำเพ็ญ เขียวหวาน (๒๕๕๔)

ณัฐกาล (๒๕๕๔) กล่าวว่า จากความหมายองค์ประกอบ และลักษณะการพึ่งตนเอง พบว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ไม่ว่าจะพึ่งตนเองในด้านใด ล้วนแต่เป็นสิ่งที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้ในอนาคต การพึ่งตนเองในระยะแรกอาจต้องพึ่งพาจากภายนอกเป็นบางส่วนแต่หลักใหญ่ต้องยืนอยู่บนการพึ่งพาเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการพึ่งตนเองทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย จึงต้องมีการแข่งขันกัน โดยกลุ่มต้องสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มก่อน แล้วจึงเกิดการพัฒนา เพื่อให้กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ TERMS Model ที่มีรูปแบบการพึ่งตนเองทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม^{๕๔}

๑. ชุมชนมีการนำเอาเทคโนโลยีทางวัสดุ สังคม ละหมายรวมถึงภูมิปัญญาชาวบ้านนำมาใช้ใน (การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี)

จากการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ และกลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือในการทำงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเหลือในการทำงานเป็นอุปกรณ์ทุนแรงต่างๆ คือ เครื่องสำหรับปั่นแป้ง ,เครื่องปอกมะพร้าว ,เครื่องกะเทาะกะลามะพร้าว ,เครื่องขูดมะพร้าว และเครื่องคั้นมะพร้าว ซึ่งการใชุ้ปกรณ์ดังกล่าวทำให้การ

^{๕๔} เสาวลักษณ์ ผลเจริญ, การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๖๑, หน้า ๑๕-๑๘.

ทำงานของ กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ มีความรวดเร็ว และ
ช่วยลดการใช้กำลังคนในการทำงาน ได้เป็นอย่างดี^{๕๕}

กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือในการทำงาน ทั้งในส่วน
ของอุปกรณ์สำหรับช่วยทุ่นแรง และการนำความรู้มาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจนเกิดเป็นภูมิ
ปัญญา คือ เครื่องเลื่อยไม้ ,เครื่องรีดไม้ ,เครื่องไสไม้ และสื่อวิดีโอต่างๆทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งการใช้
เทคโนโลยีดังกล่าวทั้งในส่วนของการนำสื่อมาปรับใช้นั้น ทำให้การทำงานของกลุ่ม
วิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว อีกทั้งผลิตภัณฑ์ยังมีความสวยงาม และน่าสนใจ
มากยิ่งขึ้น^{๕๖}

สรุปได้ว่า ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีการนำเอา
เทคโนโลยีทางวัสดุ สังคม และภูมิปัญญาต่างๆ เข้ามาปรับใช้ และช่วยเหลือการทำงานตามขั้นตอน
ต่างๆภายในกลุ่มได้ ซึ่งสามารถช่วยลดภาระในเรื่องของกำลังคนได้เป็นอย่างดี การทำงานเกิดความ
รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีความหลากหลายได้มากยิ่งขึ้น

๒. การดำรงชีวิตและเศรษฐกิจที่เป็นความต้องการ ชีตความสามารถในการแข่งขันกับ ภายนอกชุมชน และภายในชุมชนมีการออม การรวมกลุ่มเพื่อผลิตและการตลาดตลอดจนมีการ วางแผน (การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ)

จากการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาด
มูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ กลุ่ม
วิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ และกลุ่มจักสาน มีรายละเอียดของการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจดังนี้

กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวเม่าพอก โดย
แรกเริ่มนั้นเกิดขึ้นด้วยความศรัทธาที่มีต่อวัดหาดมูลกระบือ เมื่อลูกเห็นแม่ทำ ลูกจึงมาทำตาม เมื่อ
หลานเห็นแม่ และยายทำ หลานจึงมาทำด้วย ทำเช่นนั้นเรื่อยมาจนเกิดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นไปเอง
โดยธรรมชาติ เพราะได้รับการซึมซับจากคนในครอบครัวของตนเอง กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัด
หาดมูลกระบือ มีการใช้เงินทุนในการผลิตจากเงินของทางวัดหาดมูลกระบือ ซึ่งกลุ่มข้าวเม่าพอกนั้นมี
ขีดความสามารถในการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง ทั้งภายใน และภายนอกชุมชน เนื่องจากข้าวเม่าพอก
เป็นขนมไทยโบราณที่มีขั้นตอนในการทำที่ยากและซับซ้อน ใช้กำลังคนเยอะ รวมไปถึงจะต้องมีฝีมือ
ในการควบคุมรสชาติและคุณภาพให้คงที่ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้คู่แข่งที่เกิดขึ้นนั้นมีจำนวนที่น้อยมากๆ
แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีคู่แข่งเลยเสียทีเดียว ทางกลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ จึงมีการ

^{๕๕} แหล่งเดิม

^{๕๖} แหล่งเดิม

วางแผนและการทำการตลาดด้วยการลงทุนจัดทำบล็อกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีความเฉพาะเป็นของตนเอง เพื่อเพิ่มจุดสังเกตและลดความสับสนในการเลือกซื้อของผู้บริโภค^{๕๗}

กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจอย่างถูกต้อง เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ โดยใช้ประสบการณ์ในการทำงานที่สะสมมา รวมไปถึงการปรับใช้จากความรู้ที่ศึกษาด้วยตนเอง กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีการใช้เงินทุนในการทำงาน ด้วยทุนส่วนตัวเป็นหลัก แต่ในบางกรณีหากงานชิ้นนั้นๆ จัดทำขึ้นให้กับวัดหาตมูลกระบือก็จะใช้ทุนของทางวัดในการจัดทำ กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูง และมีความกระตือรือร้นในการแข่งขันเป็นอย่างมาก เนื่องจากภายในกลุ่มมีความเห็นว่าการแข่งขันหากเกิดขึ้นแล้วจะเป็นตัวผลักดันสำคัญในการพัฒนาฝีมือและทำให้เกิดความก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี^{๕๘}

กลุ่มจักสาน ในส่วนของกลุ่มจักสานนั้น มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิต และในการผลิตนั้นจะใช้เงินทุนจากกองทุนของหมู่บ้านเป็นหลัก ซึ่งความสามารถในการแข่งขันของกลุ่ม ก็ถือว่ามีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับที่ดี มีผลิตภัณฑ์มีการจัดทำตามรูปแบบที่ได้รับมาอย่างเป็นแบบแผน^{๕๙}

สรุปได้ว่า ชุมชนวัดหาตมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับภายนอกชุมชน และภายในชุมชนที่สูงมาก อีกทั้งยังมีการวางแผน และการทำการตลาดเกิดขึ้นภายในชุมชนอย่างเป็นแบบแผน มีความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกัน มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๓. ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ประโยชน์ ดูแลรักษา ให้ดำรงอยู่โดยเสียไปจนหมดอย่างสมดุล (การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ)

จากการสำรวจ ชุมชนวัดหาตมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนวัดหาตมูลกระบือมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์อย่างยิ่ง ทั้งในส่วนของน้ำ จากแม่น้ำน่าน ที่มีความยิ่งใหญ่และสมบูรณ์อย่างมาก เป็นแหล่งทรัพยากรน้ำที่สำคัญให้กับคนในชุมชน ทั้งในการทำไร่ ทำนา ทำสวน และการอุปโภคอื่นๆ ได้อย่างไม่เคยขาดแคลน ทั้งในส่วนของป่าไม้ จากพื้นที่ป่าของวัดหาตมูลกระบือ ที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ไม่แพ้กัน จนมีลิงเข้ามาอาศัยและดำรงชีวิตอยู่เป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นเสน่ห์ของวัดหาตมูลกระบือในเวลาต่อมา อีกทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการหาเห็ด และการใช้ประโยชน์จากไม้ได้ในบางส่วน

ซึ่งนอกจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ชุมชนยังเล็งเห็นถึงความสำคัญและใส่ใจต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ โดยการช่วยกันกันสอดส่องดูแล รักษาความสะอาด

^{๕๗} แหล่งเดิม

^{๕๘} แหล่งเดิม

^{๕๙} แหล่งเดิม

ของแม่น้ำอยู่เสมอมีการปลูกป่า ปลูกต้นไม้ และพันธุ์พืชต่างๆอย่างสม่ำเสมอไม่เคยขาด เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้และไม่สูญสิ้นไปจากชุมชน

สรุปได้ว่า ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของน้ำ และป่าไม้เป็นอย่างดี ซึ่งชุมชนเองก็ได้ใช้ประโยชน์มากมายจากทรัพยากรดังกล่าว และในขณะเดียวกัน พวกเขายังให้ความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของธรรมชาติที่พวกเขาใช้ไป จึงมีการใส่ใจรักษาทรัพยากรธรรมชาตินั้นอยู่เสมอ

๔. คนในชุมชนมีสภาพจิตใจที่กล้าแข็งพร้อมที่จะสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถสู้กับความยากลำบากต่างๆ และที่สำคัญในชุมชนมีจิตสำนึกต่อชุมชนตนเอง (การพึ่งตนเองทางจิตใจ)

จากการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า ภายในชุมชนมีศูนย์รวมใจของชาวบ้าน คือ วัดหาดมูลกระบือนั่นเอง เนื่องจากวัดหาดมูลกระบือเป็นที่เคารพและศรัทธาของคนภายในชุมชนอย่างมาก ทำให้ชาวบ้านใช้วัดหาดมูลกระบือเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ อีกทั้งวัดหาดมูลกระบือ ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ อาทิ งานสวดมนต์ข้ามปี งานบุญวันพระ งานสงฆ์น้ำพระ กิจกรรมตามวันสำคัญทางพุทธศาสนา และงานใหญ่ที่เลื่องชื่ออย่าง งานแข่งเรือยาว เป็นต้น การจัดกิจกรรมต่างๆข้างต้นที่กล่าวมานั้นช่วยสร้างความแน่นแฟ้นของคนในชุมชน เนื่องจากได้เข้ามาร่วมกันในการจัดการงานต่างๆ จึงได้มีการใช้เวลาร่วมกัน ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคนภายในชุมชน และความสัมพันธ์ที่มีต่อวัดหาดมูลกระบือ มีความสัมพันธ์ที่ดีอย่างมาก รักใคร่สามัคคี ร่วมมือกันเพื่อทำงาน จนทำให้งานต่างๆสามารถสำเร็จได้อย่างราบรื่น^{๖๐}

สรุปได้ว่า ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรนั้น คนภายในชุมชนมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งอย่างมาก เนื่องจากมีศูนย์รวมจิตใจอย่างวัดหาดมูลกระบือ เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนมีการใช้เวลาร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้คนภายในชุมชนมีความรักใคร่และสามัคคีกัน ช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจ มีจิตสำนึกที่อยากช่วยเหลือและส่งเสริมชุมชน

๕. ผู้นำในชุมชนสามารถนำคนในชุมชนปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จ หรือเป็นความสมดุล มั่นคงแข็งแรงของกลุ่มคนในชุมชนอย่างไรบ้าง และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ได้ (การพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม)

^{๖๐} แหล่งเดิม

จากการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้นำชุมชนกับวัดหาดมูลกระบือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างมาก อีกทั้งผู้นำภายในชุมชนนั้นยังมีการเข้ามาร่วมมือกันกับทางวัดหาดมูลกระบือ เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ และงานใหญ่ที่มีความเด่นชัดในการร่วมมือกันนั้น ก็หนีไม่พ้นงานใหญ่ที่เลื่องชื่ออย่าง งานแข่งเรือยวมนั่นเอง ที่ได้รับการร่วมมือกันจากหลายส่วน ซึ่งกล่าวได้ว่าความร่วมมือต่างๆที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากแรงผลักดันของผู้นำในชุมชนและจากวัดหาดมูลกระบือเป็นหลักที่สามารถดึงใจคนในชุมชนให้ร่วมแรง ร่วมใจกันจนสามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ^{๖๑}

สรุปได้ว่า ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรนั้นมีผู้นำภายในชุมชนที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆได้เป็นอย่างดี สามารถดึงใจคนในชุมชนให้กระทำกิจกรรมต่างๆจนสามารถบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จอย่างเห็นผลชัดเจน

๖.ท่านมีข้อเสนอแนะการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า วัดหาดมูลกระบือ ในอนาคตสามารถมีการเติบโตและสามารถขยายส่วนของกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้ให้มีความมั่นคงและมีมูลค่าได้มากยิ่งขึ้นอีก ซึ่งจะขออธิบายเป็นรายละเอียดดังนี้

กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ จากการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า ในการผลิตข้าวเม่าพอกในแต่ละปีมีการเหลือทิ้งของน้ำมันสำหรับทอดข้าวเม่าพอกเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนคาดการณ์โดยประมาณ คือ ๑,๘๐๐ ลิตร/ปี ในส่วนนี้เบื้องต้นทางกลุ่มได้จัดการกับน้ำมันดังกล่าวด้วยการขายต่อซึ่งได้ราคาต่ำเนื่องจากเป็นน้ำมันที่ผ่านการใช้งานแล้ว อีกทั้งยังไม่สามารถขายได้ทั้งหมดเนื่องจากข้อจำกัดของผู้รับซื้อที่ไม่สะดวกที่จะรับซื้อทั้งหมด ดังนั้นในอนาคตทางกลุ่มอาจจะสามารถนำเอาน้ำมันเก่าดังกล่าวไปจัดทำเป็นน้ำมันไบโอดีเซลก่อนที่จะนำขายออกสู่ตลาด จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้ได้มากยิ่งขึ้นไปอีก^{๖๒}

^{๖๑} แหล่งเดิม

^{๖๒} แหล่งเดิม

กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้มีความกระตือรือร้นในการแข่งขัน และการพัฒนาตนเองที่สูงมาก ในอนาคตจึงมีความต้องการที่ก้าวหน้าในการผลิต โดยมุ่งที่จะผลิตบ้านทรงไทย^{๖๓}

กลุ่มจักสาน การทำงานของกลุ่มนั้น ได้รับการช่วยเหลือจาก กศน. จังหวัดสุโขทัย และ กศน. จังหวัดลำปางเป็นหลัก ในเรื่องของการผลิตซึ่งผลิตตามแบบที่ได้รับมา ในส่วนนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหากในอนาคตกลุ่มจักสานสามารถคิดรูปแบบใหม่ๆ เพื่อการผลิตที่มีความเฉพาะสำหรับตนเองได้นั้นจะยิ่งทำให้ กลุ่มจักสานมีความน่าสนใจ และโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

วัดหาดมูลกระบือ จากการสนทนากลุ่ม ได้มีการพูดคุยถึงแนวทางในการพัฒนาในอนาคตของวัดหาดมูลกระบือ โดยทางวัดได้บอกว่าในอนาคตข้างหน้าอยากที่จะจัดทำวัดให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่จะมีทั้งการรวบรวมเรื่องราวประวัติศาสตร์สำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าชม และตลาดสำหรับขายสินค้าให้คนในชุมชนนำของต่างๆ มาขายเพื่อสร้างรายได้^{๖๔} ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมข้างต้นนั้นหากเกิดขึ้นในอนาคต จะเป็นตัวกลางที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้คนภายนอกได้รู้จักชุมชนในแง่มุมอื่นๆ ได้อีกมาก อีกทั้งคนในชุมชนจะได้เผยแพร่ของดีต่างๆ ในชุมชนออกสู่สายตาภายนอกได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

สรุป ผู้วิจัยเห็นว่า ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรนั้นมีโอกาสในการเติบโตที่สูงมากในอนาคต ทั้งในด้านของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าจากของเหลือ และการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งหากมีการวางแผนที่ดีและมีการดำเนินการที่รัดกุมจะต้องเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแน่นอน

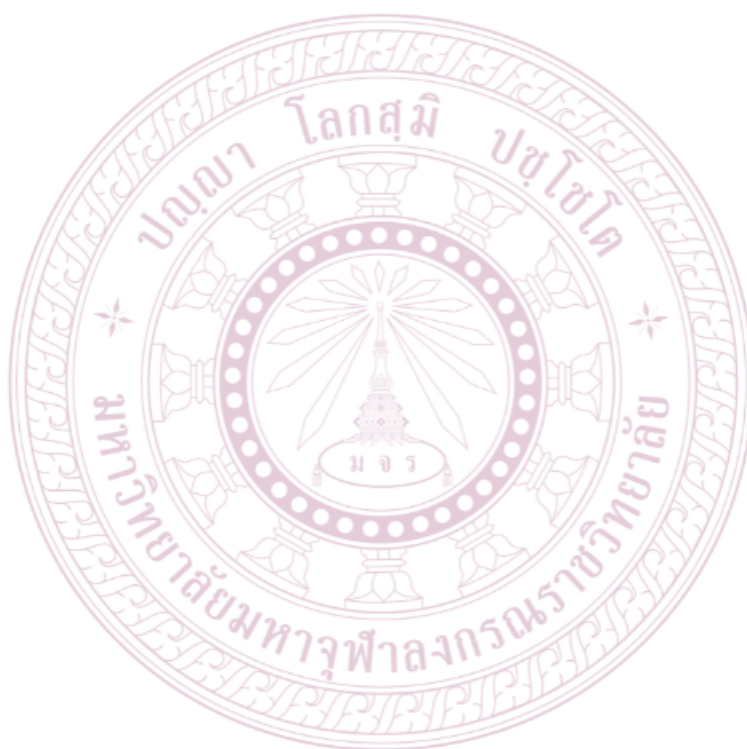
การสำรวจและการสนทนากลุ่มด้วยประเด็นต่างๆ ทั้ง ๖ ประเด็นที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ผู้วิจัยของสรุปเนื้อหาเพื่อให้เกิดความกระชับมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรนั้น มีผู้นำและศูนย์รวมจิตใจภายในชุมชนที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถดึงใจคนในชุมชนให้กระทำกิจกรรมต่างๆ จนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คนภายในชุมชนจึงมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งอย่างมาก มีความรักใคร่และสามัคคีกัน ช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจ มีจิตสำนึกที่อยากช่วยเหลือและส่งเสริมชุมชน ซึ่งในการดำเนินการผลิตของกลุ่มต่างๆ มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ และช่วยเหลือการทำงานตามขั้นตอนต่างๆ ภายในกลุ่ม สามารถช่วยลดภาระในเรื่องของกำลังคนได้เป็นอย่างดี การทำงานเกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับภายนอกชุมชน และภายในชุมชนที่สูงมาก อีกทั้งยังมีการวางแผน และการทำการตลาดเกิดขึ้นภายในชุมชนอย่างเป็นแบบแผน มีความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกัน มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และพัฒนา

^{๖๓} แหล่งเดิม

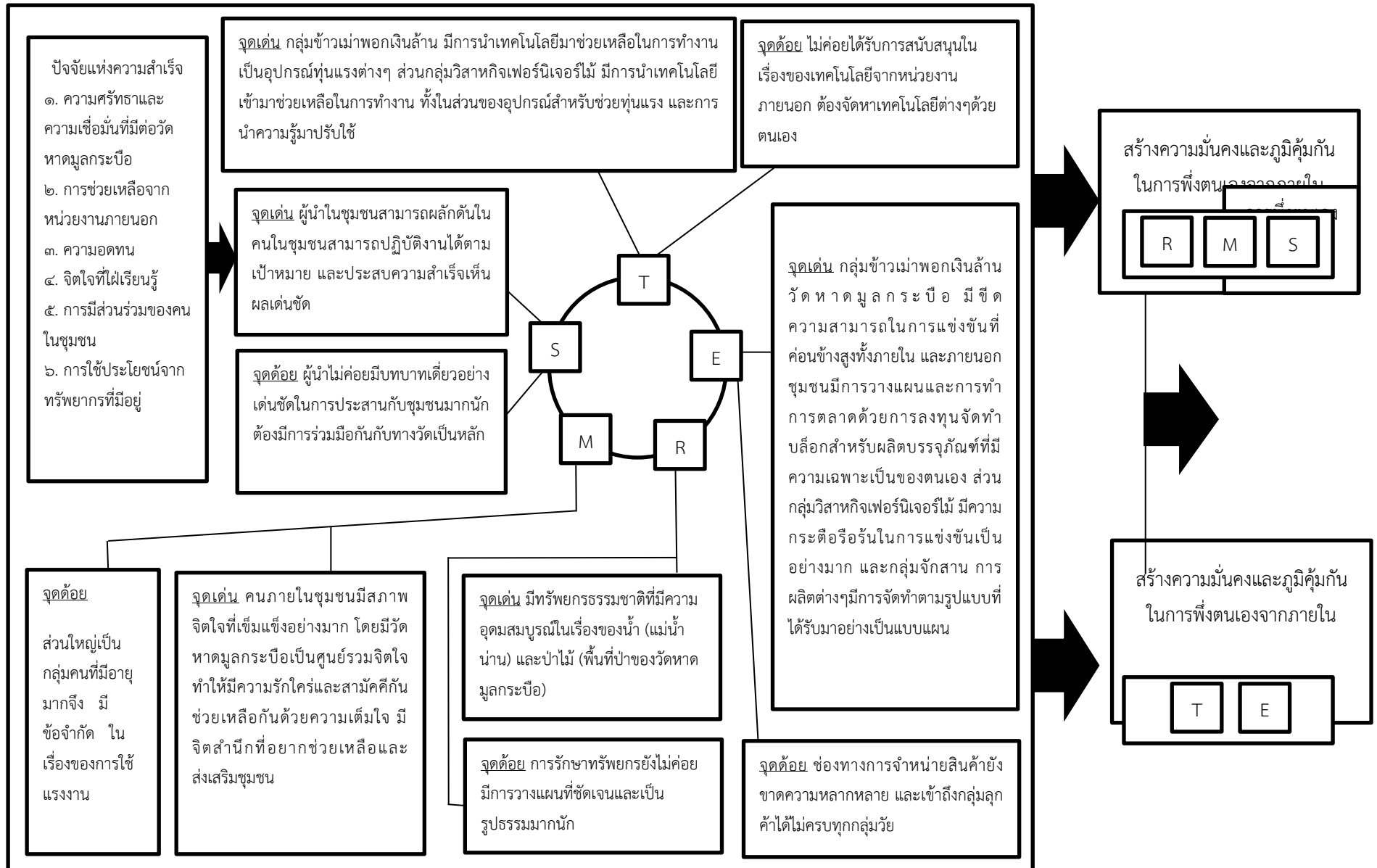
^{๖๔} แหล่งเดิม

ตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนการมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชุมชนจึงมีโอกาในการเติบโตที่สูงมากในอนาคต ทั้งในด้านของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าจากของเหลือ และการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งหากมีการวางแผนที่ดีและมีการดำเนินการที่รัดกุมจะต้องเป็นประโยชน์อย่างมากต่อชุมชน

แบบจำลองการพึ่งตนเองของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

๗๐

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตและวิธีการวิจัย

๕.๑.๑ สรุปความเป็นมา

ประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในหมวดที่ ๑๖ ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ได้กำหนดให้สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมถึงการสร้างกลไกเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยกำหนดไว้ในประเด็นที่ ๔.๑ เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ซึ่งจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากโดยเน้นระบบจัดการตนเองของเกษตรกร และมีกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิต ตลอดจนพึ่งช่องทางการตลาด ที่สำคัญในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ยังกำหนดประเด็นที่ ๑๖ เรื่อง เศรษฐกิจฐานราก โดยมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงและมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ โดยกำหนดให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำได้^{๖๕}

เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิใช่เป็นเฉพาะเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปัจเจกแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาสและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอก ระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกัน สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือธุรกิจของชุมชน (ในมิติของการเกื้อกูล

^{๖๕} กาญจนา รอดแก้ว ภูซังค์ เสนานุช และณรงค์ จันใด, รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓, หน้า ๑.

เอื้อเพื่อ การมีส่วนร่วมของคนในตำบล) ต่างๆ ทั้งขนาดย่อมหรือขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้ทั้งความรู้ที่สั่งสมในพื้นที่ หรือที่เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของพื้นที่ และมีการพัฒนาให้ทันสมัย พร้อมกับมีเทคนิควิทยาการและความรู้เทคโนโลยี มาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับตลาด หรือสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทาให้ผู้คนและชุมชนท้องถิ่นโดยรวมสามารถพึ่งตนเอง มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และสามารถพัฒนาเป็นผู้ผลิต ผู้สร้างงานบริการต่างๆ จากท้องถิ่นที่เข้มแข็ง สร้างสรรค์ หลากหลาย มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีความหลากหลาย พอเพียงเพื่อเปิดโอกาสและแบ่งปันให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถมีพื้นที่และมีโอกาสในการร่วมพัฒนาได้อย่างผสมผสานและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างมีฉันทมิตร เป็นธรรม และมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียม^{๖๖}

ดังนั้นการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีการมีส่วนร่วมทั้ง บ้าน วัด หน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งและส่งผลถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

๕.๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษากระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
๒. เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
๓. เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๕.๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๕.๑.๓.๑ ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎี

แนวคิดที่นำมาศึกษาเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัย จากผู้รู้ต่างๆ ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

เศรษฐกิจฐานราก

การมีส่วนร่วม

หลักพุทธธรรม

๕.๑.๓.๒ ขอบเขตด้านการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

^{๖๖} สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คู่มือการส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก”, (สำนักสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน และสำนักสื่อสารการพัฒนาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙), หน้า ๑๙-๒๐.

การรวมกลุ่ม การจัดการระบบการเงินของชุมชน ระบบการจัดการทุน ชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน การฟื้นฟูทรัพยากร ระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายใน และภายนอก ระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้า สร้างความร่วมมือในทุกกระดับและ ทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ระบบการอยู่ร่วมกัน มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นเจ้าของร่วมกัน คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ในศักยภาพเศรษฐกิจ ฐานรากของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

๕.๑.๓.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกการเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เจ้าอาวาส, กรรมการวัด วัดหาดมูลกระบือ
ประธานกลุ่ม กรรมการ วิสาหกิจชุมชน
ประธานกลุ่ม OTOP
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว
หัวหน้าพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ตัวแทนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ลูกข่ายเพื่อป้อนวัตถุดิบให้แม่ข่าย ชุมชน

ในพื้นที่และตำบลใกล้เคียงจำนวน ๕ แห่ง

พ่อค้า แม่ค้า ในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
ประชาชนในพื้นที่วัดหาดมูลกระบือ
รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ รูป/คน

๕.๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์
ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๕.๑.๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม ๒๕๖๔ ถึง กันยายน ๒๕๖๕

๕.๒ สรุปผลการศึกษา

ซึ่งจากการสำรวจภายในชุมชนโดยใช้กรอบของตัวแบบ TERMS Mode พบว่าภายใน ชุมชนมีการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอย่างหลากหลาย ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ในที่นี้ขอบอกตัวอย่างกลุ่มกลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ : ในช่วงฤดูน้ำหลากคงเป็นภาพที่คุ้นตาของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวรวมถึงของกินอร่อยที่มาคู่กับ

งานแข่งเรือในแถบภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน นั่นคือข้าวเม่าพอก และที่ขึ้นชื่อคงต้องยกให้ ข้าวเม่าพอกเงินล้านของวัดหาดมูลกระบือแห่งเมืองชาละวัน ประวัติของการทอดข้าวเม่า ในอดีต ย้อนหลังไปเกือบ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา ตามวัดต่างๆ ที่อยู่ริมแม่น้ำน่าน-แม่น้ำยม ในเขตจังหวัดพิจิตร และจังหวัดข้างเคียงก็จะมีประเพณีแข่งขันเรือยาวที่สืบเนื่องตำนานมาจากในอดีตตามวัดต่างๆ จะมี ทำน้ำที่เทียบเรืออยู่หน้าวัด ผู้เฒ่า-ผู้แก่ นั่งเรือพายให้คนหนุ่มสาวพายเรือมาส่งเพื่อทำบุญที่วัด ในช่วง ที่ผู้เฒ่า-ผู้แก่ อยู่บนศาลาวัด วัยรุ่นหนุ่มสาว ซึ่งรออยู่ที่ทำน้ำก็จะพายเรือแข่งกันเล่นและต่อมาจึง กลายเป็นประเพณีแข่งเรือตามวัดต่างๆ ในช่วงฤดูน้ำหลาก ชาวบ้านต่างก็มาเชียร์ฝีพายที่เป็น ลูกหลานหรือคนในหมู่บ้าน ของกินสมัยนั้นที่อร่อยขึ้นชื่อก็คือ “ข้าวเม่าพอก” กรรมการวัดก็ทำแจก ให้กับผู้ที่มาร่วมงานบุญแข่งเรือ ต่อมาจึงเกิดการขาย ส่วนประกอบของข้าวเม่าพอกก็คือ กล้วยไข่ ข้าวเม่าที่ทำมาจากข้าวเหนียวซึ่งอยู่ในช่วงตั้งท้องเมล็ดข้าวเป็นน้ำนม แล้วนำมาใส่กระทะคั่ว เอาไป ต้มจะได้เป็น เมล็ดข้าวเม่า จากนั้นก็นำไปผสมกับเครื่องปรุงที่ประกอบด้วยมะพร้าวขูด น้ำตาลปึก แล้วนำมาพอกกับกล้วยไข่ลงกระทะทอดที่มีแป้นทอดกรอบโรยหน้า เพียงเท่านี้ก็กลายเป็นข้าวเม่า พอก ของอร่อยที่เป็นของกิน ของฝาก จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่มาควบคู่กับงานแข่งขันเรือยาวตาม วัดต่างๆ^{๖๗}

การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมือง พิจิตร จังหวัดพิจิตร กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ : กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ ในช่วงแรกๆ กลุ่มมี ความโดดเด่นในเรื่องของการทำวงกบ ประตู และหน้าต่าง จากนั้นด้วยจิตใจฝักใฝ่ในการเรียนรู้ ศึกษา ข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์บวกกับความอดทนของตนเองในการฝึกฝน กลุ่มจึงมีความก้าวหน้า สามารถจัดทำผลงานที่มีความหลากหลายมากขึ้น และมีการจัดทำเฟอร์นิเจอร์ไม้รูปแบบต่างๆ ตามที่ ได้รับมอบหมายจากผู้ซื้อ^{๖๘}

สนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร กลุ่มจักสาน : โดยกลุ่มสามารถดำเนินการต่างๆ ได้ด้วยการช่วยเหลือจาก กศน. จังหวัด สุโขทัย และ กศน. จังหวัดลำปาง ที่ช่วยเหลือในเรื่องของการสอนงาน และมอบแบบในการจัดทำให้ เพื่อให้กลุ่มสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองในอนาคต^{๖๙} นอกจากนี้ภายในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ยังมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งแม่น้ำน่าน และป่าไม้ มี วัฒนธรรมที่เป็นที่กล่าวถึงอย่างแพร่หลาย คือประเพณีงานแข่งเรือ และชาวบ้านยังมีที่พึ่งพิงทางจิตใจ ที่เป็นศูนย์รวมใจของคนในชุมชนให้สมัครสมานสามัคคีคืออย่างวัดหาดมูลกระบืออีกด้วย จากการที่ ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดข้างตนไปนั้น ขอสรุปในภาพรวมว่า ภายในชุมชนมีการส่งเสริมเศรษฐกิจ ฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนได้อย่างหลากหลาย มีหลักในการปฏิบัติที่เป็นแบบแผนชัดเจน และมีการ กระทำสืบทอดอย่างต่อเนื่องยาวนาน

^{๖๗} สยามรัฐออนไลน์, (๒๕๖๒), เบื้องหลังข้าวเม่าพอกเงินล้านวัดหาดมูลกระบือของอร่อยคู่กับงาน แข่งเรือ, สืบค้น ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕. จาก <https://bit.ly/3EwjVQj>

^{๖๘} สทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอ เมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

^{๖๙} แหล่งเดิม

๕.๓ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเอกสารเพื่อทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวางแผนในการวิจัยและกำหนดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยภาคสนาม ในการอธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยคณะผู้วิจัยขออธิบายจากกรอบแนวคิดการวิจัยผ่านความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ของ TERMS (Functional Matrix of Terms) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เทคโนโลยี (T) กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ : มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยเหลือในการทำงาน เป็นอุปกรณ์ทุนแรงต่างๆ คือ เครื่องสำหรับปั่นแป้ง , เครื่องปอกมะพร้าว , เครื่องกะเทาะกะลามะพร้าว , เครื่องขูดมะพร้าว และเครื่องคั้นมะพร้าว กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ : มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือในการทำงาน ทั้งในส่วนของอุปกรณ์สำหรับช่วยทุนแรง และการนำความรู้มาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจนเกิดเป็นภูมิปัญญา คือ เครื่องเลื่อยไม้ , เครื่องรีดไม้ , เครื่องไสไม้ และสื้อวิดีโอต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต

เศรษฐกิจ (E) กลุ่มข้าวเม่าพอกเงินล้าน วัดหาดมูลกระบือ : มีการรวมกลุ่มการผลิต ใช้เงินทุนในการผลิตจากเงินของทางวัดหาดมูลกระบือ มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงทั้งภายใน และภายนอกชุมชนมีการวางแผนและการทำการตลาดด้วยการลงทุนจัดทำบล็อกสำหรับผลิตบรรจุภัณฑ์ ที่มีความเฉพาะเป็นของตนเอง

กลุ่มวิสาหกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ : มีการรวมกลุ่มการผลิต ใช้เงินทุนในการทำงานจากทุนส่วนตัวเป็นหลัก แต่ในบางกรณีหากงานชิ้นนั้นๆ จัดทำขึ้นให้กับวัดหาดมูลกระบือก็จะใช้ทุนของทางวัดในการจัดทำ มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูง และมีความกระตือรือร้นในการแข่งขันเป็นอย่างมาก

กลุ่มจักสาน : มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิต และในการผลิตนั้นจะใช้เงินทุนจากกองทุนของหมู่บ้าน เป็นหลัก มีขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับที่ดี มีผลิตภัณฑ์ มีการจัดทำตามรูปแบบที่ได้รับมาอย่างเป็นแบบแผน

ทรัพยากร (R) ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของน้ำ (แม่น้ำน่าน) และป่าไม้ (พื้นที่ป่าของวัดหาดมูลกระบือ) เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งชุมชนเองก็ได้ใช้ประโยชน์มากมายจากทรัพยากรดังกล่าว และในขณะเดียวกัน พวกเขาก็ยังให้ความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของธรรมชาติที่พวกเขาใช้ไป จึงมีการใส่ใจรักษาทรัพยากรธรรมชาตินั้นอยู่เสมอ

จิตใจ (M) ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร คนภายในชุมชนมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งอย่างมาก เนื่องจากมีศูนย์รวมจิตใจอย่างวัดหาดมูลกระบือ เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนมีการใช้เวลาร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้คนภายในชุมชนมีความรักใคร่และสามัคคีกัน ช่วยเหลือกัน ด้วยความเต็มใจ มีจิตสำนึกที่อยากช่วยเหลือ และส่งเสริมชุมชน

สังคม (S) ผู้นำชุมชนกับวัดหาดมูลกระบือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างมาก อีกทั้งผู้นำภายในชุมชนนั้น ยังมีการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางวัดหาดมูลกระบือ เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ และงานใหญ่ที่มีความเด่นชัดในการร่วมมือกันนั้น ก็หนีไม่พ้นงานใหญ่ที่เลื่องชื่ออย่าง งานแข่งเรือยวมนั่นเอง ที่ได้รับการร่วมมือกันจากหลายส่วน ซึ่งกล่าวได้ว่าความร่วมมือ

ต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากแรงผลักดันของผู้นำในชุมชนและจากวิวัฒนาการกระปือเป็นหลักที่สามารถดึงใจคนในชุมชนให้ร่วมแรง ร่วมใจกันจนสามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ

ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่างานวิจัยนี้มีความเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐธินิน เอื้อศิลป์, ช่อพกา ดวงมณี ได้ทำการศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำโขง(จังหวัดหนองคาย) ระหว่างปีการผลิต ๒๕๖๒ ต้นทุนและผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชังตามแม่น้ำโขงในจังหวัดหนองคายได้รับการศึกษาจากการตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการจำนวน ๑๐๘ ฟาร์มผลการศึกษาพบว่าเจ้าของฟาร์ม ๙๐ รายประสบภาวะขาดทุน ต้นทุนการผลิตปลาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๒,๗๕๕.๔๐ บาทต่อตารางเมตรต่อปี ซึ่งมาจากค่าอาหารปลา(ร้อยละ ๗๕.๐๒)เป็นหลัก เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ประกอบการที่ได้รับกำไรพบว่าความสามารถในการสร้างความคุ้มค่าในการลงทุนของฟาร์มขนาดกลางมีมากกว่าขนาดอื่นๆ ดังนั้นกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลในกระชังควรรวมกลุ่มเครือข่ายในรูปวิสาหกิจชุมชนเพื่อต่อรองราคาหรือการผลิตอาหารปลาอันจะนำมาซึ่งการลดลงของต้นทุนการผลิตนอกจากนั้นการแปรรูปปลานิลที่ตายอันเนื่องจากภาวะผันผวนของระดับน้ำในแม่น้ำโขงควรได้รับการส่งเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและลดการขาดทุน

และงานของ เพียงแขญผายาง, นราศักดิ์ ภูผายาง, สัญชัย ราเพยพัต ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการเลี้ยงปลานิลกระชังในเขื่อนลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ๑) สาเหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงปลากระชัง คือสามารถหาซื้อหลักของครีวเรือน เพราะรายได้จากการเลี้ยงปลานิลกระชังมากกว่ารายได้จากการทำไร่ ทำนา หรือการเกษตรอื่น ๒) ปัญหาหลักในการเลี้ยงปลานิลกระชัง คือต้นทุนอาหารที่มีราคาแพง เกษตรต้องซื้ออาหารสำเร็จรูปจากท้องตลาดตั้งแต่เริ่มเลี้ยงลูกปลาจนจับขายซึ่งพบว่าต้นทุนด้านอาหารคิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของรายได้ ทั้งนี้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือการหาอาหารปลาที่สามารถผลิตเองและหรือมีราคาถูกลง เช่นการใช้หญ้าเนเปียร์หรือพืชธรรมชาติมาเป็นส่วนผสมของอาหารปลา ๓) ปัญหารองลงมาคือปัญหาปลาตาย ซึ่งเกิดจากการน็อคน้ำ ทำให้ปลาขาดออกซิเจนและตายจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาปลาตายที่เกิดจากการมีสภาพแวดล้อมหรือกระชังไม่สะอาด สาเหตุการตายข้างต้นส่งผลให้ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลกระชังขาดทุน ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาี้คือ การตรวจสอบสภาพน้ำ และการดูแลทำความสะอาดกระชังปลาอย่างสม่ำเสมอ การติดเครื่องเพิ่มออกซิเจนในน้ำโดยการควบคุมแบบอัตโนมัติผ่านโทรศัพท์มือถือ

และ วรินทร์ธร ธรสาสรสมบัติ ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานอย่างมีดุลยภาพของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ๑.กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพ ๒.กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ให้มีความหลากหลาย ๓.กลยุทธ์การให้บริการที่ดี และสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ๔.กลยุทธ์การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ๕.กลยุทธ์การขนส่งที่มีคุณภาพ ควรเลือกใช้บริการขนส่งภาคเอกชน เข้ามามีส่วนช่วย เพื่อการขนส่งที่ครบถ้วน และรวดเร็ว ๖.กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ควรเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย และทำอย่างต่อเนื่อง และ ๗.กล

ยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สูงสุด ควรพัฒนาคนที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเกี่ยวกับสินค้าวิสาหกิจชุมชน

และ จิราพร มะโนวัง, วาสนา เสภา, กนกวรรณ ปลาศิลา ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาและยกระดับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาในตำบลแม่เปา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภูมิปัญญาหัตถกรรมจักสาน ส่วนใหญ่กลุ่มเป้าหมายสืบทอดกระบวนการทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือนเพื่อใช้สอยในครัวเรือน เช่น ตะกร้า (ข้าวหวด) ฝาชีหนึ่งข้าว ชันโตก ตุ่ม ไช และของที่เหลือจากการใช้สอยในการดำรงชีวิตนำไปจำหน่ายในตลาดชุมชนในราคาที่ไม่แพง ๒) การยกระดับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายในชุมชนร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางในการยกระดับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม โดยดำเนินการ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตไม่สามารถอยู่ได้นาน เกิดรา ไม่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และการใช้ระยะเวลาในการนำเส้นตอกฝั่งแดดที่นานบางวันไม่มีแดด ฝนตก เส้นตอกไม่แห้งเกิดราจึงไม่สามารถนำมาสานได้ เพื่อแก้ไขปัญหาคือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงออกแบบเตาอบต้นแบบ เพื่อใช้ในการอบเส้นตอกและผลิตภัณฑ์ให้อยู่ได้นาน ๒) ด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม นำผลิตภัณฑ์ก้านมะพร้าวยัดเส้น พัฒนาเพิ่มมูลค่าปรับเปลี่ยนวัสดุตกแต่ง ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามประณีต และออกแบบบรรจุภัณฑ์มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการใช้งานจากราคา ๒๐ บาท เพิ่มมูลค่าเป็นราคา ๑๕๐ บาท ๓) ด้านการตลาดและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่ายได้ทั่วไป และมีผู้สนใจอย่างต่อเนื่องโดยให้เพิ่มช่องทางในการจำหน่าย ได้แก่ร้านค้า เฟซบุ๊กและสามารถส่งสินค้าทางสื่อออนไลน์ได้

และ อังกาบ บุญสูง ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายชุมชนหัตถกรรมจักสานจังหวัดอุดรธานี วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของชุมชนหัตถกรรมจักสานในจังหวัดอุดรธานีมีหลายด้าน ได้แก่ (๑) ทูทางวัฒนธรรมอันเกิดมาจากภูมิปัญญาด้านการจักสาน (๒) ทูทางสังคมด้านการรวมกลุ่มของคนในชุมชน และ (๓) ทูทางทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งสมาชิกชุมชนนำศักยภาพของตนมาบูรณาการร่วมกันก่อให้เกิด“เครือข่ายชุมชนหัตถกรรมจักสาน”ความสามารถที่จะพัฒนากลุ่มจะให้ความเข้มแข็งได้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องมีองค์ประกอบดังนี้ มีแกนนำที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายที่ชัดเจน เคารพกฎระเบียบ การเรียนรู้ร่วมกัน การแบ่งปันทรัพยากร การทำกิจกรรมร่วมกัน ความรู้สึกเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจเชื่อใจกัน และจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจและเอื้ออาทรกัน จึงก่อให้เกิด “เครือข่ายชุมชนหัตถกรรมจักสานจังหวัดอุดรธานี” จำนวน ๔ เครือข่าย ที่เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก ได้แก่ เครือข่ายจัดซื้อวัตถุดิบ เครือข่ายข้อมูลข่าวสาร เครือข่ายการเรียนรู้ และเครือข่ายการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดการยกระดับขีดความสามารถของชุมชนหัตถกรรมจักสานจังหวัดอุดรธานี

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของชุมชน โดยดำเนินการในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒. ภาครัฐควรสนับสนุน กิจกรรมทางศาสนา งานบุญประเพณี และการแข่งขันเรือยาว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่า

๑. จัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน Business Model Canvas (CBMC) แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน แผนดำเนินงานสำหรับธุรกิจเพื่อชุมชน เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง

๒. ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากตามกรอบแนวคิด TERMS MODEL ที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

๓. สนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดนัดวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อเป็นการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ความร่วมมือการบริหารจัดการวัดและชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒. การบริหารจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ยื่น

๕.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ดำเนินการในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัดเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน ใช้กิจกรรมแข่งเรือยาว หรือกิจกรรมทางศาสนา งานบุญ ประเพณี กระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และดึงดูดทุน ศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่มีในชุมชนออกมานำเสนอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

ธุรกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมใช้ระบบเครือข่ายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ชุมชน วัด และหน่วยงานราชการ ร่วมระดมสมอง เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่วัดและชุมชนทำร่วมกัน คือ กิจกรรมแข่งเรือยาว และกิจกรรมทำข้าวเม่า เป็นกุศโลบายเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนของพระครูพิเชฏฐธรรมคุณ (วิเชียร ธมฺมฺเชฏฺฐ) อดีตเจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือ ในสมัยที่ท่านยังดำรงสังฆารอยู่ จนกลายมาเป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิสาหกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

รายงานการวิจัยฉบับที่ 2
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสงฆ์พิจิตร
พ.ศ. 2565
MCU RS 610765015

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

- Phichit. (๒๕๖๕). แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สืบค้น ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕. จาก <https://bit.ly/๓FAZ๙DR>
- กลุ่มข้าวเม่าพอก. วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
- กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังวังกระดี่ทอง. ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานทางมะพร้าวบ้านหาดมูลกระบือ. ตำบลไผ่ขวาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
- กาญจนา รอดแก้ว ฤชงค์ เสนานุช และรณรงค์ จันใด. รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๓.
- กาญจนา รอดแก้ว และคณะ. “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๔๘-๖๖.
- การสนทนากลุ่ม. ณ วัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอมืองพิจิตร พิจิตร. ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕.
- เกสสุตา โภคานิตย์ และคณะ. “ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยแนวทางประชารัฐตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๒): ๒๗๙-๒๘๙.
- เกสสุตา โภคานิตย์ และคณะ. “การบริหารทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๔๑-๕๑.
- ครรชิต พุทธิโกษา. คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๔.
- จิตตรา มาคะผล และคณะ. “ละมุดหวาน น้ำตาลเตี๊ยะ ชมพู่เพชร ข้าวเมื่ดงาม : การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี”. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๙๐-๑๐๕.
- จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล และคณะ. “การจัดการความรู้และส่งเสริมศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา ตำบลชมพู อำเภอนิคมบ่งพร่าง จังหวัด

- พิษณุโลก”. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๖๓): ๑๓-๓๐.
- จุฑารัตน์ มังคละกนก และ นิสิตอินทมาโน. “มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนกับสุราพื้นบ้านกรณีศึกษา : เหล้าอุ ในจังหวัดนครพนม”. วารสารรัชต์ภาคย์. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒๕ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๑): ๑๔๑-๑๕๐.
- จุฬา เจริญวงศ์ และคณะ. “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐเพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางนวัตกรรมสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยยมคำแหง. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๒๗-๔๑.
- ชุตินันต์ สะสอง. “การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจชุมชนด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน”. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐): ๒๔-๓๖.
- ณัฐนนท์ จิรภินิมิต และศาสตรา เหล่าอรรค. “การพัฒนาล้างข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๒๕๑-๒๖๖.
- ธนกร สิริสุคันธา และคณะ. “การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐในพื้นที่อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง”. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๔๗-๖๓.
- ธนาชาติ โชติธนานันท์ และกฤษฎวรรธน์ โลวัชรินทร์. “ศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี”. Journal of Buddhist Education and Research. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒): ๑๑๒-๑๒๘.
- นงเยาว อุทุมพร. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒): ๑๑๐-๑๒๑.
- นพรัตน์ บัวพัฒน์. “ฟ็อนลายขิด : นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๖๑): ๑๗๓-๑๘๓.
- นวมณต์ อุดมรัตน์. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ: กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘): ๓๐๒-๓๑๐.
- บุญทวรรณ วิงวอน. “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการสร้างข้อกำหนดเฉพาะผลิตภัณฑ์สมุนไพรตรีผลาของชมรมรักษ์สมุนไพร ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอ

- เมืองปาน จังหวัดลำปาง”. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๑๔๘-๑๖๔.
- บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ. “ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้”. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๕๓ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๘๗-๑๐๘.
- ประคอง สุคนธ์จิตต์ และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน”. วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๑): ๑๘๒-๒๐๐.
- ปิยนุช พรหมจันทร์. “การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดยการมีส่วนร่วมของประมงพื้นบ้านบ้านปากน้ำท่าม่วง ตำบลวัง อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๔): ๓๐-๔๓.
- พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). สืบค้นจาก ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ จาก <https://๘๔๐๐๐.org>
- พระภักดี มหาวิริโย และคณะ. “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ”. วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓): ๓๓-๔๖.
- พระราชสิทธิเวที และคณะ. “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๔): ๓๐๐-๓๑๒.
- พันธ์รบ ราชพงศา และอมรวิชัย นาครทรรพ. “แนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด”. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒): ๘๐-๙๔.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (ม.ป.ป.). การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ.).
- ยุรดา นื่องวังหิน และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. “ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น”. Journal of Modern Learning Development. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔): ๓๙-๔๘.
- รักเกียรติ อินทพันธ์ และคณะ. “การนำนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนไปปฏิบัติในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย”. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๔): ๗๕-๘๕.
- รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม”. ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๙๙๔-๑๐๑๓.

รัฐกิจ จูวรกูล และคณะ. “กระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไข่ทองเค็ม ในชุมชนยายชา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม”. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. ปีที่ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๑๙๒-๒๐๔ .

เรณูมาศ รักษาแก้ว. **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. สืบค้นจาก ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ จาก <http://wiki.kpi.ac.th>

วิมลรัตน์ ธรรมชาติ และคณะ. “การแปรรูปเค็มเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านพังปริง หมู่ที่ ๑ ตำบลกลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วารสาร มจรเพชรบุรีปริทรรศน์**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม): ๕๔-๖๘.

วีระพน ภาณุรักษ์ และเดือนเพ็ญ ภาณุรักษ์. “แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยระบบเอ็มคอมเมิร์ซบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์”. **วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๕๕-๑๖๓.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **คู่มือการส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก”**. สำนักสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน และสำนักสื่อสารการพัฒนาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). ๒๕๕๙.

สนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕.

สยามรัฐออนไลน์. (๒๕๖๒). เบื้องหลังข้าวเม่าพอกเงินล้านวัดหาดมูลกระบือของอรร้อยคู่กับงานแข่งเรือ. สืบค้น ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕. จาก <https://bit.ly/๓EwjVQj>

สิทธิโรจน์ เลิศอนันต์พิพัฒน์ และพงษ์สิน ทวีเพชร. “แนวทางการพัฒนากายภาพของชุมชนหัวเวียงใต้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคม”. **วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๑๓-๑๒๖.

เสาวลักษณ์ ผลเจริญ. (๒๕๖๑). **การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๖๑.

หทัยชนก คตะสมบูรณ์. “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครสวรรค์”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๓): ๔๗๓-๔๘๘.

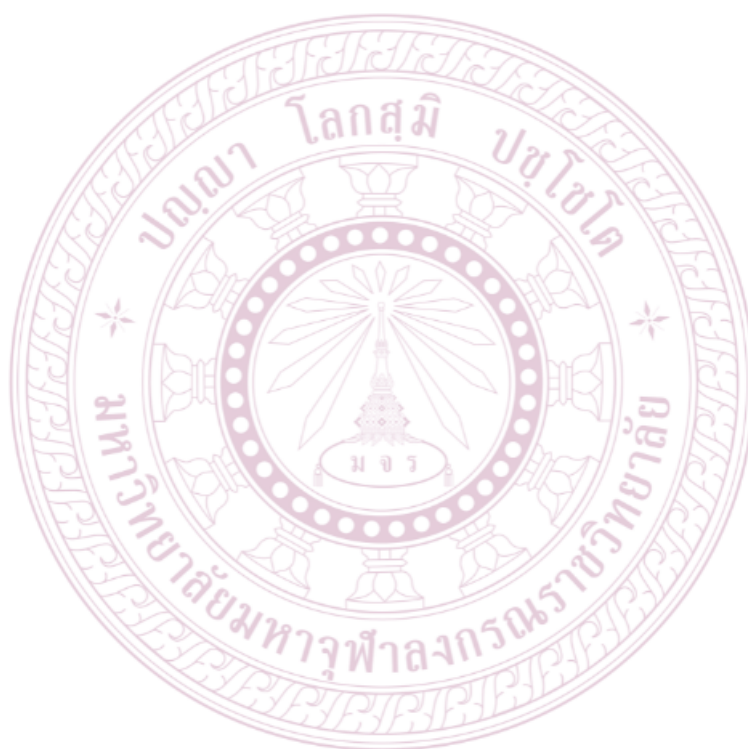
อธิพงษ์ เพชรสุทธิ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-ตุลาคม ๒๕๖๐): ๖๖-๘๐.

อรทัย กักผล. **คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒.

อรุณ สนใจ และคณะ. “ศักยภาพการพัฒนาชุมชนสู่หมู่บ้านท่องเที่ยววิถีชุมชนโดยเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากกับวิถีวัฒนธรรมชุมชนตำบลบึงน้ำเต้า จังหวัดเพชรบูรณ์”.

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมการท่องเที่ยว. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๖๔): ๑๙๑-๒๐๐.

อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. “ต้นน้ำเจ้าพระยากับการพัฒนาสู่เศรษฐกิจฐานรากทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): ๑๔๗ -๑๔๙๑.

เครื่องมือการวิจัย

แบบคำถามการสัมภาษณ์

เรื่อง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑. ระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ (กิจกรรมทางเศรษฐกิจ) มีอะไรบ้างและทำอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การออกแบบแผนการจัดการธุรกิจท่านทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๓. กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน (วัดและชุมชนทำร่วมกัน) มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

๔. การมีใจรักในสิ่งที่ทำท่านทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๕. ความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๖. ความรอบคอบในธุรกิจของท่านอย่างไร

.....

.....

.....

๗. การทบทวนตัวเองและทบทวนองค์กรหรือทบทวนกระบวนการในสิ่งที่ได้คิดสิ่งได้ทำผ่านมามีเกิดผลดีผลเสียอย่างไร

.....

.....

.....

๘. ท่านมีข้อเสนอแนะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบืออำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

หมายเหตุ: เศรษฐกิจฐานราก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอกสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างมีฉันทมิตรเป็นธรรมและมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

ขอขอบคุณที่ท่านให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

ดร.สวางพิมพ์ คล้ายธานี และคณะ

วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

หมายเหตุ:

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี วัน/เดือน/ปี สถานที่

.....

เวลา

แบบคำถามการสนทนากลุ่ม

เรื่อง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑. ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ มีประวัติความเป็นมาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๒. วิถีชีวิตของชุมชนวัดหาดมูลกระบือดำเนินไปตามวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลในพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๓. กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน (วัดและชุมชนทำร่วมกัน) มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

๔. การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๕. การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๖. รูปแบบเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือควรเป็นอย่างไรในอนาคต

.....

.....

.....

๗. แนวทางการขยายเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากวัดและชุมชนท่านทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๘. ท่านมีข้อเสนอแนะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

หมายเหตุ: เศรษฐกิจฐานราก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอกสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างมีฉันทมิตรเป็นธรรมและมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ

ขอขอบคุณที่ท่านให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

ดร.สุภาพพิมพ์ คล้ายธานี และคณะ

วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

หมายเหตุ:

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปี สถานที่

.....

เวลา

แบบคำถามการสนทนากลุ่ม

เรื่อง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

๑. ชุมชนมีการนำเอาเทคโนโลยีทางวัตถุ สังคม และหมายรวมถึงภูมิปัญญาชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชนอย่างไรบ้าง (การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี)

.....

.....

.....

๒. การดำรงชีวิตและเศรษฐกิจที่เป็นความต้องการ ชัดความสามารถในการแข่งขันกับภายนอกชุมชน และในชุมชนมีการออม การรวมกลุ่มเพื่อผลิตและการตลาดตลอดจนมีการวางแผนอย่างไรบ้าง (การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ)

.....

.....

.....

๓. ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ประโยชน์ ดูแลรักษา ให้ดำรงอยู่โดยเสียไปจนหมด อย่างสมดุลได้อย่างไร

(การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ)

.....

.....

.....

๔. คนในชุมชนมีสภาพจิตใจที่กล้าแข็งพร้อมที่จะสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถสู้กับความยากลำบากต่างๆ และที่สำคัญในชุมชนมีจิตสำนึกต่อชุมชนตนเองอย่างไรบ้าง (การพึ่งตนเองทางจิตใจ)

.....

.....

.....

๕. ผู้นำชุมชนสามารถนำคนในชุมชนปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จ หรือเป็นความสมดุล มั่นคงแข็งแรงของกลุ่มคนในชุมชนอย่างไรบ้าง และสามารถฝ่าฝืนอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างไร (การพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม)

๖. ท่านมีข้อเสนอแนะการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ
อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรอย่างไรบ้าง

หมายเหตุ: TERMS เป็นตัวแบบหรือรูปแบบ (ความสัมพันธ์เชิงหน้าที่) การที่ชุมชนจะพึงตนเองได้ต้องการอาศัย
องค์ประกอบ 5 ประการ ซึ่งองค์ประกอบแต่ละตัวต่างมีความสำคัญและหน้าที่ของตนเอง การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละ
ตัวจะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบตัวอื่นๆ เช่นกัน (ครรชิต, 2554)

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณ
พระครูพิพัฒน์สุตคุณ,ดร. และคณะ
วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

หมายเหตุ:

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

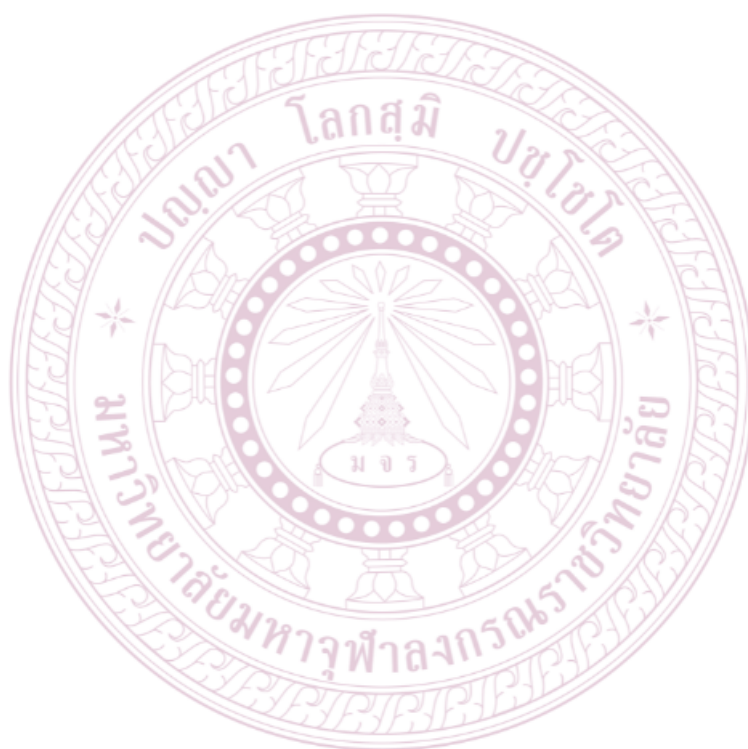
อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปี สถานที่

เวลา

เครื่องมือการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

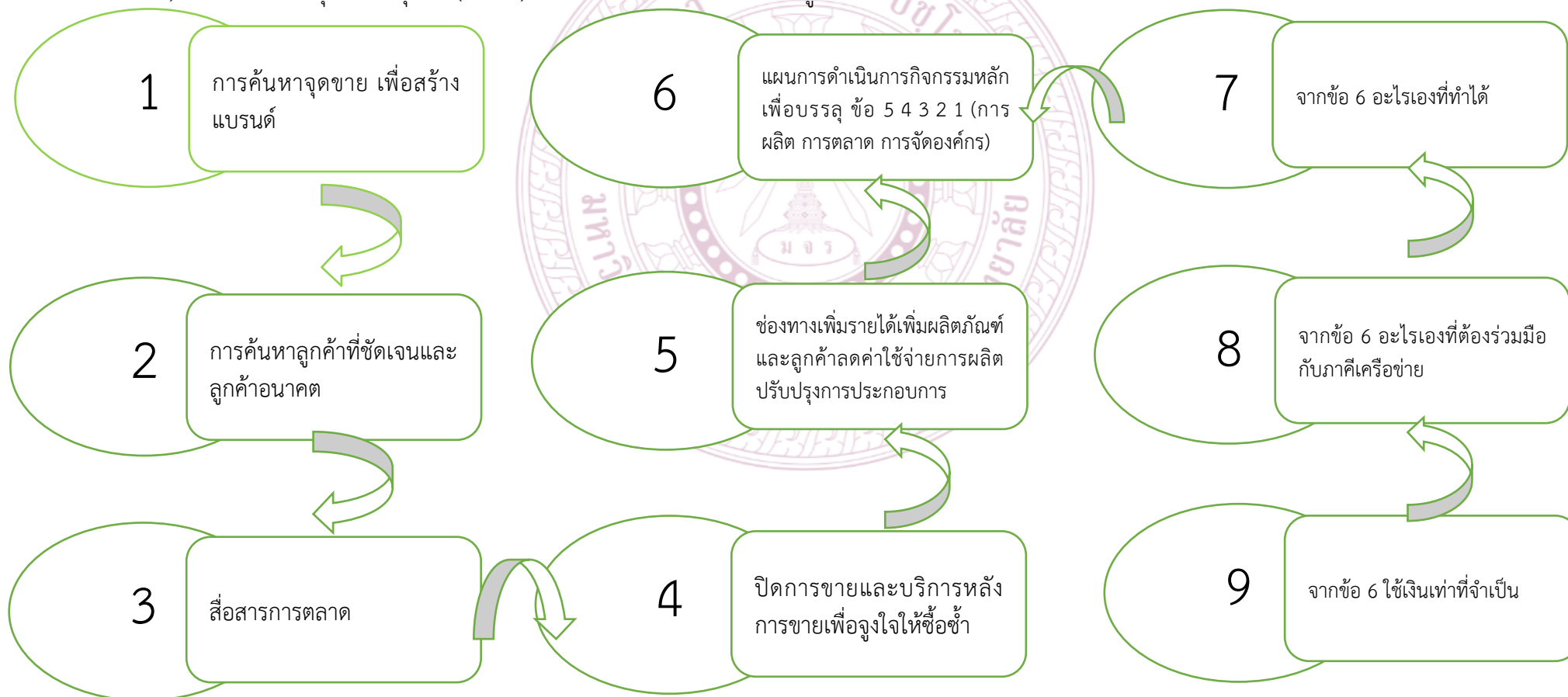
การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตรจังหวัดพิจิตร

การจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC)

แผนธุรกิจเพื่อชุมชน ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)

๒) แผนดำเนินงาน (Operation plan) และ ๓) ปฏิทินงาน รายละเอียดดังนี้

๑) แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC) มีขั้นตอนทั้งหมด ๙ ข้อ ดังแผนภูมิ

คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(๑) Value Propositions (คุณค่าของสินค้า)	(๒) Customer Segments (กลุ่มลูกค้าปัจจุบัน/ อนาคต)	(๓) Channels (การสื่อสารการตลาด และ Logistic)	(๔) Customer Relationships (ความสัมพันธ์ต่อลูกค้า การ ปิดการขาย สร้างและรักษา brand)	(๕) Revenue Streams (ที่มาของรายได้)
(๖) Key Activities กิจกรรมหลักที่ (ทำให้ข้อ ๓-๕ เป็นจริง)			(๗) Key Resources (ปัจจัยการผลิตที่ต้องใช้ ธรรมชาติ, ๑ สมอง ๒ มือ, การร่วมมือ ร่วมใจแทนเงิน)	
(๘) (Key Partners (สิ่งที่ทำเพียงลำพังไม่ได้ต้องร่วมมือกับภายนอก/พันธมิตร/ภาคี/หน่วยงาน)			(๙) Cost Structure (ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้น้อยที่สุด)	

๒) แผนดำเนินงาน (Operation plan) ที่ใช้สำหรับธุรกิจเพื่อชุมชน เป็นส่วนที่ได้มาจาก CBMC ข้อที่ ๖ ที่ว่าด้วย แผนการดำเนินงาน หรือกิจกรรมหลักที่จำเป็นที่ต้องทำอะไร ทำอย่างไร เพื่อให้ ข้อ ๕ ข้อ ๔ ข้อ ๓ ข้อ ๒ และข้อ ๑ บรรลุเป้าหมาย ดังตารางแผนดำเนินการ (Operation plan)

๑) ทำอะไร	๒) ทำอย่างไร	๓) ใครทำ (ผู้รับผิดชอบ)	๔) เสร็จเมื่อไร (ระบุวันเดือนปี)	๕) ใช้บหรือไม
กิจกรรมที่ ๑ ... (จากข้อ ๖.๑)	๑.๑ ... ๑.๒ ...	๑.๑ ... ๑.๒ ...	๑.๑ ... ๑.๒ ...	๑.๑ ... ๑.๒ ...
กิจกรรมที่ ๒ ... (จากข้อ ๖.๒)	๒.๑ ... ๒.๒ ...	๒.๑ ... ๒.๒ ...	๒.๑ ... ๒.๒ ...	๒.๑ ... ๒.๒ ...
กิจกรรมที่ ๓ ... (จากข้อ ๖.๓)	๓.๑ ... ๓.๒ ...	๓.๑ ... ๓.๒ ...	๓.๑ ... ๓.๒ ...	๓.๑ ... ๓.๒ ...
กิจกรรมต่อไป จนครบ ...				

คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)

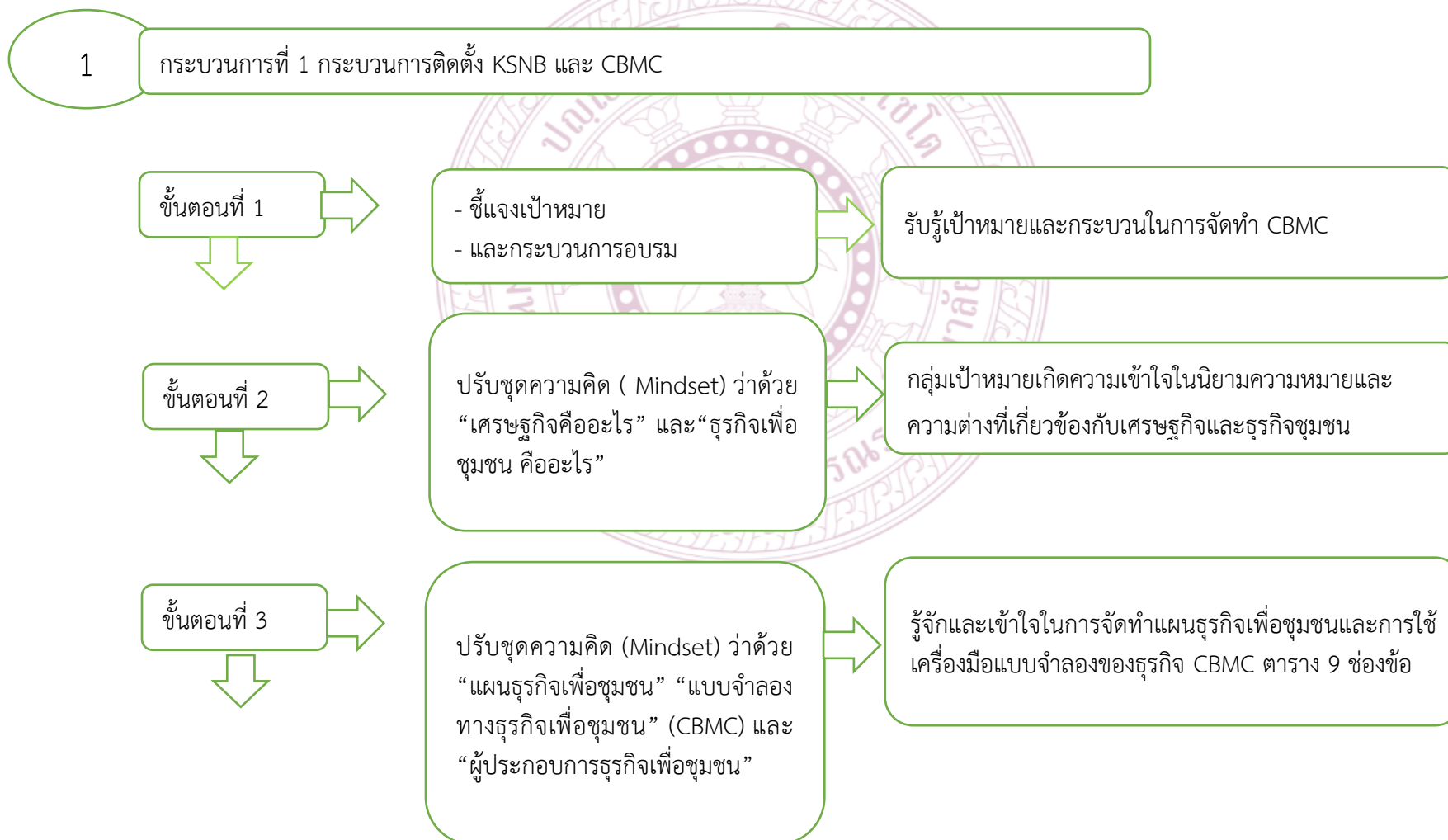
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

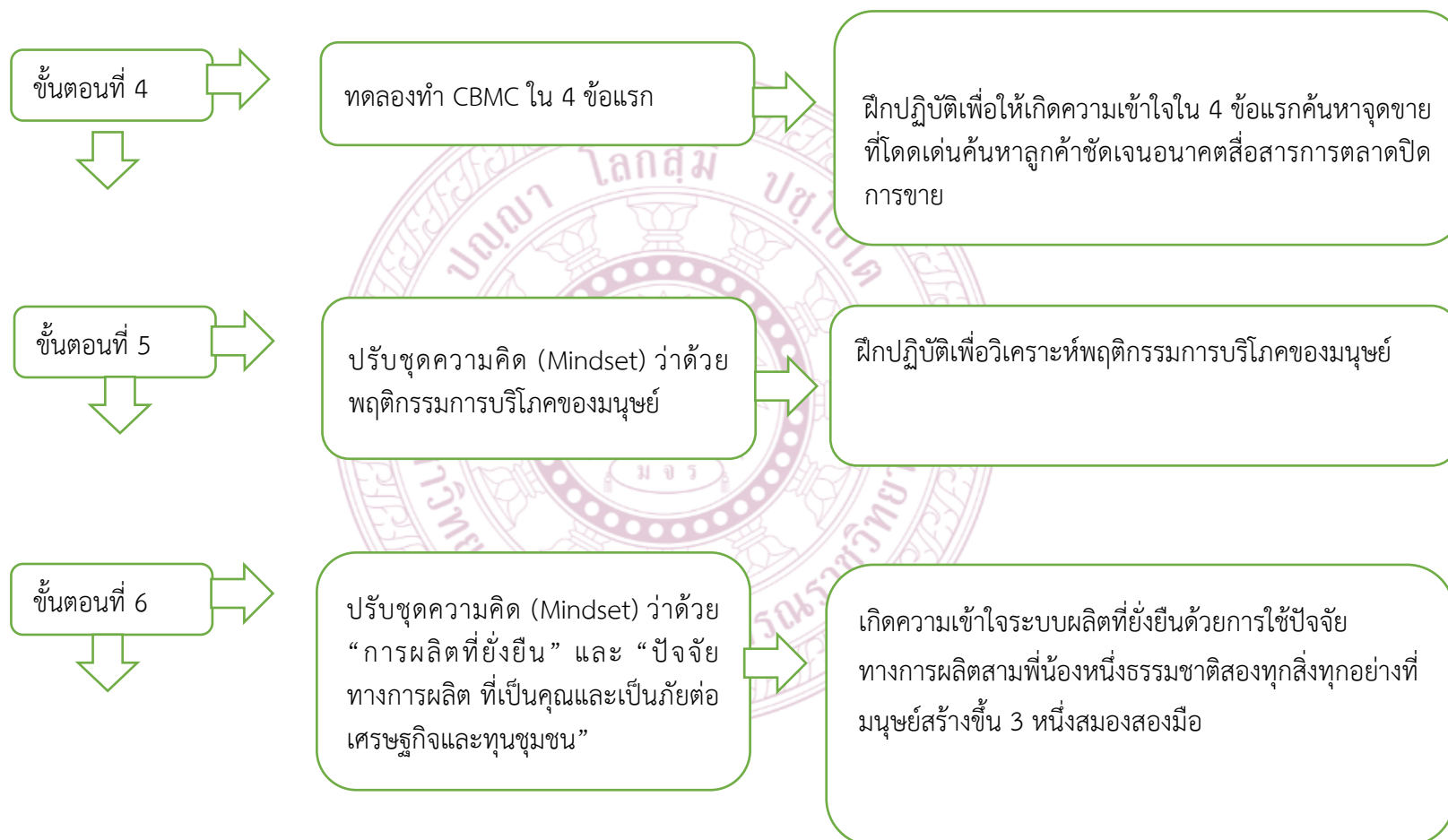
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

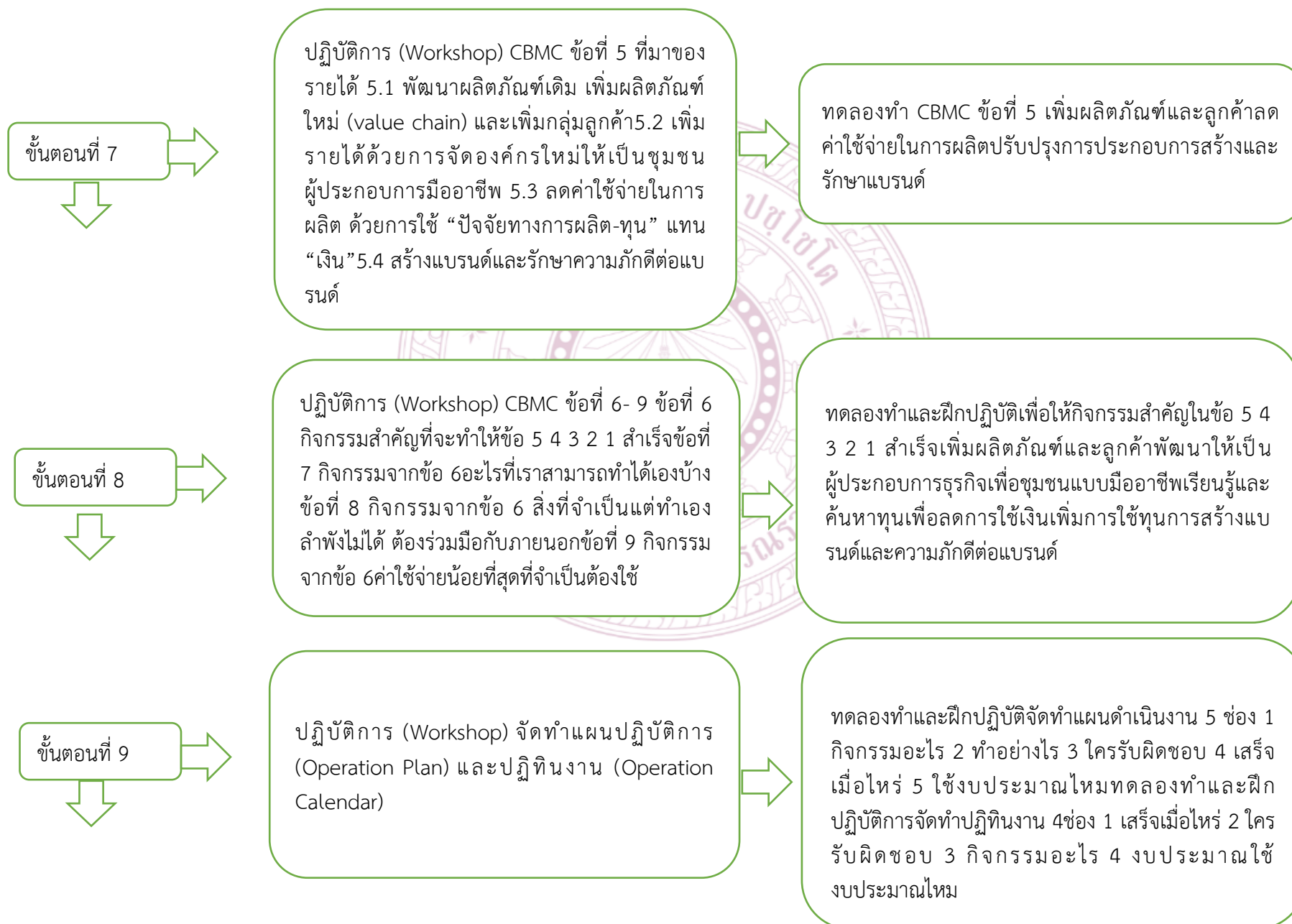
๓) ปฏิทินงาน เพื่อใช้ในการควบคุมให้งานเดินไปตามเป้าหมาย เกิดจากการนำแผนดำเนินงาน (Operation plan) มาจัดใหม่ โดยนำช่อง (๔) “เสร็จเมื่อไร” มาเป็นตัวกำหนด ดังตาราง

(๔) เสร็จเมื่อไร	(๓) ใครทำ(ผู้รับผิดชอบ)	(๑) ทำอะไร	(๕) ใช้งบหรือไม่
๑.๑ ... ๑.๒ ...	๑.๑ ... ๑.๒ ...	๑.๑ ... ๑.๒ ...	๑.๑ ... ๑.๒ ...
๒.๑ ... ๒.๒ ...	๒.๑ ... ๒.๒ ...	๒.๑ ... ๒.๒ ...	๒.๑ ... ๒.๒ ...
๓.๑ ... ๓.๒ ...	๓.๑ ... ๓.๒ ...	๓.๑ ... ๓.๒ ...	๓.๑ ... ๓.๒ ...

กระบวนการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนค่านังจัดการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Community Business Model Canvas: CBMC)
“๒ กระบวนการ ๑๑ ขั้นตอน”

2

กระบวนการที่ 2 กระบวนการติดตามเสริมพลัง

ขั้นตอนที่ 10

ติดตามเสริมพลัง ปรับปรุง และถอด
บทเรียนถอดบทเรียนหลังจากเข้าร่วมอบรมทบทวนการจัดทำแผน
CBMC 9 ชั้นกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 11

กิจกรรมต่อย้ำผลิตซ้ำทางความคิด

นำแผน CBMC ไปปฏิบัติการจริงในธุรกิจของตน
แลกเปลี่ยนทางความคิดเห็นกระบวนการวิธีการทำและ
แก้ไขข้อผิดพลาดผ่านปฏิบัติการจริง

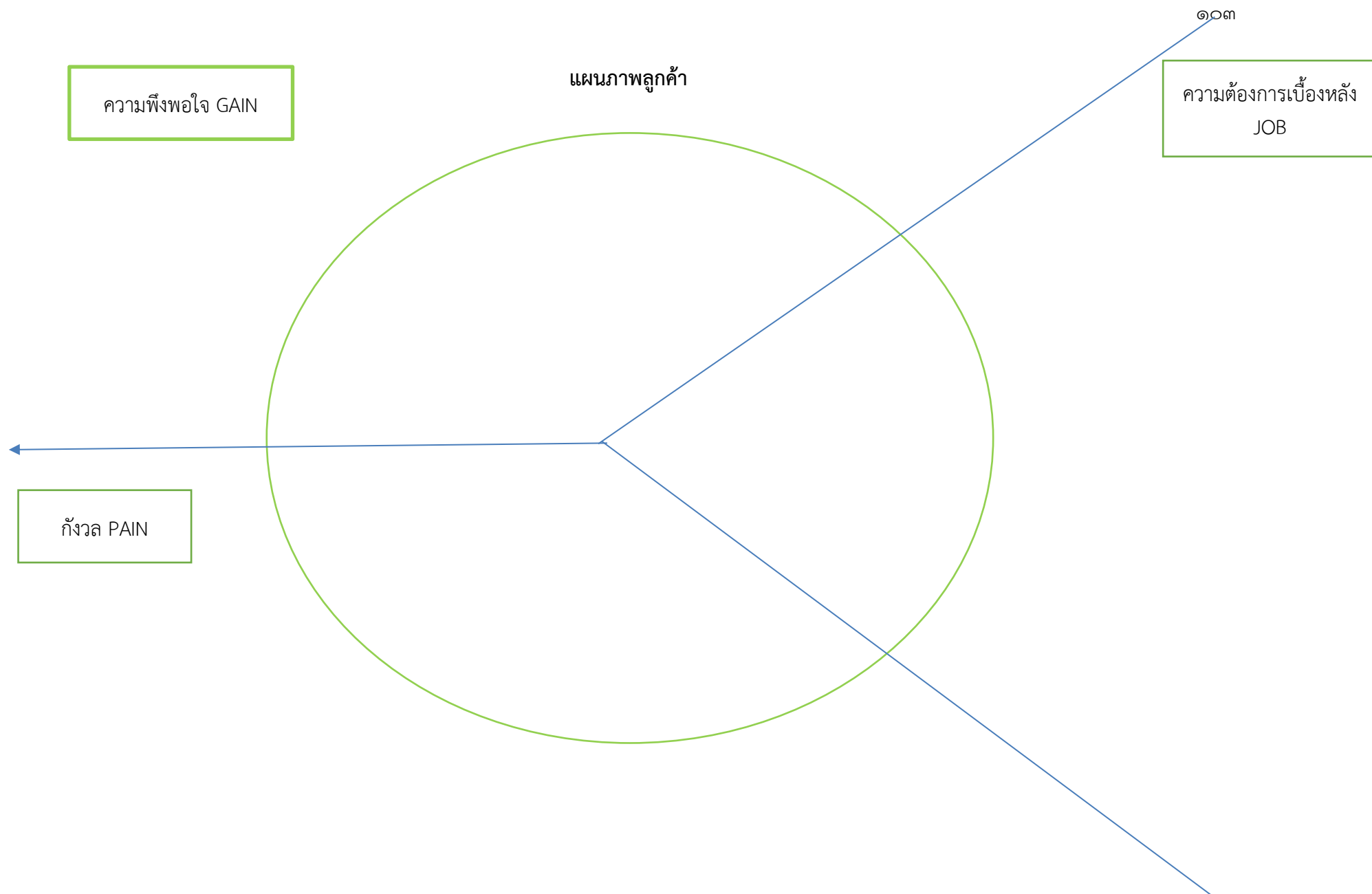
คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

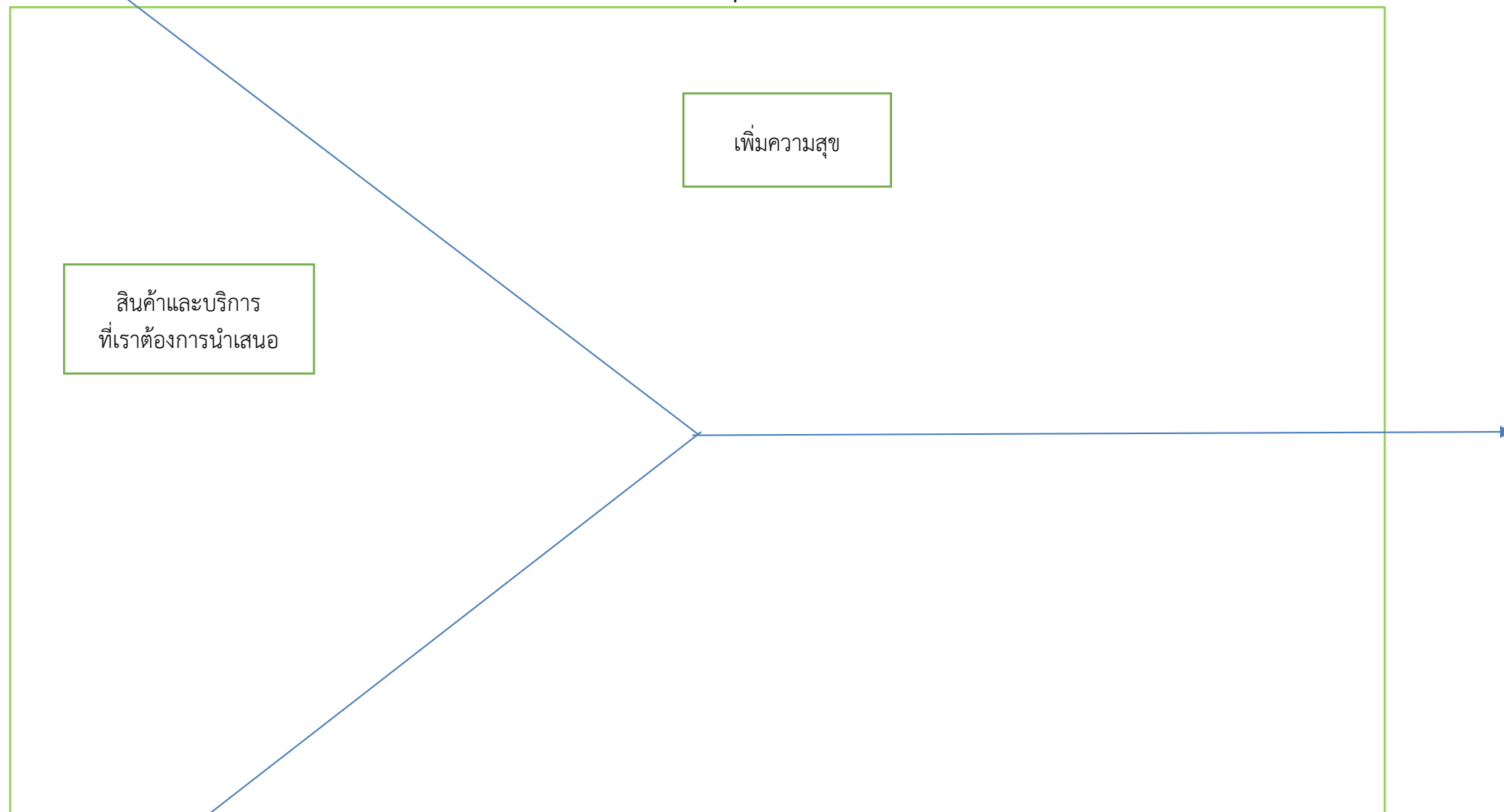
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Business Model Canvas

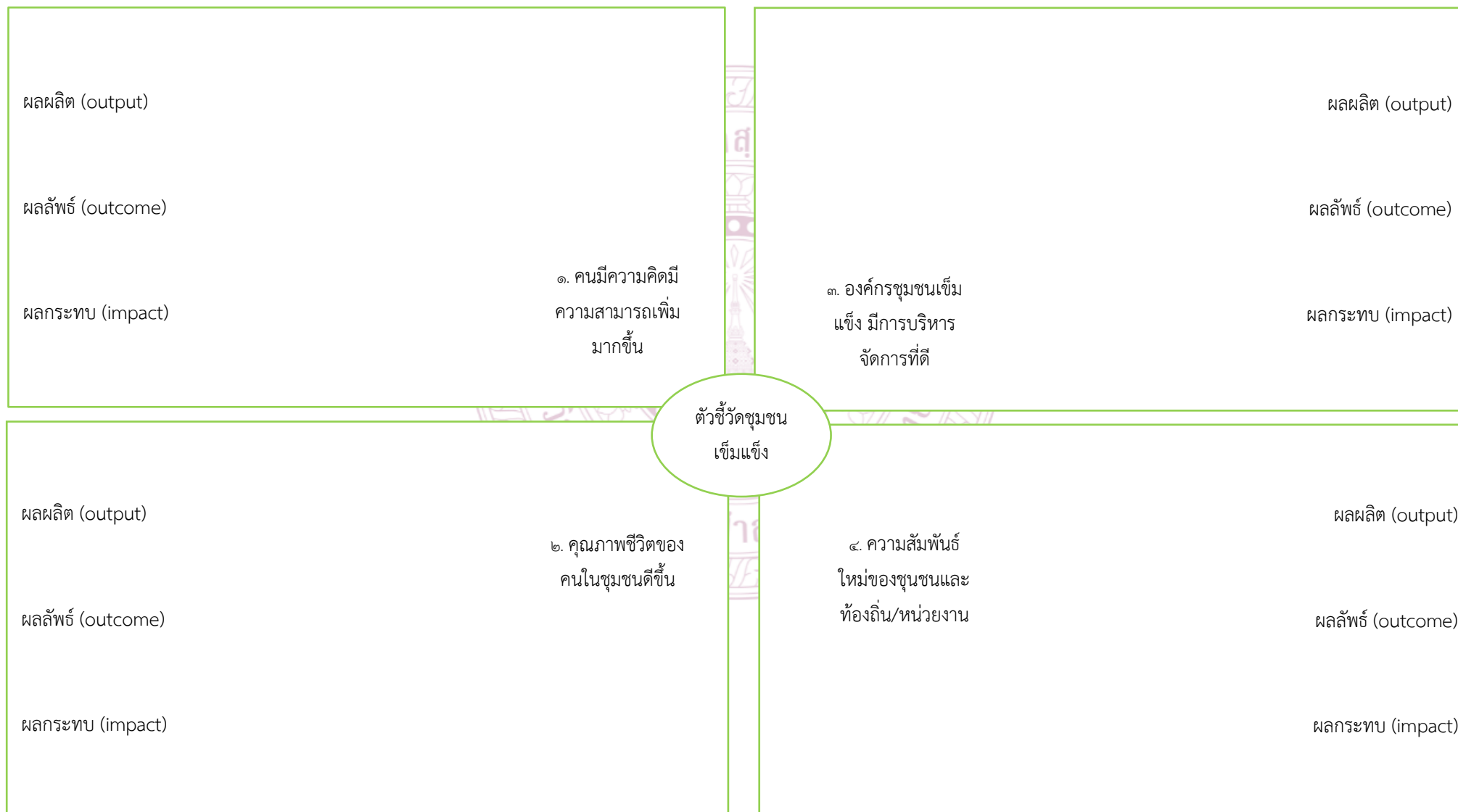
Key Partners คู่ค้า / แหล่งวัตถุดิบสำคัญ กิจกรรมสำคัญ	กิจกรรมสำคัญ (Key Activities—KA)	คุณค่าที่ส่งมอบ (Value Propositions)	การสร้างความสัมพันธ์ (Customer Relationships— CR)	กลุ่มลูกค้า (Customer Segments—CS)
	ทรัพยากรหลัก (Key Resources—KR)		ช่องทาง (Channels—CH)	
ต้นทุน (Cost Structure—C\$)			รายได้ (Revenue Streams—RS)	

แผนภาพคุณค่า

ผลสำเร็จจากการนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนไปปฏิบัติ

ที่ อว ๘๐๐๕.๔/๐๔๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับผลงานบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

เรียน ดร. สุภาภรณ์ คัลยาณี และคณะ

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัด
หาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร” เพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร การพัฒนาสังคม (JMSD) นั้น
กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง
(Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนลงตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจึงขอแจ้ง
ให้ท่านทราบว่าบทความที่ท่านส่งมาได้ผ่านการกลั่นกรอง และอยู่ในขั้นตอนการตีพิมพ์ในวารสาร มจร
การพัฒนาสังคม ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๖)

อนึ่ง วารสาร มจร การพัฒนาสังคม ได้รับอนุมัติจัดทำวารสารตามมติสภามหาวิทยาลัย ในคราวประชุม
ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๙ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงาน
ทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต ทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีกำหนดออกวารสารปีละ ๓
ฉบับ ทั้งนี้ วารสาร มจร การพัฒนาสังคมได้ผ่านการรับรองคุณภาพ และอยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิง
วารสารไทย TCI : Thai-Journal Citation Index Centre วารสารกลุ่มที่ ๒ (๑๐ มกราคม ๒๕๖๒ – ๓๑
ธันวาคม ๒๕๖๗) กองบรรณาธิการขอขอบคุณท่านที่ให้ความสนใจและส่งผลงานวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร
มจร การพัฒนาสังคม มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ ตรีทอง)

บรรณาธิการบริหาร

สำนักงาน วารสาร มจร การพัฒนาสังคม (JMSD)

โทรศัพท์ : ๐๓๕ - ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘ มือถือ ๐๙๖ ๓๒๙ ๗๙๗๕

www.journal-socdev.mcu.ac.th Email: maxkiattipong@gmail.com

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร. สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

ชื่อ-สกุล

ตำแหน่งปัจจุบัน

วัน เดือน ปีเกิด

สถานที่เกิด

วุฒิการศึกษา

นางสาวสุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙

จังหวัดอุทัยธานี ประเทศไทย

วิทยาลัยภาคกลาง, พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓

บัญชีบัณฑิต (บช.บ.)

สาขาวิชาบัญชี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔ - ๒๕๔๗

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.)

สาขาวิชาการบริหาร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.)

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย เรื่อง

การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่น
ในอาเซียน ๒๕๖๒

สถานภาพ

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

ผู้วิจัย

ชื่อเรื่อง และสถานภาพในการทำวิจัย เรื่อง

“การมีส่วนร่วม” ความปรองดองสมานฉันท์ : พลังบวร
ในสังคมไทย” ๒๕๖๓

สถานภาพ

บทความวิชาการ

ผู้ร่วมวิจัย

รูปแบบการจัดองค์การในอนาคต. การจัดประชุมวิชาการ
ระดับนานาชาติภูมิศาสตร์เชิงวัฒนธรรมในพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ครั้งที่ ๗ ประจำปี
๒๕๕๘ (IBRS ๒๐๑๖)พุทธธรรมนำการบริหารสู่ความรุ่งโรจน์ขององค์กร.
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เดือน
พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐นิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำพิจิตรของคนหาปลาในกระแสการ
เปลี่ยนแปลง. การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ MCU
Nan Congress II วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย เณรพระเกียรติสมเด็จพรเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

ประสพการณ์การสอน

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

ที่อยู่ปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองจอก อำเภอบ้านไร่
จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๔๐
โทรศัพท์ ๐๘๙-๙๑๙๑ ๑๙๙
E-mail: miu_suphangpim@hotmail.com

ผู้ร่วมวิจัย	พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์
พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์, ดร.	
ชื่อ-สกุล	พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัน เดือน ปีเกิด	๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗
สถานที่เกิด	จังหวัดพิจิตร ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๗ พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
กำลังศึกษา	
งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว	ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมกระบวนการแห่งสัมมาชีพของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนในจังหวัดพิจิตร ๒๕๖๒
สถานภาพ	ผู้ร่วมวิจัย
งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ	ชื่อเรื่อง และสถานภาพในการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบและเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ โรงเรียนผู้สูงอายุ ๒๕๖๑
สถานภาพ	ผู้ร่วมวิจัย
บทความวิชาการ	การบริหารจัดการวัดเพื่อความเป็นเลิศตามแนวพุทธ ศาสนา.การจัดประชุมวิชาการระดับนานาชาติภูมิศาสตร์เชิง วัฒนธรรมในพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘ (IBRS ๒๐๑๖) แนวคิดการบริหารจัดการ : ตน คน และงาน ตามหลัก พระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๐ นิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำพิจิตรของคนหาปลาในกระแสการ เปลี่ยนแปลง. การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ MCU

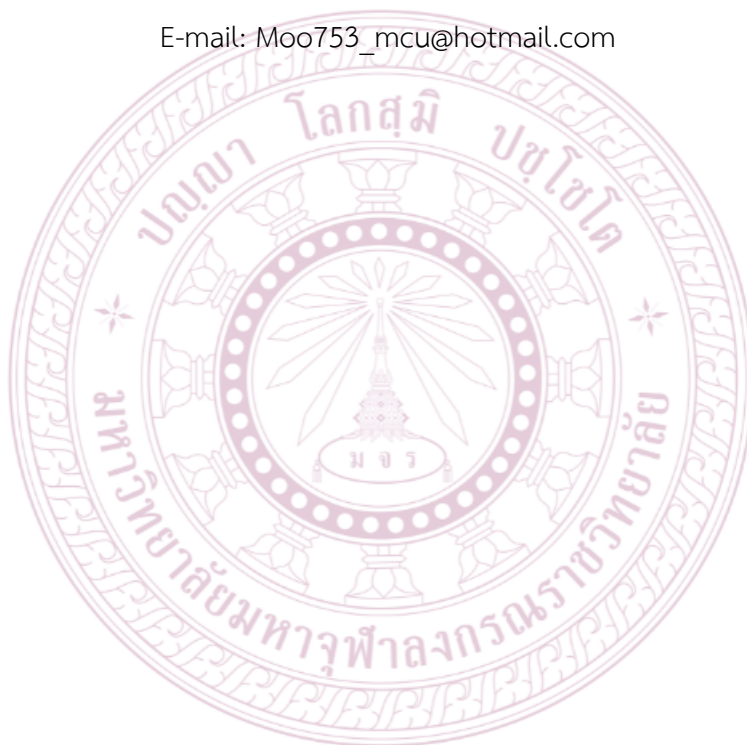
Nan Congress II วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

ประสบการณ์การสอน

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

ที่อยู่ปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดนครชุม เลขที่ ๑๔๖ หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองพิจิตร
จังหวัดพิจิตร ๖๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๘๘-๒๙๓๙ ๗๗๓
E-mail: Moo753_mcu@hotmail.com

ผู้ร่วมวิจัย
 นายศราวุธ ปลอดภัย
 ชื่อ-สกุล
 ตำแหน่งปัจจุบัน
 วัน เดือน ปีเกิด
 สถานที่เกิด
 วุฒิกการศึกษา
 สถานภาพ
 บทความวิชาการ
 ประสบการณ์การสอน
 ที่อยู่ปัจจุบัน

นายศราวุธ ปลอดภัย
 อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร
 ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
 จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พ.ศ. ๒๕๔๖
 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ. รัฐศาสตร์)
 สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๕๕
 รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
 (รป.ม. รัฐประศาสนศาสตร์)
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ผู้ร่วมวิจัย
 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามหลักไตรสิกขา
 วารสารมจร.การพัฒนาสังคม ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ เดือนพฤษภาคม –
 สิงหาคม ๒๕๖๑
 หลักสูตรมาภิบาลสำหรับการบริหารงาน งานประชุม
 วิชาการ ระดับนานาชาติ ภูมิศาสตร์เชิงวัฒนธรรมใน
 พระพุทธศาสนา ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘ (IBRS ๒๐๑๖)
 มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์,
 จังหวัดน่าน ปี ๒๕๕๘
 อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร
 บ้านเลขที่ ๓๙/๑ ถนนพฤษะวัน ตำบลตะพานหิน
 อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๑๐
 โทรศัพท์ ๐๙๑ ๐๓๐๒ ๒๖๙
 E-mail: br786_@windowslive.com

ผู้ร่วมวิจัย

นางสาวณฐยา ราชสมบัติ

ชื่อ-สกุล

ตำแหน่งปัจจุบัน

วัน เดือน ปีเกิด

สถานที่เกิด

วุฒิการศึกษา

นางสาวณฐยา ราชสมบัติ

ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

จังหวัดนครสวรรค์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, พ.ศ. ๒๕๔๘

บริหารธุรกิจ (บัญชี)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, พ.ศ. ๒๕๕๖

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

มหาวิทยาลัยภาคกลาง, พ.ศ. ๒๕๖๐

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การบัญชี)

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของชุมชน

จังหวัดพิษณุโลกตามหลักพุทธธรรม ๒๕๕๙

สถานภาพ

ประสบการณ์การทำงาน

ผู้ร่วมวิจัย

ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร

ผู้อำนวยการส่วนคลังและทรัพย์สิน

นักวิชาการการเงินและบัญชี

วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่อยู่ปัจจุบัน

บ้านเลขที่ ๒๑๐/๑ หมู่ที่ ๙ ตำบลตาต้ง อำเภอบรรพตพิสัย

จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๙๒-๔๔๒-๔๒๖๓

E-mail: Nathaya_koy@hotmail.com